T. C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ
(DİN EĞİTİMİ) ANABİLİM DALI

ÇOKLU ZEKA KURAMININ İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ AMAÇLARININ GERÇEKLEŞME DÜZEYİNE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

İsmail YÖRÜK

Ankara - 2007

T. C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ
(DİN EĞİTİMİ) ANABİLİM DALI

ÇOKLU ZEKA KURAMININ İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ AMAÇLARININ GERÇEKLEŞME DÜZEYİNE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

İsmail YÖRÜK

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Cemal TOSUN

Ankara - 2007

T. C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ
(DİN EĞİTİMİ) ANABİLİM DALI

ÇOKLU ZEKA KURAMININ İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ AMAÇLARININ GERÇEKLEŞME DÜZEYİNE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

İsmail YÖRÜK

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Cemal TOSUN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	**İmzası**
Prof.Dr. Cemal TOSUN	.....
Prof.Dr. Recai DOĞAN	.....
Prof.Dr. Kamil ÇAKIN	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Tez Sınavı Tarihi: / / 2007

ÖNSÖZ

Çağımızda teknoloji ve bilim çok hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Bu gelişmeler bütün alanları etkilemektedir. Görülen bu gelişme ve değişmeler eğitimi ve Eğitim bilimlerini de etkilemektedir. Artık eğitimde geleneksel metotların kullanılsa bile tek başlarına yetersiz kalındığı değişik metotların kullanılması gerektiği anlaşılmıştır. Geleneksel eğitim anlayışı öğretmen merkezli, düz anlatıma dayanan, ezberci ve tekdüze bir anlayıştı. Şimdi bunun yerini öğrenci merkezli bir anlayış almıştır. Eğitimciler tarafından özellikle ABD'de okullarda etkili eğitimin verilmesi için çok çeşitli teoriler ortaya konulmuştur. İşte çoklu zeka teorisi de ABD'de Gardner tarafından ortaya atılmış bir teoridir. Gardner'ın ortaya atmış olduğu bu teori günümüzde oldukça popülerlik kazanmıştır..

Tez dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Giriş, ikinci bölümde Çoklu Zeka Kuramı ve Çoklu Zeka Kuramına Göre Öğretim üçüncü bölümde Bulgular ve Yorumlar, Son bölümde ise araştırmadan elde edilen sonuçlar ortaya konarak, bunlara öneriler geliştirilmiştir.

Bu çalışmalarımda bana yardımcı olan her türlü desteği benden esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof .Dr. Cemal Tosun'a ve Prof. Dr. Recai Doğan'a teşekkürlerimi ifade ediyorum.

İsmail YÖRÜK

Ankara – 2007

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ…….. I
İÇİNDEKİLER II
KISALTMALAR V
TABLOLAR.....VI

I. BÖLÜM
GİRİŞ

1.1. PROBLEM.....1
1.2. AMAÇ.....4
1.3. ÖNEM 5
1.4. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR.....6
1.5. DENENCELER…….....6
1.6. YÖNTEM…….....7
1.6.1. Araştırmanın Modeli……..……..……..8
1.6.2. Evren ve Örneklem……..……..……..……..10
1.6.3. Verilerin Toplanması ve Uygulanması …….……...……11
1.6.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması…….……..……..……13
1.7. TANIMLAR…….……...……...17
1.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR…..……...……...16

II. BÖLÜM

ÇOKLU ZEKÂ KURAMI VE ÇOKLU ZEKÂ KURAMINA GÖRE ÖĞRETİM

2.1. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI 22

2.1.1. Çoklu zekâ Kuramının Ortaya çıkışı……..……..22

2.1.2. Gardner'a Zekâ Nedir?.....……..……..24

2.1.3. Çoklu zekâ Kuramının İlkeleri.… … 26

2.1.4. Çoklu zekâ Alanlarının Gelişimini Etkileyen Faktörler.....28

2.1.5. Çoklu zekâ alanları Birlikte Nasıl Çalışırlar….....30

2.2. ÇOKLU ZEKÂ ALANLARI VE ÖZELLİKLERİ...…….....31

2.2.1. Sözel/ Dilsel zekâ (Verbal / Linguistik)……...…….....32

2.2.2. Mantıksal/ Matematiksel zekâ (Logical / Mathematical)…….....34

2.2.3. Görsel / Uzaysal (Uzamsal) zekâ (Verbal / Spatual)……..…...35

2.2.4. Bedensel / Kinestik zekâ (Bodily / Kinesthet……...….36

2.2.5. Müziksel / Ritmik zekâ (Musical) ……..…..……..….37

2.2.6. Sosyal (Kişiler Arası) zekâ (Interpersonal …….……38

2.2.7. İçsel / Öze Dönük zekâ sı (Intrapersonal)……...……...….39

2.2.8. Doğa / Doğacı zekâ (Naturalist)……..….....40

2.2.9. Varoluşçu zekâ (Existential intellegence)…….…...…41

2.3. ÇOKLU ZEKÂ KURAMINA GÖRE ÖĞRETİM……...…...44

2.3.1. Çoklu zekâ Kuramına Dayalı Öğretim Anlayışı……...…...…….44

2.3.2. Çoklu zekâ Kuramı Ve Öğrenme…….……...49

2.3.3. Çoklu zekâ Kuramına Dayalı Sınıf Ortamı……...……52

2.3.4. Çoklu zekâ Kuramına Dayalı Sınıf Yönetimi……..……...…53

2.3.5. Çoklu zekâ Kuramında Ölçme ve Değerlendirme……...…….....54

2.3.6. Çoklu zekâ Kuramına Göre Bir Ders Planı ……..…...…..…....57

2.3.7. Çoklu zekâ Kuramına Dayalı Öğretim Stratejileri….……...……...59

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR……..…68

IV. BÖLÜM

4.1.Sonuç….....96

4.2.Öneriler.....98

KAYNAKÇA 100

ÖZET.. 105

ABSTRACT.....10

EKLER 107

KISALTMALAR

A.Ü.İ.F.	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
a.g.e.	Adı geçen eser.
A.Ü	Ankara Üniversitesi.
At.Ü:	Atatürk Üniversitesi.
Bkz.	Bakınız.
C.	Cilt
Ç.Ü.	Çukurova Üniversitesi.
Ç.Z.K.	Çoklu zekâ Kuramı.
D.E.Ü:	Dokuz Eylül Üniversitesi.
D.G:	Deney Grubu.
Ens:	Enstitüsü.
E.Ü:	Ege Üniversitesi.
H.Ü.	Hacettepe Üniversitesi.
K.G.	Kontrol Grubu.
s.	Sayfa.
S.	Sayı.
SPSS	Statistical Package for Social Sciences
P	Anlamlılık düzeyi
N:	Hedef kitledeki birey sayısı.
M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı.
vb.	Ve benzeri
Yay.	Yayınevi.
Y.T.Ü.	Yıldız Teknik Üniversitesi.

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1.Ön-Test- Son-Test Kontrol Gruplu Deneme Modeli ……..9

Tablo 1.2. Araştırmada Uygulanan Deneme Modeli……11

Tablo 1.3. Araştırma Deseni…….12

Tablo 1.4. Güvenilirlik Değeri……..14

Tablo 1.5. Testi Oluşturan Maddelerin Güvenilirliğine Etkileri……..15

Tablo 2.1 zekâ ya İlişkin Eski Ve Yeni Anlayış……..……22

Tablo 2.2 Ç.Z.K Ve Öğrenme-Öğretme Süreçleri……..48

Tablo 2.3. Öğretim Sürecinde Kullanılabilecek zekâ Teknikleri……....64

Tablo 3.1. 6. Deney Gurubu İle Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarına Göre Durumları……..69

Tablo 3.2. 6. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Son Test Puanlarına Göre Durumlar…….……...70

Tablo 3.3. 6. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları**…**……..…..…….……..71

Tablo 3.4.6. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları ……...72

Tablo 3.5. 6. Sınıf Kontrol Grubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları……..…….73

Tablo 3.6. 6. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları ……...74

Tablo 3.7. 6. Sınıf Kontrol Grubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları ……...……75

Tablo 3.8. 6. Sınıf Deney Gurubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları …….…… …….76

Tablo 3.9. 6. Sınıf Kontrol Grubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları …… ..77

Tablo 3.10. 7. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarına Göre Durumları……...78

Tablo 3.11. 7. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Son Test Puanlarına Göre Durumları**.**……79

Tablo 3.12. 7. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları**…..**……80

Tablo 3.13. 7. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları**…….....**……81

Tablo 3.14. 7. Sınıf Kontrol Grubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları

……..…….……82

Tablo 3.15. 7. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları ……..…….……83

Tablo 3.16. 7. Sınıf Kontrol Grubunun Gurubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları……84

Tablo 3.17. 7. Sınıf Deney Gurubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları…….....……8 5

Tablo 3.18. 7. Sınıf Kontrol Grubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları…….....……86

Tablo 3.19. 8. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarına Göre Durumları…….....……87

Tablo 3.20. 8. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Son Test Puanlarına Göre
Durumları.....…….……88

Tablo 3.21. 8. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları……..…….……89

Tablo 3.22. 8. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları……..……90

Tablo 3.23. 8. Sınıf Kontrol Grubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları……..…….……91

Tablo 3.24. 8. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları……..…….……92

Tablo 3.25. 8. Sınıf Kontrol Grubunun Gurubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları…..…..…….……93

Tablo 3.26. 8. Sınıf Deney Gurubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları…..…..…….……..…94

Tablo 3.27. 8. Sınıf Kontrol Grubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları…..…..…….……..……95

GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Eğitim ve öğretim, özellikle de örgün eğitim ve öğretim, amaçlı etkinlik süreçleridir. Öğretmek ve öğrenmek bu süreci yaşayan tarafların, öğretmenlerin ve öğrencilerin, temel amaçlarıdır. Tüm çaba, öğretim programlarınca belirlenmiş amaçlara ulaşmak, kazanımları gerçekleştirmek içindir. Bu süreçte başarı ve başarısızlık her zaman söz konusudur. Özellikle öğrencilerin başarılı yada başarısız olarak değerlendirilmeleri bu sürecin en önemli sonucudur. Öğretmenler, öğretme sürecinde çeşitli, strateji, yöntem, teknik ve materyal kullanarak, öğrenciye gerekli kazanımları kazandırmak isterler.

Öğrencinin başarılı veya başarısız diye değerlendirildiği öğretme etkinlikleri uzun yıllar, öğrencilerin sözel ve sayısal alanlar dışındaki sahip oldukları diğer yeteneklerini görmezden gelerek, küçümseyerek, hatta yok sayarak, sözel ve sayısal yetenekleri gelişmemiş öğrencileri kolaylıkla öğrenme özürlü, zekâ özürlü, geri zekâlı gibi olumsuz sıfatlarla nitelendirebilmiştir.

Günümüz eğitim anlayışı, öğrenmede öğrencilerin birden fazla yeteneğinin etkili olduğunu ve her öğrencide farklı yeteneklerin geliştiğini kabul etmektedir. Bu anlayışa göre her öğrenci kendisinde var ve gelişmiş olan yeteneklerle öğrenmektedir. Dolayısıyla; öğrenemeyen öğrencilerden daha çok, farklı öğrenen öğrencilerden söz edilmektedir. Bu yaklaşım, yetenekleri itibariyle de öğrenciyi eğitim ve öğretim etkinliklerinin merkezine almakta, bireylerin ilgi, yetenek ve gizilgüçlerini ortaya çıkararak geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda bireysel farklılıklar öğrenme öğretme sürecinde önem kazanmaktadır. Bireysel ilgi, yetenek

ve gereksinimlerin iyi belirlenebilmesi, bu belirlemenin ölçüt alınarak bireysel farklılıkların desteklenmesi, uygun bir eğitim ortamını ve çok yönlü bir eğitim sürecini gerektirmektedir.

Eğitim ve öğretim sürecinde bireyi merkeze alan eğitim programlarının geliştirilebilmesi için, bireyi öncelikle güçlü ve değerli bir varlık olarak gören, bireyin kendine özgü gelişimini tüm gelişim alanlarında izleyebilen bir yaklaşımla tanımak gerekmektedir. Bireylerin kendilerini geliştirmesine ve yeteneklerinin ortaya çıkmasına olanak tanıyacak bir çok düzenlemeyi Çoklu Zekâ Kuramı içinde barındırmaktadır.

Çoklu Zekâ Kuramı bireylerin ilgilerini, yeteneklerini, gizilgüçlerini ortaya çıkararak geliştirebilmeyi hedefleyen, her bireyin farklı alanlarla ilgili zekâlara sahip olduğunu savunan, öğrencilerin öğrenmelerinde fırsatları ve seçme haklarını artıran yeni bir eğitim kuramıdır. Kuramın amacına uygun bir şekilde uygulanabilmesi, öncelikle öğrencilerin zekâ profillerinin, bireysel özelliklerinin güçlü ve zayıf oldukları alanların ortaya konulmasına bağlıdır. Çoklu Zekâ Kuramı, insanların performanslarını sergileyebildikleri yada sergileyemedikleri alanların öncelikli olarak bilinmesi ve değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Çoklu Zekâ Kuramı öğrencilerin bireysel farklılıklarını, yeteneklerini dikkate alarak zekâ alanlarını 8 bölüme ayırmaktadır. Eğitim ve öğretim etkinliklerinin bu sekiz zekâ türünden mümkün olan hepsine yönelik düzenlenmesini öngörmekte ve böyle yapıldığında sınıftaki tüm öğrencilerin, kendi zekâ türlerini kullanarak gerekli kazanımları elde edebileceklerini ileri sürmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretiminde de beklenen, öğretim programıyla belirlenmiş amaçlara ulaşmaktır.

Öyleyse, bu dersin öğretiminde de Çoklu Zekâ Kuramı işe koşulabilir. Özellikle;

1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin sözel ağırlıklı bir ders olması.
2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde çok sayıda soyut kavramın bulunması.
3. Yıllarca Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde ezbere dayalı tekdüze eğitim verilmesi.
4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin öğrenciler tarafından basit ve önemsiz bir ders olarak görülmeye başlanması.
5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde çoğu zaman geleneksel yöntemlerin kullanılması.

6. Din Öğretimine günümüzde daha fazla ihtiyaç duyulması gibi nedenlerden dolayı bu kuramın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersindeki etkililiğini araştırmayı gerekli kılmaktadır. Çoklu Zekâ Kuramını Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde uygulayabildiğimiz takdirde bu ders ezbere dayalı tekdüze eğitimden kurtulabilir, soyut kavramlar öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılabilir, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi daha zevkli bir hale gelebilir. Böylece Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi amacına daha kolay ulaşabilir. Bu çerçeveden hareketle araştırmamın problemini;**"Çoklu Zekâ Kuramı uygulamalarının İlköğretim Din ve Ahlak Bilgisi dersinin amaçlarına ulaşma düzeyine ve kalıcılığına etkisi var mıdır?"** sorusu oluşturmaktadır.

1.2. AMAÇ

Araştırmanın temel amacı ; Çoklu Zekâ Kuramına göre hazırlanan öğretim etkinliklerinin, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyi ve kalıcılık üzerindeki etkisini saptamaktır.

Bu amacın gerçekleştirebilmesi için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Çoklu Zekâ Kuramına göre hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubuyla, geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun son test puanları arasında fark var mıdır?
2. Çoklu Zekâ Kuramına göre hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun ön test ve son test puanları arasında fark var mıdır?
3. Geleneksel yönteme göre hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında fark var mıdır?
4. Çoklu Zekâ Kuramına göre hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun ön test - son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
5. Geleneksel yönteme göre hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı kontrol grubunun ön test son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

1.3. ÖNEM

Çoklu Zekâ Kuramı, eğitimde öğrencilerin öğrenebilmesi için öğrenebileceği yöntemlerin kullanılması gerçeğini ortaya koymuştur. Çoklu Zekâ Kuramını öğretimde uygulanabildiği takdirde. öğrenme daha kolay olacak ve herkes öğrenebilecektir; ayrıca dersler daha anlaşılır ve zevkli hale gelecektir. Böylece aktif bir öğretim süreci meydana gelecek, öğrenciler pasif olmayacak ve bu sürecin içinde aktif olarak yer alacaklardır.

Din Öğretimi günümüz okulunun önemli bir alanını oluşturmaktadır; çünkü insanın anlam arayışına cevap veren en önemli kaynaklardan biri de dindir . Bunun için okullarda Din Öğretiminin etkin bir şekilde verilmesi gerekir. Din Öğretimini etkin bir şekilde yapabilmemiz için uygun olan metotların kullanılması gerekir. Uygun metotlarla vermediğimiz Din Öğretimi amacına ulaşamaz. Din Öğretiminin etkili ve zamanın şartlarına uygun bir şekilde verilmesi gerekmektedir. Din Öğretiminde, Eğitim Bilimlerindeki özellikle Gelişim ve Öğrenme alanındaki gelişmeler dikkate alınmalıdır; çünkü Eğitim Bilimlerinde zamanın şartlarına göre yeni yöntem ve teknikler ortaya konulmaktadır.

Çoklu Zekâ Kuramının da amaçlara ulaşmadaki etki düzeyi ortaya çıkmış olacak, böylece klasik öğrenme yöntemleri ile Çoklu Zekâ Kuramı etkinlikleri bilimsel yöntemlerle karşılaştırılmış olacaktır**.**

Bu araştırmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin eğitim durumlarını düzenlemede, öğretimini etkili ve verimli hale getirmede yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.4. KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

1. Araştırmanın evreni; İstanbul Kadıköy Cemile Besler İlköğretim Okulu 6,7 ve 8. sınıfların ikişer şubesi ile sınırlıdır.
2. Araştırma, İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi dersi 6. sınıf VII. Ünite. Son Peygamber Hz. Muhammed; 7.sınıf III. Ünite Hac ve Kurban; 8.sınıf V.Ünite İnanç ve Davranış İlişkisi ünitelerinin konuları ile sınırlandırılmıştır. Üniteler kura çekilerek seçilmiştir.

1.5. DENENCELER

1. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde Çoklu Zekâ Kuramı etkinlikleriyle destekli öğretim uygulanan grup ile kontrol grubunun erişi düzeyleri bakımından aralarında anlamlı bir fark vardır.
2. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde Çoklu Zekâ Kuramı etkinlikleriyle destekli öğretim uygulanan grup ile kontrol grubunun kalıcılık ve öğrenme düzeyleri bakımından aralarında anlamlı bir fark vardır.

1.6. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve uygulanması, verilerin çözümü ve yorumlanması bölümleri açıklanmaktadır.

1.6.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma deneysel modeldir. Deneysel model, dış çevrenin değiştirilmesi yada istenen deneklerin bir araya getirilmesi suretiyle, farklı inceleme yada deney durumları; yani, işlemin değişik durum ve aşamalarının oluşturulması yada yaratılması bakımından tarama modelinden farklıdır. Deneysel modelde,

değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerinin incelenmesi amaçlanır. Bu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup yer alır. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubudur. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır. Sonuç olarak bu modelin; deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin test edilmesiyle ilgili olarak araştırmacıya yüksek bir istatistiksel güç sağlayan, elde edilen bulguların neden-sonuç bağlamında yorumlanmasına olanak veren ve davranış bilimlerinde sıklıkla kullanılan güçlü bir model olduğu söylenebilir.

Araştırmamızda esas alınan ön-test-son-test kontrol gruplu deneysel modeli Tablo 1'de sembolize edilmiştir. Tabloda yer alan sembollerin anlamı şu şekilde açıklanabilir: DG deney grubunu, KG kontrol grubunu; R, deneklerin gruplara yansız atandığını; O_1 ve O_3, deney grubunun ön-test ve son-test ölçümlerini; O_2 ve O_4, kontrol grubunun ön-test ve son-test ölçümlerini; X deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni (deneysel değişken) göstermektedir.

Tablo 1.1. Ön-Test- Son-Test Kontrol Gruplu Deneysel Modeli

		Ön-test		**Son-test**
DG	R	O1	X	O3
KG	R	O2		O4

Modelin mantığı ise kısaca şöyle açıklanabilir:

1. R, ilgili değişkenler üzerinde sadece şansla oluşan farklara sahip grupları gösterir.

2. O_1 – O_3, ön-test ve son-test gözlemleri arasında grubu etkileyen kontrol edilmemiş herhangi bir değişken ve deneysel değişken nedeniyle deney grubunda oluşan farkı gösterir.

3. O_2 - O_4, ön-test ve son-test gözlemleri arasında grubu etkileyen kontrol edilmemiş her hangi bir değişken nedeniyle kontrol grubunda oluşan farkı gösterir.

4. $(O_1 – O_3) – (O_2 – O_4)$, deney değişkenin etkisini gösterir.[1]

1.6.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini ilköğretim okulu 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Yaklaşık 3 milyon öğrenciden oluştuğu değerlendirilen ana kütleyi temsil edecek örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$\mathbf{n = N\,t^2\,p\,q\,/\,d^2\,(N\text{-}1) + t^2pq}$$

N: Hedef kitledeki birey sayısı

n : Örnekleme alınacak birey sayısı

p : İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q : İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t : Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

[1] Türker Baş, **Anket Nasıl Hazırlanır? Uygulanır? Değerlendirilir?,** Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006, s.46.

d : Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen ± örnekleme hatasıdır.[2]

Formülü kullanılarak homojen bir yapıda olmayan bu evren için % 95 güven aralığında, ± % 10 örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü n = 96 olarak hesaplanmıştır. Bu çerçevede uygulama 150 öğrenciyi kapsayacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla araştırma bulgularının % 95 güven aralığında, ± % 10 örnekleme hatası ile genellenebileceği söylenebilir.

1.6.3. Verilerin Toplanması ve Uygulanması

Araştırma için ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan iki grup seçilmiştir. Bu kapsamda İstanbul Kadıköy Cemile Besler İlköğretim Okulu'nda bulunan 6/A, 7/A, 8/B sınıfları deney, 6/B, 7/C, 8/A sınıfları kontrol grubu olarak atanmıştır. Katılımcılar deneysel işlemden önce ve sonra bağımlı değişkenlerle ilgili olarak ölçüme tabi tutulmuşlardır. Deney grubunda çoklu zekâ kuramı destekli öğretim etkinlikleri uygulanırken, kontrol grubunda geleneksel öğretim yöntemleri sürdürülmüştür.

Araştırmada Din Kültürü Ahlak Bilgisi dersinde gruplardan birisine geleneksel öğretim, diğerine ise çoklu zekâ kuramı destekli öğretim etkinlikleri uygulanarak iki grup arasındaki farklar öğrencilerin öğrenme düzeyleri, öğrenilenlerin kalıcılığı incelenmiştir. Bu çerçevede araştırmada uygulanan deneysel modeli Tablo 2'de verilmiştir.

[2] Baş, **a.g.e.**, s.47.

Tablo 1.2. Araştırmada Uygulanan Deneysel Modeli

Gruplar	Ön-test	Deneysel İşlem	Son-test	Kalıcılık Testi
DG	T1	Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Eğitim	T2	T3
KG	T1	Geleneksel Eğitim	T2	T3

Tabloda yer alan DG deney grubunu; KG ise kontrol grubunu temsil etmektedir. Her iki gruba da deneysel işlemden önce ön test uygulanmıştır. Ön-test olarak deneklere "Son Peygamber Hz. Muhammed, Hac ve Kurban, İnanç ve Davranış İlişkisi Üniteleri," Ön-test soruları uygulanmıştır.

Yukarıdaki tabloya göre deneklere uygulanan ön-testler:

T1 → Son Peygamber Hz. Muhammed, Hac ve Kurban, İnanç ve Davranış İlişkisi Ünitelerinin soruları ön-test. Aynı test deneysel işlemin sonunda gruplara son-test olarak uygulanmıştır (T2). Son-test olarak uygulanan, 1 ay sonra öğrencilere kalıcılık testi olarak tekrar uygulanmıştır (T3).

Tablo 1.3. Araştırma Deseni

		İŞLEMLER		
DENEY GRUBU (6/A-7/A-8/B)	**Ön-test**	Ç.Z.K' ye göre yapılan öğretim	**Son-test**	**Kalıcılık testi** 1 ay sonra
KONTROL GRUBU (6/B 7/C-8/A)	**Ön-test**	Geleneksel yöntemle yapılan öğretim	**Son-test**	**Kalıcılık testi** 1 ay sonra

1.6.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırmada 6. Sınıflarda, Son Peygamber Hz. Muhammed ünitesi, 7. sınıflarda Hac ve Kurban Ünitesi, 8. Sınıflarda İnanç ve Davranış İlişkisi Ünitesine ilişkin testlerde elde edilen verilerin çözümlenmesi SPSS 15 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Kullanılan testin güvenilirliğinin sınanmasında Alfa Katsayısından (Coranbach Alfa) yararlanılmıştır. Yapılan analizlerde 150 öğrencinin üç teste verdiği cevaplar kullanılmıştır. Bu çerçevede testin iç tutarlılığı gösteren Alfa Katsayıları (Coranbach Alfa) bulunmuştur.

Ayrıca soruların, alfa katsayısına ne derecede ve ne yönde etkide bulunduklarını saptayabilmek için; "Değişken Silindiği Taktirde Ölçeğin Alfa Katsayısı" (Alpha if Item Deleted) değerleri hesaplanmıştır. Söz konusu değerler, herhangi bir soru silindiği taktirde, geri kalan soruların iç tutarlılıklarını göstermektedir.

Bu kapsamda araştırmada kullanılan testin güvenilirlik katsayısının α = 0,847 gibi çok yüksek bir değere sahip olduğu ve ölçülmek istenen olguyu başarı ile ölçtüğü söylenebilir.

Tablo 1.4. Güvenilirlik Değeri

Cronbach Alpha	Madde Sayısı
,847	20

Testi oluşturan her bir sorunun testin iç tutarlılığına ve buna bağlı olarak güvenilirliğine etkileri ise Tablo 5'te verilmiştir. Ayrıca Tablo 5'te yer alan "Madde Silindiğinde Coranbach Alpha" değerleri incelendiğinde testlerde yer alan herhangi bir sorunun silinmesinin güvenilirliğe katkı sağlamayacağı görülmektedir. Bu kapsamda araştırmada kullanılan 20 soruluk testler ilk haliyle korunmuş ve ön-test, son-test ve kalıcılık testleri ile ilgili analizler bu yapı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1.5. Testi Oluşturan Maddelerin Güvenilirliğine Etkileri

Sorular	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Bütün Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha
T1	12,1401	21,130	,395	,842
T2	12,2352	20,804	,412	,841
T3	12,2684	20,683	,425	,841
T4	12,3990	20,436	,447	,840
T5	12,2542	20,471	,486	,838
T6	12,3230	20,533	,441	,840
T7	12,3587	20,321	,482	,838
T8	12,3444	20,374	,473	,839
T9	12,3088	20,838	,373	,843
T10	12,2945	20,756	,397	,842
T11	12,4394	20,423	,447	,840

Tablo 1.5. Testi Oluşturan Maddelerin Güvenilirliğine Etkileri (Devam)

Sorular	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Bütün Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha
T12	12,1995	21,098	,357	,843
T13	12,2162	20,746	,438	,840
T14	12,3278	20,997	,330	,845
T15	12,4062	20,675	,391	,842
T16	12,4323	20,446	,442	,840
T17	12,4133	20,010	,546	,835
T18	12,3135	20,454	,463	,839
T19	12,1615	21,079	,390	,842
T20	12,3064	20,675	,412	,841

Ön-test, son-test ve kalıcılık testlerinde yer alan soruların güçlüğünün hesaplanmasında bu sorulara verilen cevaplar değerlendirilerek puan sırasına konulmuştur. Kağıtların %27'si (150 x 27)/100=41 olarak belirlenerek, puan sıralamasına göre üstten 41'i ve alttan 41'i alınmıştır. Güçlüğü hesaplanacak olan soruların "doğru" cevapları sayılmıştır. Madde güçlüğü p= (üst grupta doğru cevap sayısı + alt grupta doğru cevap sayısı)/2x41 formülü kullanılarak Excel programında her soru için madde güçlüğü hesaplanmıştır. Buna göre ön-testte yer alan soruların güçlük derecesi 0,27-0,67, son-testte yer alan soruların güçlük derecesi 0,66-0,93, kalıcılık testinde yer alan soruların güçlük derecesi ise 0,54-0,82 arasında değişmektedir.

Soruların madde ayırt ediciliğini hesaplamak için d=(üst grupta doğru cevap sayısı-alt grupta doğru cevap sayısı)/41 formülü kullanılmıştır. Buna göre ön-testte yer alan soruların ayırıcılık derecesi 0,17-0,66, son-testte yer alan soruların ayırıcılık derecesi 0,17-0,68, kalıcılık testinde yer alan soruların ayırıcılık derecesi ise 0,27-0,73 arasında değişmektedir.

1.7. TANIMLAR

Erişi: Bir eğitim programındaki girdiler ile çıktılar arasındaki program hedefleri ile tutarlı fark. Bu çalışmada ön test ve son test arasındaki farktır.

Çoklu Zekâ Kuramı: Bilişsel bilim, gelişim psikoloji ve nörobilimden yararlanarak her bireyin zekâ düzeyinin özerk güçler yada yetenekler tarafından oluştuğunu ve en az sekiz Zekânın varolduğunu savunan bir kuram. [3]

Kalıcılık: Öğrenilen bilgilerin geçen zaman içinde varlığını sürdürmesi.

Geleneksel Yöntem: Öğretmen otoritesinin hakim olduğu, öğretmenin anlatan, ödül ve ceza veren, eleştiri yapan durumu ile aktif,öğrencinin dinleyen durumu ile pasif olduğu yöntemdir.[4]

---

[3] Özcan Demirel, **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**, PegemA yayınları, Ankara 2000, s.309-310.

[4] Özlem Doğan Temur**, Çoklu Zekâ Kuramına Göre Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Erişelerine ve Öğrenilen Bilgilerin Kalıcılığına Etkisi**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, G.Ü. Eğitim Bilimleri Ens. Ankara 2001, s.36.

1.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İlgili literatürü Taradığımızda çoklu zekâ kuramının ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi amaçlarının gerçekleşme düzeyine ve kalıcılığa etkisi ile ilgili din eğitimi alanında lisansüstü düzeyde hiçbir çalışmanın yapılmadığını görüyoruz. Ancak bu konuyla ilgili diğer derslerle ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu boyutuyla ilgili diğer derslerde elde edilen bulgular bizim araştırmamızı yakından ilgilendirmektedir. Ayrıca diğer derslerde yapılan araştırmalar bizim araştırmamızın bulgularıyla parelellik göstermektedir.

Coşkungönüllü TED Ankara Koleji Vakfı İ.Ö Okulu'nda Çoklu Zeka Kuramının beşinci sınıf öğrencilerinin Matematik dersi erişisini araştırmıştır. Araştırma 1997-1998 öğretim yılının ikinci döneminde üç hafta süreyle yürütülmüş, 32'şer öğrencilik iki şubeyi seçkisiz olarak belirlemiştir. Kontrol grubunda öğretim geleneksel yöntemlerle gerşekleştirilirken; deney grubuna çoklu Zeka Kuramına dayanan öğretme etkinlikleri uygulanmıştır. Sonuç olarak Çoklu zeka Kuramı ile öğretim yapılan öğrencilerin kontrol grubu öğrencilerine göre anlamlı bir biçimde başarılı oldukları saptanmıştır.[5]

Bümen, İzmir Özel Tevfik Fikret İ.Ö. Okulu'nda gözden geçirme stratejisi ile desteklenmiş Çoklu Zeka Kuramının sekizinci sınıfların Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinde erişi, tutum ve kalıcılığa etkisini araştırmıştır. Araştırma 2000-2001 yılının güz döneminde yürütülmüş, yaklaşık 20'şer kişilik 5 şube rastgele seçilmiştir. Kontrol grubunda öğretim geleneksel yöntemlerle işlenirken, ; deney grubunda gözden geçirme stratejisi ile desteklenen çoklu Zeka Kuramı ile

[5] Rüya Coşkungönüllü, **Çoklu Zekâ Kuramının 5.Sınıf Öğrencilerinin Matematik Erişilerine E.tkisi,** (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, ODTÜ Sosyal Bilimler Ens. 1998, s.26

hazırlanmış öğretme durumları hazırlanmıştır. Araştırmalardan elde edilen bulgulardan hareketle; gözden geçirme stratejisi ile desteklenmiş çoklu Zeka Kuramının uygulandığı grup ile geleneksel yöntemin uygulandığı grubun bilgi düzeyi erişeleri arasında anlamlı fark olmadığı; ancak bilgi üstü (kavrama ve uygulama) düzeylerde ve toplam düzeyde erişiler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca deney grubu ile kontrol grubunun öğrenmeleri arasındaki kalıcılık testi puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunduğundan gözden geçirme stratejisi ile çoklu Zeka Kuramı uygulamalarının, öğrenmedeki kalıcılık üzerinde daha etkili olduğunu belirmektedir.[6]

Çırakoğlu, TED İzmir Aliağa Koleji Vakfı İ.Ö Okulu'nda İlköğretimin birinci kademesinde Fen Bilgisi Dersinin "Ses" ünitesinin öğretiminde Çoklu Zeka Kuramının öğrencilerin erişisine etkisini incelemiştir. Araştırma 2001-2002 öğretim yılı bahar döneminde yapılmıştır. Denekler belirtilen okulda 5.sınıflardan iki şube seçilerek yapılmıştır. 29 mevcutlu 5/B sınıfı deney grubunu, 28 mevcutlu 5/A sınıfı kontrol grubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın denencelerini test etmek için ön-test, son-test modeline başvurulmuştur.

Araştırmadan elde edilen sonuç: Fen Bilgisi dersinin "Ses" ünitesinin öğretiminde, Çoklu Zeka Kuramının uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun; bilgi, kavrama, uygulama düzeyi erişeleri arasında

[6] Nilay Bümen, **Gözden Geçirme Stratejisi İle Desteklenmiş Çoklu Zekâ Kuramının Uygulamalarının Erişi, Tutum Ve Kalıcılığa Etkisi**, (Basılmamış Doktora Tezi) Ankara, H.Ü. Sosyal Bilimler Ens. 2001.

anlamlı fark bulunması nedeniyle, Çoklu Zeka Kuramı uygulamaları ile gerçekleştirilen öğretimin daha etkili olduğu belirtilmektedir.[7]

Yılmaz, İstanbul İstek Özel Kaşgarlı Mahmut İ.Ö Okulu'nda 2002 yılında İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Vatan ve Millet ünitesinde Çoklu Zeka Kuramına göre geliştirilen eğitim durumunun öğrencilerin akademik başarısına etkisi ve öğrenci görüşlerine etkisini incelemiştir. Denek olarak 5/A sınıfının 16 öğrencisi seçilmiştir. Öncelikle öğrencilere Çoklu Zeka testi uygulanmış ve sonuçlar doğrultusunda eğitim durumları hazırlanmıştır. Ünitenin başında ön-test bitiminde son-test uygulanmıştır. Ayrıca bu uygulama hakkında öğrencilerin görüşlerini almak için görüşme formu hazırlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuç: Her öğrencide farklı zekaların baskın olduğu. Öğrencilerin hoşlanarak hatırladıkları etkinliklerin, sahip oldukları baskın zekalarıyla paralellik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilere uygulanan ön-test ve son-test sonucunda anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.[8]

---

[7] Murat Çırakoğlu, **İlköğretim Birinci Kademesinde Çoklu zekâ Kuramı Uygulamaların Erişiye Etkisi ,** (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) İzmir, E.Ü. Sosyal Bilimler Ens. 2003, s. 100-103

[8] Gökcan Yılmaz**, İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Vatan ve Millet Ünitesinde Çok Boyutlu Zekâ Kuramına Göre Geliştirilen Eğitim Durumunun Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi ve Öğrencilerin Görüşleri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Ens. İstanbul 2002, s.56-57.

Temur, Gazi Üniversitesi Vakfı Özel İ.Ö Okulu'nda 2001 yılında Çoklu Zeka Kuramına göre hazırlanan öğretim etkinliklerinin İlköğretim 4.Sınıf öğrencilerinin Matematik erişilerine ve kalıcılığına etkisini incelemiştir. Araştırma kapsamında İlköğretim 4.Sınıf matematik dersi konuları içerisinden "Zaman Ölçüleri" konusu ele alınmıştır. Ön-test puanları eşit olan, 4/A sınıfı deney grubu, 4/B sınıfı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan gruplara; ön-test, son-test ve bir ay sonra kalıcılık testi uygulanmıştır.

Araştırmadan sonuçlarından elde edilen bulgulara göre;

Grupların son-test puanlarına bakıldığında Çoklu Zeka Kuramı ile öğretim yapılan deney grubunun son-test puan ortalaması 18.08, geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubunun son-test puan ortalaması 15.95 olarak bulunmuştur. t testi analizi sonucunda t değeri 2.55 olarak belirlenmiştir. .05 düzeyinde tablo t değeri 2.06 olduğundan bulunan sonucun deney grubu lehine anlamlı fark olduğu anlaşılmıştır.

Grupların kalıcılık testi puanlarına bakıldığında Çoklu Zeka Kuramı ile öğretim yapılan deney grubunun kalıcılık testi puan ortalaması 18.04, geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubunun kalıcılık testi puan ortalaması 14.01 olarak bulunmuştur. t testi analizi sonucunda t değeri 7.46 olarak belirlenmiştir. .05 düzeyinde tablo t değeri 2.06 olduğundan bulunan sonucun deney grubu lehine anlamlı fark olduğu anlaşılmıştır.

Deney grubunun son-test ortalaması 18.08, kalıcılık testi puan ortalaması 18.04 bulunmuştur. t testi analizi sonucunda t değeri 0.2 olarak belirlenmiştir. .05 düzeyinde tablo t değeri 2.06 olduğundan ve hesaplanan t tablo t değerinden küçük olduğundan son-test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuç öğrenilen bilgilerin unutulmadığını göstermektedir.

Kontrol grubunun son-test ortalaması 15.95, kalıcılık testi puan ortalaması 14.01 bulunmuştur. t testi analizi sonucunda t değeri 3.18 olarak belirlenmiştir. 0.05 düzeyinde tablo t değeri 2.06 olduğundan ve hesaplanan t tablo t değerinden büyük olduğundan son-test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç ise geleneksel yöntemin öğrenilen bilgilerin kalıcılığı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.[9]

Demirel ve diğerleri (1999), Düşünce becerileri ve Çoklu Zeka Kuramı tabanlı Türkçe dersi öğretim programı ile tümleşik dil becerilerinin geliştirlmesi modelinin sınıf ortamında uygulanmasının geleneksel yönteme göre erişiye ve öğrencilerin duyuşsal tutumlarına etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan bir araştırmadır. Öğrencilerin derse yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla tarama yönteminden, erişilerini belirlemek amacıyla deneysel desenlerden "Denk olmayan kontrol gruplu ön-test,son-test desTeni" kulanılmıştır. Araştırma Ankara Özel Tevfik Fikret İlköğretim Okulu 4.sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Verilerin elde edilmesinde "gözlem kayıtları, anket, öğrenci dosyaları, tutum ölçeği, erişi testi kullanılmıştır. Düşünce becerileri ve Çoklu Zeka Kuramı tabanlı Türkçe dersi öğretim programı ile tümleşik dil becerilerinin geliştirlmesi modelinin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin toplam erişileri ile geleneksel yöntemin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin toplam arasında modelin uygulandığı sınıf lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. [10]

[9] Temur, **a.g.e,** s.51-53.
[10] Temur, **a.g.e,** s.38.

Obuz, Araştırma Ankara Özel Tevfik Fikret İlköğretim Okulu 3/B ve 3/C sınıflarında 2000-2001 öğretim yılında bahar döneminde yapılmıştır. Çoklu Zeka Kuramının Hayat Bilgisi Dersinde öğrenme sürecine etkisi araştırılmıştır. Uygulama Hayat bilgisi 3.sınıf " Canlılar, Dünya ve Uzay ünitelerinde yapılmıştır. Çoklu Zeka Kuramına göre hazırlanmış öğrenme faliyetlerinin öğrenme sürecine etkisi, öğretmen düşüncelerine etkisi ve öğrenci görüşlerine etkisi nitel araştırma teknikleriyle incelenmiş. Öğrenci başarısına etkisinin ne olduğunu görmek için başarı testi uygulanmıştır. eğitim durumunun öğrencilerin akademik başarısına etkisi ve öğrenci görüşlerine etkisini incelemiştir.

Araştırma sonuçları şöyledir: Uygulama öğrencilerde büyük merak ve ilgi uyandırmış, Çoklu Zeka Kuramının öngördüğü tepkiler ve sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre Çoklu Zeka Kuramına hazırlanmış ders planının uygulandığı deney grubunun Kontrol Grubundan daha başarılı oldukları ve bu durumda Çoklu Zeka Kuramının daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.[11]

Şimdiye kadar diğer derlerde yapılmış olan araştırmaları genel olarak değerlendirecek olursak bizim araştırma bulgularımızla parelellik götermektedir. Bu bulgulardan hareketle Çoklu Zeka Kuramına göre yapılan öğretim etkinliklerinin geleneksel yönteme göre daha etkili ve kalıcı olduğunu söyleyebiliriz.

---

[11] Candan Obuz, **Çoklu Zekâ Kuramının Hayat Bilgisi Dersinde Öğrenme Sürecine Etkisi**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, H.Ü. Sosyal Bilimler Ens. 2001. s.150-161

II. BÖLÜM

ÇOKLU ZEKÂ KURAMI VE ÇOKLU ZEKÂ KURAMINA GÖRE ÖĞRETİM

ÇOKLU ZEKÂ KURAMI

Çoklu Zekâ Kuramı Gardner tarafın ortaya koyulmuş; bilişsel bilim, gelişim psikolojisi ve nörobilimden yararlanarak her bireyin zekâ düzeyinin özerk güçler yada yetenekler tarafından oluştuğunu ve en az sekiz zekânın var olduğunu savunan bir kuramdır. Ç.Z.K. her bireyin en az sekiz zekâ alanına sahip olduğunu kabul eder.[12]

2.1.1. Çoklu Zekâ Kuramının Ortaya Çıkışı

Önceleri, belli bir zekâ ile doğup yaşamı onunla sürdürme görüşü hakimken, günümüzde bu anlayıştan vazgeçilmiştir. Toplum ve eğitim üzerinde yıllardır sürüp giden ve ilk görüşü yansıtan eski görüşün etkisi Ç.Z.K. ile sarsılmaya başlamıştır. Ç.Z.K. hemen hemen her yaş ve yetenek düzeyindeki bireyin, zihinsel fonksiyonlarını geliştirebileceğini ve bir problem karşısında bütün zekâlarımızın ortak çalışarak çözüm yoluna ulaştırdığını savunmaktadır.[13]

Bir nörolog olan Prof.Dr. Howard Gardner, insan zekâsının geniş yelpazesinin görmezden gelindiğini ve çocukların bütün yeteneklerinin fark edilmediğini belirtip, onları belirli bir sisteme yerleştirerek onlara büyük bir haksızlık yaptığımız görüşündedir. Kaza ya da hasar görmüş beyinleri inceleyen

---

[12] Şebnem Burma, **Çoklu Zekâ Kuramına Göre Öğretim Ortamlarının Yapılandırılması,** At. Ü. Sosyal Bilimler Ens. Eğitim Bilimleri A.B.D, Erzurum 2003a, s.8.

[13] Süleyman Tarman, **Program Geliştirme Sürecinde** , **Çoklu Zekâ Kuramının Yeri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, H.Ü. Sosyal Bilimler Ens. Ankara 1999, s.10.

Gardner, çoğu kez sağlıklı kalacak şekilde birbirinden bağımsız ayrı ayrı yetenekleri gözlemlemiştir.[14] Gardner: "Çocuklarda ve beyin hasarlı yetişkinlerde yaptığım günlük çalışmalar beni insan doğası ile bedensel bir olguyla derinden etkiledi. İnsanlar çok geniş ve çok sayıda kapasitelerle dolu. Bir bireyin bir alandaki üstünlüğü, bir başka alandaki gücüyle karşılaştırabilecek ve tahmin edilebilecek kadar basit değildir; çünkü bir kapasitesini yitiren bir bireyin diğer kapasiteleri sağlıklı bir şekilde devam etmektedir". İşte, çoklu zekâ kuramının çıkış noktası Gardner'in bu gözlemleri olmuştur.[15] Gardner 1983 yılında yayımladığı "Frames Of Mind" (Zihnin Çerçeveleri) adlı kitabında bireyin en azından birbirinden bağımsız "yedi ayrı zekâ kapasitesine" sahip olduğunu öne sürmüştür.[16]

Gardner zekâ kapasitelerinin sadece bunlarla sınırlı kalmadığını daha fazla zekâ alanlarının olabileceğini belirtmiştir. Nitekim 1999 yılında yayımladığı "Zekâ Yeniden Yapılandırıldı" (Intelligence Reframed) adlı eserinde sekizinci zekâ alanını da kapsayacak şekilde teoriyi yeniden formüle etmiştir.[17]

Gardner son olarak aday bir zekâ olarak "Varoluşçu Zekâ" üzerinde çalışmaktadır.[18]

Gardner kapasiteleri yetenek değil de niye zekâ alanları olarak nitelendirdiğini şöyle açıklamaktadır: "Eğer ben bu kapasitelere zekâ değil de yetenek deseydim ve kuramın adı da çoklu yetenek kuramı olsaydı, insanlar esner ve hemen kabul ederlerdi; oysa ben insanları düşündürmek istiyorum. Bu

---

[14] K.Eren Yavuz, **Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulamaları**, Özel Ceceli Okulları yayınları, Ankara 2001, s.14.

[15] Nilay Bümen, **Okulda Çoklu Zekâ Kuramı**, PegemA Yayıncılık, Ankara 2002b, s.1.

[16] Murat Çırakoğlu, **İlköğretim Birinci Kademesinde Çoklu ZekaKuramı Uygulamaların Erişiye Etkisi** , Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, E.Ü. Sosyal Bilimler Ens. İzmir 2003, s.21.

[17] Saban, **Çoklu Zekâ Teorisi**, Nobel Yayınları, Ankara 2001, s.6.

[18] Çırakoğlu, **a.g.e**, s.22.

kapasitelere zekâ demekle zekânın tekil olmadığını ve şimdiye kadar düşünmediğimiz bazı şeylerin zekâ olabileceğini vurgulamaktayız".

Garder'ın bu sözlerinden de anlaşılabileceği gibi bu kapasitelere yetenek desek yanlış olmaz; fakat bazılarına zekâ deyip bazılarına yetenek olarak dersek hata yaparız. Mesela Mozart'a çok yetenekli deyip; ama zeki değil demek büyük haksızlık olur.[19] Bundan böyle sözel ve matematiksel kapasitelerimizi zekâ alanı olarak nitelendirip, diğer kapasitelerimizi (müzik, bedensel...) yetenek olarak nitelendirmek tutarsızlık olur. Ya hepsi yetenek yada hepsi zekâ olarak nitelendirilmelidir.

[19] Bümen, **a.g.e**, s.7.

2.1.2. Gardner'a Göre Zekâ Nedir?

Gardner insan zekâsının objektif bir biçimde ölçülebileceğini savunan geleneksel anlayışı eleştirmiştir. Gardner'a göre, zekânın tek bir yönü ele alınarak açıklanamaz; çünkü insanların birden fazla yetenekleri vardır.[20]

Gardner zekâyı ''bir veya birden fazla kültürel yapıda değeri olan bir ürüne şekil verme ya da problemi çözme yeteneği'' olarak tanımlamıştır. Bu tanım insanın gerçek dünyada hangi ürünleri yarattığı noktasına yerleştirir. Zekâ bir potansiyeldir, zamana ve şartlara bağlı olarak ortaya çıkar.[21]

Klasik zekâ anlayışı, insanın varoluş potansiyelini çok dar bir bölüme sokmaktadır. İnsan çok yönlü bir varlıktır. Böylece Gardner zekâyı gerçek dünyada problem çözme yeteneği olarak görmüş; zekâyı somutlaştırmış ve IQ testlerinin zekâyı ölçmekten çok uzak olduğunu savunmuştur.[22] Aşağıdaki tabloda eski zekâ anlayışı ve Gardner'ın yeni, zekâ anlayışı karşılaştırılmıştır.

[20] Saban, *a.g.e,* s.4
[21] Bümen, *a.g.e,* s.5
[22] Saban, *a.g.e,* s.5

TABLO 2.1 ZEKÂYA İLİŞKİN ESKİ VE YENİ ANLAYIŞ[23]

ESKİ ANLAYIŞ	A. YENİ ANLAYIŞ
"**1. Zekâ doğuştan getirilir, sabittir. Bu nedenle de asla değiştirilemez**	**"1. Bir bireyin genetiksel olarak kalıtımla birlikte getirdiği zekâ kapasitesi geliştirilebilir ve değiştirilebilir.**
2. Zekâ, niceliksel olarak ölçülebilir ve tek bir sayıya indirgenebilir.	**2. Zekâ, herhangi bir performansta, üründe veya problem çözme sürecinde sergilendiğinden sayısal olarak hesaplanamaz.**
3. Zekâ tekildir. Yani tek bir zekâ vardır.	**3. Zekâ, çoğuldur ve çeşitli yollarla sergilenebilir.**
4. Zekâ, gerçek hayattan soyutlanarak (yani belli zekâ testleri ile) ölçülür.	**4. Zekâ, gerçek hayat durumlarından veya koşullarından soyutlanamaz.**
5. Zekâ, öğrencilere belli seviyelere göre sınıflandırmak ve onların gelecekteki başarılarını tahmin etmek için kullanılır."	**5. Zekâ öğrencilerin sahip oldukları gizil güçlerini veya doğal potansiyellerini anlamak ve onları başarmak için uygulayabilecekleri farklı yolları keşfetmek için kullanır."**

[23] Saban, **a.g.e,** s.5

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi geleneksel anlayış, zekâyı bütün ve soyut olarak ele alır, zekânın kalıtımla geldiğini ve değişmeyeceğini savunur. Bu anlayışa göre zekâ, testten alınan puandır.

Yeni anlayış ise bunun tam tersidir. Doğuştan getirdiğimiz kapasiteyi geliştirilebilir ve değiştirilebiliriz. İnsan çevresiyle iletişime girdikçe kapasitesi gelişir. Kişinin güçsüz olan zekâsını, farkına vararak geliştirmesi mümkündür. Zekâ, zekâ testlerinde ele alındığı gibi soyut değil; kişinin gerçek hayatta ne yaptığını gösteren somut bir kavramdır.

2.1.3. Çoklu Zekâ Kuramının İlkeleri

1) İnsanlar çok çeşitli zekâ türüne sahiptir.
2) Her insan, aktif olarak kullandığı zekâ ile özel bir karışıma sahiptir.
3) Her insanın kendine özgü bir zekâ profili vardır.
4) Zekâların her biri insanda farklı bir gelişim sürecine sahiptir.
5) Bütün zekâlar dinamiktir.
6) İnsandaki zekâlar tanımlanabilir ve geliştirebilir.
7) Her insan kendi zekâsını tanıma ve geliştirme fırsatına sahiptir.
8) Her bir zekânın gelişimi kendi içinde değerlendirilmelidir.
9) Her bir zekâ; hafıza, dikkat algı ve problem çözümü açısından farklı bir sisteme sahiptir.
10) Bir zekânın kullanımı esnasında diğer zekâlardan da faydalanılabilir.[24]

[24] Yavuz**, a.g.e**, s.17.

11) Kişisel alt yapı, kültür, kalıtım ve inançlar zekâların gelişimi Üzerinde etkiye sahiptir.

12) Bütün zekâlar insanın kendini gerçekleştirmesi yolunda, farklı ve özel kaynaklardır.

13) İnsan gelişimini değerlendiren tüm bilimsel teoriler , Ç.Z.K' yı desteklemektedir.

14) Şu anda bilinen zekâ türlerinden daha farklı zekâ türleri de olabilir.[25]

15) Zekânın tanımı gerçek yaşamdaki zekâya dayanır.

16) Her zekâ alt yada ikincil yetenekler içerir yada farklı biçimlerde ortaya çıkarır.

17) Zekâ sadece değişmekle kalmaz, aynı zamanda başkalarına da öğretilebilir.

18) Zekâ çok yönlülük göstermesine rağmen, kendi içinde bir bütündür.

19) Her insan, çeşitli zekâ alanlarının tümüne sahiptir.

20) Bir insanın her alanda zeki olabilmesinin birçok yolu bulunmaktadır.[26]

21) Saf bir zekâ çok seyrek görülür.

22) Gelişimsel teori, çok yönlü zekâ teorisini uygular.[27]

---

[25] Burma, **a.g.e**, s.24.

[26] Geniş bilgi. için bkz. Saban, **a.g.e,** s.17-18.

[27] Gonca Seber**, Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Eğitim Bilimleri Ens. Ankara 2001, s.19.

2.1.4. Çoklu Zekâ Alanlarının Gelişimini Etkileyen Faktörler

Bir insanın zekâ alanlarına "güçlü zekâ", "zayıf zekâ" gibi kavramların kullanılması oldukça sakıncalıdır. Çünkü bireye zayıf zekâsının geliştirilmesi için fırsat verildiğinde, birey bu zekâsını geliştirebilir; ancak bir kişinin belli bir zekâ alanının, gelişip gelişmemesi bazı şartlara bağlıdır.[28]

Bu şartlar şunlardır:

2.1.4.1. <u>Biyolojik Nitelik</u> : Bireyin genetiksel veya kalıtımsal olarak taşıdığı izler ile bireyin beyninde, doğum sırasında ve sonrasında meydana gelen tahripleri kapsar. Örnek verecek olursak: Bir anne hamilelik sırasında sigara ve uyuşturucu kullanmışsa, bu da çocuğun hassas bir şekilde gelişen sinir sistemini tahrip etmiş ve onun ileride tamir edilemez bir şekilde beynini zedelemiş olacaktır.[29]

Çocuğun doğum sırasında veya sonrasında beynine gelen darbeler de beynini zedeleyebilir, ayrıca hamilelik sırasında kesinlikle sigara ve uyuşturucu kullanılmaması gerekir.

2.1.4.2. <u>Kaynaklara Ulaşma Şansı</u>: Eğer bir aile çocuğuna müzik aleti alamayacak kadar yoksul ise müziksel zekânın gelişimi geri kalabilir.

Eğer bir bireyin ebeveynleri çocuğun ressam olmasına karşı çıkıp, avukat olmasını istemişlerse, çocuğun görsel zekâsının gelişimini engellemiş; fakat sözel

---

[28] Saban, **a.g.e**, s.19.

[29] İsmail Yörük, **Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Çoklu Zekâ Kuramı,** (Basılmamış Lisans Tezi) A.Ü. İlahiyat Fakültesi, Ankara 2003, s.20.

zekâsının gelişimine zemin hazırlamışlardır. Kırsal kesimdeki çocukların, şehirde yaşayan çocuklara göre doğa zekâsı daha fazla gelişebilir.

2.1.4.3. Tarihsel ve Kültürel Faktörler : Eğer bir bireyin öğretim programı dışındaki etkinlikleri, maddi ve manevi olarak desteklendiği bir dönemde öğrenci olarak tiyatroya ilgi duyduysa, muhtemelen bu bireyin bedensel ve sosyal zekâsı gelişir.[30]

Okulda matematik ve fen ağırlıklı bir program varsa ve bunlar önemseniyorsa mantıksal-matematiksel zekâsı gelişir. Bizdeki Fen Liselerini örnek verebiliriz.[31]

2.1.3.4. Kristalleştirici /Felce Uğratıcı Deneyimler:

a) Kristalleştirici deneyimler: Bir bireyin gelişimindeki dönüm noktaları sayılabilecek tecrübeleri içerir. Bu dönemler genellikle çocukluk döneminde gerçekleşir. Mesela, Einstein'a babası 5 yaşında pusula almış ve pusula Einstein'da merak ve keşif duygusunu uyandırmıştır. Bu da Einstein'ın uyuyan dehasını harekete geçirmiştir.[32]

b) Felce uğratıcı deneyimler: Bir de bireyin zekâsının gelişimi engelleyen, söndüren etkiler vardır. Bunlar genellikle; aşağılık duygusu, suçluluk duygusu, korku, kızgınlık gibi duygulardır.[33]

---

[30] Saban, **a.g.e,** s.21.

[31] Mustafa Açıkgöz**, Çoklu Zekâ Kuramına Uygun Hazırlanan Alıştırma Yazılımının İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersindeki Akademik Başarısına Etkisi**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, G.Ü. Eğitim Bilimleri Ens. Ankara 2003, s.11.

[32] Saban**, a.g.e**, s.21.

[33] Saban, **a.g.e**, s.21.

Mesela, çizmiş olduğu resmi öğretmenine heyecanla gösterip; ardından öğretmenin onu aşağılaması o öğrencinin görsel zekâsının gelişimini engeller.

Bütün bunları Mozart'ın hayatında görebiliriz. O, hayata çok güçlü bir biyolojik yetenekle geldi. Aynı zamanda da müzik yeteneği güçlü bir aile çevresi vardı. Babası oğlunu desteklemek için kendi kariyerini hiçe sayan bir besteciydi; ayrıca Avrupa'da o dönemde sanatsal faaliyetler desteklenmekteydi. Sonuç olarak Mozart hem biyolojik, hem ailevi, hem toplumsal etkenlerin bileşkesi sonucu bu duruma ulaştı. Aksi olsaydı biz Mozart'ı hiç bilmeyecek ve duymayacaktık.[34]

[34] Yörük, **, a.g.e**, s.22.

2.1.5. Çoklu Zekâ Alanları Birlikte Nasıl Çalışırlar?

İnsanlar bir veya birden fazla zekâ bölümüne sahiptir. Nadiren de olsa bütün zekâ alanlarının hepsi aktiftir ve geliştirmiştir; fakat her insanın baskın olarak kullandığı zekâ bölümü vardır. Bir insanda sözel zekâ alanı baskın iken, diğer insanda da müziksel zekâ baskın olabilir. Zekâlar, bazen birbirinden bağımsız bazen de iç içedir. Çoğu zamanda hayattaki rollerimiz tüm zekâların kombinasyonunu gerektirebilir. Yaptığımız çok basit işlerde bile birden fazla zekâ kullanırız.

Örneğin, bir insana yol tarif ederken hem sözle hem de el hareketlerimizle yolu tarif ederiz. Sözel ve içsel zekâsı güçlü olan bir birey, iyi bir yazar olabilir.

Hiçbir insan benim sözel zekâm daha kuvvetli; fakat diğerleri değil gibi kendine sınırlar koymamalıdır. Tüm zekâ alanlarının yaşam boyu gelişme fırsatı vardır.[35]

[35] gnş.blg. için bkz. Yavuz**, a.g.e**, s.17-18.

2.2. ÇOKLU ZEKÂ ALANLARI VE ÖZELLİKLERİ

Çoklu Zekâ Kuramında yer alan zekâ türleri aşağıdaki gibi sınıflanmaktadır.

1) Sözel/ Dilsel Zekâ (Verbal / Linguistik)

2) Mantıksa/ Matematiksel Zekâ(Logical / Mathematical)

3) Görsel / Uzaysal (Uzamsal) Zekâ (Verbal / Spatual)

4) Bedensel / Kinestik Zekâ (Bodily / Kinesthetic)

5) Müziksel / Ritmik Zekâ (Musical/ Rythmics)

6) Sosyal(Kişiler Arası) Zekâ (Interpersonal)

7) İçsel / Öze Dönük Zekâsı (Intrapersonal)

8) Doğa / Doğacı Zekâ (Naturalist)[36]

9) Varoluşçu Zekâ (Existential intellegence)[37] (Dokuzuncu zekâya aday)

[36] Tarman**, a.g.e,** s.15.

[37] Çırakoğlu, **a,g,e,** s.22.

2.2.1. Sözel/ Dilsel Zekâ (Verbal / Linguistik)

Bu zekâ alanı bize en tanıdık gelen ve en iyi bildiğimiz zekâ türüdür. Biz hayatta çoğu zaman sözel zekâmızı kullanırız. Genel eğitim sistemimizin ana vurgularından biri de budur. Araştırmalara göre insan üç binden fazla, farklı dil öğrenme yeteneğiyle doğar. Fakat bunların hiçbirini hemen konuşamaz. Çevremizde kullanılan dille etkileşimde bulunmaya başladığımızda beyin, dilin tüm seslerini tanıyabilir durumdadır.

Sözel Zekâ: Kelimelerle düşünme ve ifade etme, dildeki kompleks anlamaları değerlendirme, kelimelerdeki anlamları ve düzeni kavrayabilme, şiir okuma, hikaye anlatma, gramer bilgisi, soyut ve simgesel düşünme; kavram oluşturma ve yazma gibi karmaşık olayları içeren, dili üretme ve etkin kullanma becerisidir. [38]

Gardner'e göre sözel-dilsel zekânın dört ana öğesi vardır.

- Ses bilgisi (fonoloji): sözcüklerin seslerinden haberdar olmaktır.
- Söz dizimi (sentaks): dilin yapısı ile ilgilidir. Gramer yapısını ve sözcükleri incelemektedir.
- Anlam bilgisi(semantik) sözcüklerin anlamlarından haberdar olmak ve bu anlamlar çerçevesinde insanlarla etkileşime girmekle ilgilidir.
- Pragmatik: Açıklamak, ikna etmek, cesaretlendirmek ya da herhangi bir amaç için dilin kullanılmasıdır. [39]

[38] Yörük**, a.g.e**, s.26.

[39] Çırakoğlu**, a.g.e**, s.23.

Sözel Zekâ Alanı Güçlü Olan Öğrencilerin Bazı Özellikleri:

1) Normal öğrencilerden daha iyi yazarlar.
2) Uzun hikayeler ve fıkralar anlatırlar.
3) İsim, yer ve tarihleri hafızalarında rahatlıkla tutabilirler.
4) Yaşına göre iyi bir kelime haznesine sahiptirler.
5) Tekerlemeleri, anlamsız ritimleri ve kelime oyunları çok severler.
6) Kitap okumayı çok severler.
7) Dinleyerek öğrenmeyi severler.[40]
8) Yazılı veya sözlü hitabetleri çok gelişmiştir.
9) İkna kabiliyetleri çok yüksektir.
10) Bulmaca çözmeyi, bilmeceleri, roman ve hikaye okumayı çok severler.[41]
11) Farklı dilleri öğrenme yetenekleri çok yüksektir.
12) Taklit yetenekleri çok güçlüdür.
13) Ayrıca bu zekâ alanı güçlü olan bireyler: Edebiyat, arşivcilik, dil-bilim, hukuk, siyaset gibi alanlarda başarıyla çalışabilirler.

[40] Saban, **a.g.e,** s.7.

[41] Bümen, **a.g.e**, s.10.

2.2.2. Mantıksal/ Matematiksel Zekâ (Logical / Mathematical)

Mantıksal-Matematiksel Zekâ: Bilimsel düşünme ya da tümdengelimci düşünmeyi çağrıştırır. Hesap yapma ve bazı şeylerin mantıksal, sistematik düzenini görebilme yeteneği olarak tanımlayabiliriz. Bu zekâ alanı; uzun sayı dizilerini kolayca kavrama, analiz etme, kavramları tanıma, sayılar ve geometrik şekiller gibi soyut sembollerle çalışma, parçalar arasında ilişkiler kurma veya bu parçalar arasındaki farklılıkları görme kapasitesini gerektirir.[42]

Matematiksel Zekâ Alanı Güçlü Olan Öğrencilerin Bazı Özellikleri:

1) Nesnelerin oluşumu veya nasıl çalıştığına dair çok fazla soru sorarlar.
2) Matematik dersini çok severler.
3) Zekâ oyunlarından, deney yapılmasından, sınama, sorgulama ve araştırmalardan zevk alırlar.
4) Grafik ve şemaları yorumlayabilir ve bunlarla çalışmaktan çok hoşlanırlar.
5) Akıl yürüterek, soyut modeller tasarlayarak, sayılarla düşünerek, ilişkiler ve bağlantılar kurarak öğrenirler.
6) Bilgisayar ve strateji oyunlarını oynamaktan hoşlanırlar.
7) Miktar tahminlerinde bulunurlar. Akıldan hesaplamayı çabuk yapabilirler.
8) Üst düzey düşünme becerilerini kullanır.
9) Somut cisimleri, soyut sembolik ifadelere dönüştürebilirler. [43]
10) Muhasebe, matematik, mühendislik, istatistik, bilgisayar, ekonomi ve fen bilimleri gibi alanlarda başarıyla çalışabilirler.

---

[42] Seber**, a.g.e**, s.21.

[43] Kemal Batman**, Çok Boyutlu Zekâ Kuramı Etkinlikleriyle Destekli Öğretimin Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi**, Basılmamış Doktora Tezi, H.Ü. Sos. Bilimler Ens. Ankara 2002, s.18.

2.2.3. Görsel / Uzaysal (Uzamsal) Zekâ (Verbal / Spatual)

Görsel Zekâ : "Resimler ve imgeler zekâsıdır. Görsel dünyayı doğru olarak algılama ve kişinin kendi görsel yaşantılarını yeniden yaratma kapasitesi" olarak tanımlanabilir. Şekil, renk, biçim ve dokunuşu zihnin gözü ile görme ve bunları resim olarak somut temsillere dönüştürme yeteneğini içerir.[44]

Görsel Zekâ Alanı Güçlü Olan Öğrencilerin Bazı Özellikleri

1) Renklere karşı çok hassas ve duyarlıdır.
2) Arkadaşlarına göre daha çok hayal kurarlar.
3) Yaşına göre yüksek düzeyde beceri gerektiren resimler çizerler.
4) Filmleri, slaytları ve benzeri diğer görsel sunuları izlemeyi severler.
5) Okurken kelimelerden çok resimlerle öğrenirler.
6) Defterlerine ve kitaplarına sık sık karalamalar yaparlar.
7) Üç boyutlu yapılar veya modeller oluştururlar.[45]
8) Renkleri kullanma yetenekleri gelişmiştir
9) Harita okuma yetenekleri gelişmiştir.
10) Satranç gibi oyunları oynamayı severler.
11) Görüntüleri hayallerinde oluşturabilme (görselleştirebilme).
12) Boşlukta yolunu bulabilme.
13) Bu zekâ alanı güçlü olan insanlar; resim, grafik, heykel gibi görsel sanatlarla, denizcilik, harita yapımcılığı, mimarlık gibi alanlarda başarıyla çalışabilirler.[46]

---

[44] Bümen, **a.g.e,** s.12.

[45] Saban, **a.g.e,** s.9.

[46] Tarman, **a.g.e,** s.17.

2.2.4. Bedensel / Kinestik Zekâ (Bodily / Kinesthetic)

Bedensel Zekâ: Duyularını, vücudunu uygun biçimde kullanma (dans ve beden dili), oyun oynama (spor yapma) , düşünerek yeniden üretme, vücudunun herhangi bir bölümünü farklı yollarla kullanma yeteneğidir.[47]

Günlük hayattaki; yürüme, yemek yeme, jest ve mimiklerimiz, spor yapma, bilgisayarda yazı yazma gibi etkinlikleri yaparken bu zekâ alanımızı kullanırız.

Bedensel Zekâ Alanı Güçlü Olan Öğrencilerin Bazı Özellikleri

1) Bedensel hareketlerini çok iyi kontrol ederler.
2) Bir eliyle bir şey yaparken diğer eliyle başka bir şeyler yapabilirler.
3) Taklit yetenekleri gelişmiştir.
4) Sportif çalışmalarda başarılıdırlar.
5) Yüz-beden ifade yollarını ustalıkla kullanabilirler.
6) El-parmak koordinasyonunda başarılıdırlar.[48]
7) Konuşmayı, dans etmeyi, hareket etmeyi çok severler.
8) Uzun süre hareketsiz kalamazlar. Sınıfta hareketsiz kalırlarsa sınıfın huzurunu bozabilirler. Bunun için bu öğrencilere bedenlerini kullanacakları bazı etkinlikler (drama, rol yapma teknikler kullanarak bu öğrencileri görevlendirme, tahtayı silme) yaptırılabilir.
9) En iyi öğrenme yolları yaparak yaşayarak öğrenmedir.
10) Bir şeyi parçalayıp, birleştirmeyi çok severler.
11) El becerileri oldukça gelişmiştir.

---

[47] Seber, **a.g.e**, s.22.

[48] Hasan Bacanlı, **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayınları, Ankara 2003, s.122.

12) Birden fazla spor dalında başarılı olabilirler.[49]

13) Heykeltıraş, cerrahlık, tamirci, oyunculuk, sanatçılık, dans gibi alanlarda başarıyla çalışabilirler.[50]

2.2.5. Müziksel / Ritmik Zekâ (Musical/ Rythmics)

Müzik zekâsı diğer zekâ türlerinden önce gelişir. Yani ilk önce bu zekâ türümüz gelişir. Daha çocuk anne karnındayken dışarıdaki sesleri, titreşimleri duyabilmektedir. Bazılarına göre "işitsel-titreşimsel zekâ" olarak da tanımlanmaktadır.[51]

Müziksel Zekâ: duyguların aktarımında müziği araç olarak kullanan insanların sahip olduğu müzikal güce işaret eder. Ritmik ve tonal kavramları tanıma ve kullanma ile çevreden gelen seslere, insan seslerine ve müzik aletlerine duyarlılık kapasiteleri içerir.[52]

Müziksel Zekâ Alanı Güçlü Olan Öğrencilerin Bazı Özellikleri

1) Şarkı melodilerini çok iyi hatırlar.

2) Güzel sesleri ve şarkı söyleme yetenekleri vardır.

3) Müzik dersini çok severler.

4) Farkında olmadan kendi kendine mırıldanırlar.

5) Şarkı dinlemekten çok hoşlanırlar.

6) Müzik aletlerini iyi bir şekilde çalabilirler.

---

[49] Saban**, a.g.e**, s.11.

[50] www.rehberlik.com, **a.g.s**

[51] www.elma.net.tr, **a.g.s**

[52] Tarman**, a.g.e**, s.19.

7) Seslere karşı aşırı duyarlıdırlar.

8) Olayları müziksel dille düşünürler.[53]

9) Melodilerle, ritimlerle, empati kurarak, müziğin yapısını kavrayarak öğrenirler.

10) Şarkıcılık, bestecilik, müzisyenlik gibi alanlarda başarıyla çalışabilirler.[54]

2.2.6. Sosyal (Kişiler Arası) Zekâ (Interpersonal)

Sosyal Zekâ: Çevredekilerle iletişim kurma, onları anlama, kişilerin ruh durumlarını anlama, yeteneklerini tanıyabilme gibi kapasiteleri içerir. Öğretmenler, psikologlar, bu yetilerini ustalıkla kullanırlar.[55]

Sosyal Zekâ Alanı Güçlü Olan Öğrencilerin Bazı Özellikleri

1) Sözlü ve sözsüz iletişimde becerilidirler.

2) Arkadaşlarıyla iyi geçinirler.

3) Davranışların ardındaki niyetleri fark edebilirler.

4) Gruba canlılık ve hareket getirir.

5) Sosyal ortamlarda bulunmayı çok severler.[56]

6) Diğer insanları konuşmalarıyla etkiler.

7) Farklı kültür ve farklı yaşamları çok merak ederler.

8) Gruplar halinde çalışmaktan hoşlanırlar.

9) Çok kolay uyum sağlayabilirler.

10) Organize etme, liderlik yapma gibi yetenekleri vardır.

11) Çok güçlü espri yetenekleri vardır.[57]

---

[53] Saban, **a.g.e,** s.10.

[54] www.rehberlik.com,, **a.g.s**

[55] Bümen, **a.g.e**, s.15.

[56] Bacanlı, **a.g.e**, s.122.

12) Başkaları daima onlarla olmak isterler.

13) Empati yetenekleri oldukça gelişmiştir.[58]

14) Başkalarına hal hatır sorarlar.

2.2.7. İçsel / Öze Dönük Zekâsı (Intrapersonal)

İçsel Zekâ: İnsanın duygularını, duygusal tepki derecesini, düşünme sürecini tanıma, kendini yansıtma, öz benliğini anlama yetisi, ve önsezi gibi kendi iç görünüşünü bilmesidir. Başka bir deyişle kendi bilincimizi tanımamızı ve kendi kendimizi analiz edebilmemizi sağlar. Bizim kendi kişiliğimiz ve kendimizi aşma yeteneğimiz içsel zekâmızın işleyen kısmıdır.[59]

Kısaca bireyin kendini tanımasıdır. Yani karakterini, kapasitelerini ve sınırlılıklarını bilmesidir.

İçsel Zekâ Alanı Güçlü Olan Öğrencilerin Bazı Özellikleri

1) Bağımsız olma eğilimindedirler.

2) Hayattaki başarı ve başarısızlıklarından ders alırlar.

3) Yalnız oynamaktan ve ders çalışmaktan hoşlanırlar.

4) Kendi zayıf ve güçlü yönleri hakkında gerçekçi bir görüşe sahiptirler.

5) Çok fazla akıl danışmazlar.

6) Hakkında çok fazla anlatmadığı fobileri vardır.[60]

7) İçsel zekâ özeldir. Dilsel, müziksel, kişiler arası, bedensel gibi tüm zekâ türlerini kapsar.

8) Çok iyi konsantrasyon sağlayabilirler. Gardner'a bu zekâ alanımız çok

---

[57] Yavuz, **a.g.e,** s.160.

[58] Saban, **a.g.e**, s.12.

[59] Yılmaz**, a.g.e,**, s.16.

[60] Saban**, a.g.e**, s.13.

önemlidir; çünkü birey kendini çok iyi bilmeli ki hayatta başarılı olabilsin.[61]

9) Derin düşünme becerilerine sahiptirler.

10) Yazarlık, sosyal hizmet uzmanlığı, ressamlık, dini liderlik, psikolog,sanatçı vb. alanlarda başarılı olabilirler.[62]

2.2.8. Doğa / Doğacı Zekâ (Naturalist)

Gardner 1980'li yılların başında yedi zekâ alanı tanımlamış; fakat 1996 yılında zekâ alanı olarak adlandırılmayı açıkça hak eden bir beceri keşfettiğini belirtmektedir. Daha önceki yedi olan zekâ türüne sekizinci zekâ türü olarak doğa zekâsını eklemiştir.

Doğa Zekâsı: Kayalar ve çimler ile flora, fauna çeşidi de dahil olmak üzere; bitkileri hayvanları, dağları, denizleri tanıma yeteneğidir.[63]

Kısaca doğa zekâsı tabiatı tanıma ve tabiatla bütünleşme kapasitesi de diyebiliriz.

B. Doğa Zekâ Alanı Güçlü Olan Öğrencilerin Bazı Özellikleri

1) Doğadaki her canlının yaşamına ilgi duyarlar.

2) Belgesel izlemeyi, seyahat etmeyi çok severler.

3) Doğanın insanlar üzerine etkisi ile ilgilenirler.[64]

4) Canlılarla iletişim kurarlar. Onlarla konuşurlar.

5) Bitki yetiştirmeyi çok severler.[65]

6) Toprakla oynamaktan zevk alırlar.

---

[61] Seber**, a.g.e,** s.17.

[62] Bacanlı**, a.g.e,** s.124.

[63] Tarman**, a.g.e**, s.20.

[64] Yavuz**, a.g.e**, s.208.

[65] Bümen, **a.g.e,** s.18

7) Sınıftaki çiçekleri sular ve onların bakımını üstlenirler.

8) Çevre ve hayvan haklarını savunurlar.

9) Doğa ve canlıları ilgilendiren konularda çok başarılıdırlar.[66]

10) Doğayı gözlemleme yeteneği kazanarak, kendisinin de bu dünyanın bir parçası olduğunun farkına vararak öğrenirler.

11) Zooloji, botanik, kimya, biyoloji, arkeoloji, tıp, fotoğrafçılık, dağcılıkla ilgili alanlarda başarıyla çalışabilirler.[67]

2.2.9. Varoluşçu Zekâ (Existential intellegence)

Gardner (2002), varoluşçu zekâyı belirli şartlar altında harekete geçebilen ve yayılabilen fizik ötesi konularla meşgul olacak kapasite veya potansiyel tür biçiminde ifade etmektedir. " İlave Zekâlar Var mıdır?" adlı makalesinde aday zekâlar olarak ileri sürdüğü doğa bilimci, ruhsal ve varoluşçu zekâları inceleyen Gardner, ruhsal zekâ olasılığı üzerindeki şöyle ifade etmektedir:

" Ruhsal zekâ olasılığı üzerinde düşündüğümde ruhsal zekânın şüpheli bir içeriği olduğu aklıma gelir. Yaşamın bu önemli ilgi alanı ile ilgilenme girişiminde , düşünmeyi ve tecrübeyi yansıtan bir toplumdaki yaşamla; güçlü kişisel ya da estetik deneyimlerle veya acıyla motive edebilen evrene ait konular hakkında düşünmeyi gerçekleştiren bir potansiyeli konuşmayı daha rahat buluyorum. Doğa zekâsına uygulanan sempatik yaklaşımın ekseninde diğer zekâların ruhuna en yakın olan ruhaniyet alanını parçalara ayırmak daha emin yol gibi görünür. Bunu yaparken, çok çeşitli görünüşlerde varolma doğasını inceleyen bir zekâ yerine konuşmak ve

---

66 Saban**, a.g.e**, s.14.

67 www.rehberlik.com, **a.g.s.**

açık çağrışımlarıyla "ruhsal" terimini bir kenara bırakmak sanırım en iyisi olacaktır."

Bu bağlamda Gardner, zekânın ruhsal olan kısmını reddetmiş görünmektedir; çünkü ruhsal kavramı, Gardner'ın diğer zekâları tanımlarken kullandığı kriterlerle bağdaşmamaktadır. Gardner bir röportajında bu konuyla ilgili olarak şöyle konuşmuştur: " Ruhsal zekâ, benim zekâ tanımlamama yada kıstasımı kullanarak yeterince betimlenmemiştir; ancak insanoğlunun şu gibi soruları sorma eğilimi vardır: Biz kimiz? Neden yaşıyoruz? Neden ölüyoruz?...."

Gardner, aday bir zekâ olarak ele aldığı varoluşçu zekâyı temel bir beceri olarak, kişinin kendini kainatın en uzak noktalarına ulaşabilme kapasitesine göre yerleştirme yeteneği biçiminde ifade etmektedir. Bu yetenek hayatın önemi ve anlamı, ölümün anlamı gibi bazı derin tecrübeleri içermektedir.

Dokuzuncu zekâ olarak varoluşçu zekânın olabileceğine inanan pek çok insan vardır.(Şaşırtıcı zekâ, evrensel zekâ, ruhsal zekâ veya fizikötesi gibi). Gardner, varoluşçu zekâyı, esas yaşam konularıyla ilgili zekâ alanı olarak tanımlamaktadır. " Hayat nedir? Tanrı var mıdır? Neden şeytan vardır? gibi sorular bu derin kavramlarda birer güçlü başlama noktaları olmaktadır.

Gardner, şimdiye kadar bu zekâyı tamamıyla doğrulamamış ve tanımlamamıştır. Bu duruma yol açan nedenlerin en önemlisi olarak, Gardner'ın çalışmasının beynin içindeki nörolojik bulgulara dayanmasıdır. Bu yüzden bazı dini kültürel gruplara mensup insanları karşısına almadan evren bilimci ve ruhsal merakın biyolojik yerini kesin olarak işaret etmek bir bilim adamı için riskli olabilmektedir. Gardner'ın çalışmasının gücü bilimsel kanıt ve verilere dayandığı unutulmamalıdır.

Harward Üniversitesi Project Zero müdürü Julie Verns'ın varoluşçu zekâ ile ilgili görüşleri şöyledir: " Gardner dokuzuncu zekâyı gerçekten tanımlamadı. " Varoluşçu" bir zekâ olarak tanımlamak için yerini bulduğunda, bu kez de Gardner, faal biyolojik varoluşçu bir yeteneğin nörolojik kanıtı olmadığını anladı. Bu, bir yeteneği zekâ olarak tanımlamada temel kısastır. Gardner'ın varoluşçu zekâyı dokuzuncu zekâ olarak tanımlamaktan kaçınması, bu zekânın var olmadığını göstermez. Gardner tanımlamasa da varoluşçu zekânın var olduğunu kabul eden ve açıklamaya çalışan birçok kişi vardır. " Yaşlı (eski) ruhları olan" çocukları tanıyanlar için, varoluşçu zekânın varlığının gerçek ve önemli olduğunu kabul etmek kolay olacaktır. Bunlar altıncı hissi kuvvetli olan çocuklardır. Belki de onlar, aşağıdaki örnekleri olan yaşamın büyük sorularını ortaya koyan ve yanıtlayanlardır.

- Neden buradayım?
- Hayvanlar bizi anlayabilir mi? Hayvanlar cennete gidebilir mi?
- Ölünce nereye gideceğiz?
- Diğer gezegende yaşam var mı?
- Cennet nerede?
- Tanrı niçin yaşar?
- Dünyaya niçin geldik?

Gardner varoluşçu zekânın belirsizlik içinde olduğunu ve bu zekâ için biyolojik kanıtları bulmaya çalıştığını belirtmektedir.[68]

Çoklu zekâ kuramına göre insanlar yukarıdaki tüm zekâ alanlarına sahiptir. Ancak her insanın zekâ profili birbirinden farklıdır. Başka bir ifadeyle söz konusu zekâ alanları her insanda farklı düzeylerde gelişmiştir. Bunun yanında her insanda baskın olarak bir veya birden fazla zekâ alanı bulunmaktadır.

---

[68] Geniş bilgi için bkz., Çırakoğlu, **a.g.e**, s.33-35.

2.3. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI'NA GÖRE ÖĞRETİM

2.3.1. Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğretim Anlayışı

Çoklu zekâ kuramına göre eğitimin amacı; öğrencilerde var olan farklı, çoklu zekâ alanlarını ortaya koymak ve onları geliştirmektir. Bu durumda öğretmenler öğrencilerin çoklu zekâ alanlarını sınıfta işleyeceği konuyla bağlantı kurarak dersini sürdürmelidir. Bunun için öğretmen öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almalıdır. Geleneksel eğitim anlayışı öğretmen merkezli düz anlatıma dayalı tekdüze bir eğitim anlayışıdır. Sözel ağırlıklı bir akışı daha baskındır. Diğer yandan çoklu zekâ kuramı çoklu öğretim modelini tercih eden bir öğretmen, öğrencilerin çoklu zekâ alanlarını belirleyerek harekete geçirip farklı yollarla öğrenmelerine imkan tanımaktadır. Ayrıca farklı zekâ alanları ile ilişkili öğretim metotlarını bütünlük içinde öğretim sürecine uyarlamaktadır. Çoklu zekâya göre öğretimin düzenlenmesinde dikkat edilmesi gereken dört temel ilke bulunmaktadır.

a) Zekânın Ayaklandırılması: Zekâların her biri beş duyumuzla ilgilidir. Öğretmen, hangi zekâ ile öğretime başlayacaksa bu zekâya ilişkin zihninde beyin jimnastiği çalışmaları yapmalıdır.

b) Zekâyı Güçlendirmek: Etkin hale getirilmiş olan zekânın düzenli olarak kullanılmasıyla beslenmesidir.

c) Zekâyı Öğretimde kullanmak: Bir dersin içeriğinin öğrencilerin sahip olduğu farklı zekâlara uygun olarak uyarlanmasıdır.

d) Zekânın Transferi: Geliştirilen zekânın günlük yaşamda problemleri çözmeye yardımcı olmasıdır.

Çoklu zekâ kuramı, geleneksel eğitim anlayışına karşı çıkarak, birden çok yöntem ile birden çok zekâ alanına hitap etmektedir. Başka bir ifadeyle çoklu zekâ kuramı uygulama sırasında tek tip, standart öğretim yerine farklı öğretim yöntemlerini bir arada uygulanması gerektiğini savunur. Bu açıdan çoklu zekâ kuramı, çok kapsamlı öğretim modelini tercih etmekte ve böylece sınıftaki büyük çoğunluğa ulaşmayı hedeflemektedir.[69]

Gardner teorinin okullarda kullanabileceği üç yöntemi önermektedir.

a) Arzuların, yeteneklerin geliştirilmesi: Okullar toplumun değer verdiği beceri ve yetenekleri geliştirmelidir. Bu arzulanan rollerden bazılarının, okullarda hafife alınan zekâlar da dahil olmak üzere, belirli zekâları vurgulaması mümkündür. Örneğin toplum çocukların bir müzik aletini çalabilmesi gerektiğine inanıyorsa, o zaman bu amaca yönelik olarak müzik zekâsını geliştirmek okulun bir değeri haline gelir.

b) Bir kavrama, konu alanına ya da bilim dalına değişik yöntemlerle yaklaşmak: Okulların zamanın önemli bir bölümünü temel kavramlara, üretici düşüncelere gerekli sorulara harcamaları ve öğrencilerin bu fikirler, fikirlerin taşıdıkları anlamları tam olarak kavramalarına olanak tanımaları, şu an yapmakta oldukları gereğinden fazla konuyu sunup öğrencilerin yüzeysel anlamalarından çok daha anlamlıdır. Bunun için de bu konulara ya da kavramlara, değişik yollardan yaklaşılmalıdır. Mutlaka sekiz zekâ alanın kullanılması gerekmez; ama işlenen konuya eğitim biliminde uygunluğu kanıtlanmış yaklaşımlara başvurularak yaklaşılabilir. [70]

---

[69] Burma**, a.g.e**, s.27-28.

[70] Batman, **a.g.e**, s. 30-31.

c) Eğitimin Bireyselleştirilmesi: İnsanların tümüyle aynı olmadığı, aynı tür zihne sahip olmadığı, eğer zihinleştirmedeki ve güçlü yanlardaki bu farklılıklar, yadsınacak yada göz ardı edilecek yerde dikkate alınırsa, eğitim ve öğretimin bireylerin çoğu için çok etkin bir işlevi olacaktır. Gardner her zaman insan farklılıklarının ciddi olarak ele alınmasının, çok boyutlu zekâ perspektifinin- teori ve pratikteki özünü oluşturduğuna inanmaktadır.[71]

Campbell, çoklu zekâ kuramının ders programlarına uyarlama çalışmalarını beş başlık altında özetlemiştir.

1. Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Ders Programları: Ders tasarımında bazı öğretmenler zekâ alanlarını konuyu öğretirken başlangıç noktası olarak görmekte, bazı öğretmenler derslerinde tüm zekâ alanlarını bütünleştirerek öğretimi daha uygun hale getirmekte, bir kısmı ise öğrencilere o konuyu nasıl öğrenmek istediklerini sorarak zekâ alanlarını kendilerinin seçmesini istemektedir.

2. Disiplinler Arası Öğretim Programları: Öğrencilerin zekâ alanlarını ortaya çıkarmak ve eğitimde faydalanmak amacıyla tüm disiplinlerden yararlanmak gerekir. Bu amaçla çekirdek eğitim programları yaklaşımı önerilmektedir. Bu yaklaşımda öğrenciler ortak çekirdek konuları öğrendikten sonra zekâ alanlarına uygun olarak ilgi duydukları ders almaktadır.

---

[71] Ayten İflazoğlu **, Boyutlu Zekâ Kuramı Destekli Kubaşık Öğrenme Yönteminin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersindeki Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi**, Basılmamış Doktora Tezi, Ç.Ü. Sos. Bilimler Ens. Adana 2003, s.27.

3. Öğrenci Projeleri: Öğrencilere araştırma yapabilecekleri alanlarda projeler verilmektedir. Böylece öğrenciler araştırma konusuyla ilgili olarak kaynakları taramakta, sınıflamakta, yorumlamakta ve sınıfta tartışmaktadır.

4. Değerlendirme: Öğrencilerin klasik test yöntemleriyle değerlendirilmesi yeterli bulunmaktadır. Bunların yerine öğrencilerin yüksek düzeyde düşünme becerilerini ortaya koyacağı, öğrendiğini genelleyebileceği, kapsamla yaşantılarını ilişkilendirebileceği ve bilgilerini yeni durumlarda kullanabileceği durumlar yaratılarak değerlendirme yapılması gerektiği düşünülmektedir. Öğrenci portfolyaları, bağımsız projeler, sınıf gazete ve dergileri, onlara yaratıcı görevler vermek tercih edebilecek değerlendirme yöntemlerindendir.[72]

5. Yönlendirme (Çıraklık Programları): Gardner ilk ve orta dereceli okulların bireyselleştirilmiş programlarla çıraklık fırsatları sunularak yürütülmesini savunmaktadır. Burada bir öğrenci üç farklı çıraklık gurubuna dahil olmakta; örneğin birinde sanat yada zanaat formunda, ikincisinde akademik alanda ve üçüncüsünde dans ve spor gibi fiziksel alanda çıraklık eğitimi almaktadır. Daha sonra öğrencilerin istek ve başarılarına göre seçim yapmaları sağlanmaktadır. Çıraklık programları okul yetişeğinin bir parçası yada program dışı bir fırsat şeklinde planlanabilir.

Çoklu zekâ kuramıyla yukarıda açıklanan uygulamaların dışında öğretimde zekâ alanlarını kullanmak üzere öğrenme merkezlerinin kurulabileceğini savunanlar da vardır. Örneğin Miller Araştırma –Öğrenme Merkezinde 7-8 yaş grubu öğrencileri için içinde kelime oyunları, pek çok kitap sözlük ve görsel materyaller

---

[72] Candan Obuz, **Çoklu Zekâ Kuramının Hayat Bilgisi Dersinde Öğrenme Sürecine Etkisi**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, H.Ü. Sosyal Bilimler Ens. Ankara 2001, s.33-34.

bulunan dil merkezi hazırlamıştır. Rickett çoklu zekâ kuramının sınıf ortamında her zaman kullanabileceğini ve buna en uygun zamanın da çok karışık bir ünite bitirildikten sonra olduğunu vurgulamaktadır. Bu şekilde öğrenciler dinlendirilip eğlenceli bir şekilde zekâ alanlarını kabullenebilmektedirler. Rickett bu amaçla lise öğrencilerine zekâ alanlarını tanıtmış, ve daha sonra bu alanlara göre guruplar oluşturmalarını istemiştir. Böylece 8 zekâ gurubu oluşturulmuştur. Bu guruplardan hafta sonunda bir sınıf şiiri yaratmaları istenmiş ve sunum içim 20 dakika süre verilmiştir. Mantık/matematik gurubu sınıf öğretmeni olmuş, uzamsal gurup sanat sunumlarından, dil gurubu şiirin yazılmasından, müzik gurubu arka plan müziklerinin hazırlanmasından, bedensel gurup şiirdeki fiziksel hareketlerin planlanmasından, sosyal ve öze dönük guruplar ise diğer beş gurubu bütünleştirmekten sorumlu tutulmuştur. Verilen süre sonunda öğrenciler şiiri istedikleri gibi sunmuşlardır. Sunum sonunda yapılan çalışmalar tartışılarak kalitesi incelenmiştir. Rickett, bu tür çalışmaların öğrenciler tarafından oldukça eğlenceli ve yararlı bulunduğunu vurgulamaktadır.[73]

[73] Bümen1, s.30-31.

2.3.2. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI VE ÖĞRENME

Ç.Z.K'nın ortaya koyduğu zekâ türlerinin karakteristik özelliklerinin her biri birbirinden farklı olmasıdır. Her bireyin birbirinden farklı algılama ve anlama, olaylara farklı yaklaşım ve problem çözme yetenek ve tarzları vardır. Örneğin, görsel zekâsı gelişmiş olan çocuklar resimlerle ve video filmlerle daha etkili biçimde öğrenir. Müziksel zekâsı gelişmiş olan çocuklar ise şarkı müzik eşliğinde daha etkili öğrenir.

Son olarak yapılan araştırmalara göre, öğrenme yolları değişik evrelerde değişik biçimlerde öne çıkıyor. California Üniversitesi uzmanlar tarafından 4000 öğrencide uygulanan testin sonuçları şöyledir. Çocuklar her dönemde aynı şekilde öğrenmiyor.

Dilsel zekâ anaokulundan üçüncü sınıfa dek öğrenmede güçlü bir alandır.

Matematiksel-mantıksal zekâ birinci sınıf ile dördüncü sınıf arası çok güçlüdür. Görsel ve beden zekâ birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar çok etkindir. Bu da gösteriyor ki; ilköğretim birinci kademesinde bilgiyi görsel, aktif öğrenme yolu ile vermek gerekiyor. İlköğretim ikinci kademesindeki çocuklar bedensel, görsel, müziksel ve sosyal zekâ alanlarını iyi kullanmaktadır. [74]

Aşağıdaki tabloda Ç.Z.K öğrenme ve öğretme süreçleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimiz de her zekâ alanının yetenekleri, en iyi öğrenme yolu ve başarılı olabilecekleri meslekler yer almaktadır.

---

[74] Burma, ***a.g.e***, s.34.

TABLO 2. 3.2. Ç.Z.K VE ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜREÇLERİ[75]

Zekâ Türü	**Sevdikleri**	**Yetenekleri**	**En İyi Öğrenme Yolu**	**Mesleği**
Dil İle Öğrenenler	Okuma, yazma,hikaye anlatma	İsimleri,yer ve tarihleri hatırlama kelimelerle düşünme	Kelimeleri görme,duyma ve söyleme	Öğretmen, gazeteci, yazar, hukukçu
Mantık-Matematiksel Öğrenenler	Deney yapma,sayılarla uğraşma, düşünme,soru sorma, ilişkileri ortaya çıkarma	Matematik, akıl yürütme, mantık ve problem çözme	Kategorilere ayırma, soyut örüntü ve ilişkileri sınıflayarak çalışma	Bilim adamı, mühendis, muhasebeci, bilgisayar programcısı
Uzamsal Öğrenen	Çizme, inşa etme, bir şeyler yaratma ve tasarlama, resimlere bakma,film izleme,satranç oynama	Zihinde canlandırma, harita, grafik okuma, yap /boz becerisi, kuş bakışı görebilme	Gözünde canlandırarak hayal etme, zihin gözünü kullanma, renk ve resimlerle çalışma	Denizci, izci, ressam,mimar, topograf, mühendis, ışık teknisyeni
Müzikal Öğrenen	Şarkı söyleme, ezgileri mırıldanma, müzik dinleme, enstrüman çalma	Sesleri alma, melodileri hatırlama, ritimlere dikkat etme	Ritim, melodi, müzik	Orkestra şefi, disk jokey şarkıcı,besteci

[75] Bümen, ***a.g.e,*** s.26-27.

TABLO 2. 3.2 (Devamı) Ç.Z.K VE ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜREÇLERİ

Bedensel/ Kinestetik öğrenen	Hareketli olma, dokunma ve konuşma, vücut dilini kullanma	Fiziksel faaliyetler (spor,dans)	Bedenini kullanarak, dokunarak, drama ile öğrenme	Sporcu, dansçı, aktör, koreograf
Sosyal öğrenen	Çok sayıda arkadaş edinme,insanlarla Konuşma,gruplara katılma	İnsanları anlama, yönetme, düzenleme, iletişim kurma,	Paylaşma, karşılaştırma, İşbirliği ile çalışma, görüşme yapma	Psikolog, iş adamı, politikacı, öğretmen
Öze Dönük öğrenen	Yalnız çalışma, kendi ilgilerini takip etme	Kendini anlama, hissettiklerine odaklanma, ilgi ve hedeflerini izleme, orijinal olma	Yalnız çalışmalar, projeler, bireysel öğretim	Din adamı, serbest meslek, araştırmacı, filozof, araştırmacı,
Doğacı öğrenen	Bitki yetiştirme, hayvan besleme, belgesel izleme, doğa sporları ile uğraşma	Doğal hayattaki önemli farklılıkları ayırt etme, avcılık, çiftçilik	Doğada çalışma, hayvan ve bitki bakımı ve inceleme, doğayla bağlantı kurma	Doğa fotoğrafçısı, avcı,veteriner, biyolog

2.3.3. Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Sınıf Ortamı

Çoklu zekâ teorisine dayalı sınıf ortamı iki boyutta ele alınarak incelenebilir.

a) Sınıftaki ekolojik çevre: Ç.Z.K., sınıf çevresinin, bütün öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için yeniden yapılandırılması gerektiğini ileri sürer. Örneğin, sınıf öğretmeni görsel-uzaysal zekâ alanı öğrencilere yönelik olarak, sınıftaki mobilyaların ve materyallerin uyumlu bir organizasyonu, renkleri, sınıf panolarında sergilenen sanatsal çalışmalar, aydınlatma sistemi ve resimlerin öğrenme boyutunu etkilediğini bilmelidir.

b) Sınıftaki öğrenme alanı: Her zekâ alanı için belli bir etkinlik merkezinin oluşturulması gerektiğini savunur. Etkinlik merkezleri, bir sınıftaki öğrencilerin aynı anda belli işleri veya görevleri gerçekleştirebilmeleri için oluşturulmuş belli bölgeler veya bölümlerdir. Bu etkinlik merkezleri ile öğrenci, öğrenme işine aktif olarak katılır ve öğrenmesinden kendisinin sorumlu olma fırsatı yakalar. Önemli olan bu nokta bu etkinlik merkezleri ile öğrenmenin kalıcı veya geçici boyutlarından hangi birine ulaştığını görmek ve doğru olanı yakalamaktır.[76]

[76] Saban , **a.g.e**, s.73.

2.3.4. Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Sınıf Yönetimi

Bilindiği gibi sınıf ortamı, farklı ilgi ve ihtiyaçlara sahip öğrencilerin bir araya geldiği sosyal bir topluluktur. Buna göre çeşitli kurallar, prosedürler veya düzenlemeler sınıf yapısının temelini oluşturur. Çoklu zekâ kuramı, sınıfta uyumu ve huzuru sağlamak, sağlıklı bir öğrenme ortamı oluşturmak için bir takım sınıf yönetimi stratejileri sunmaktadır. Bu stratejiler şu başlıklar altında yer alır:

a) Öğrencilerin dikkatini toplamak: Geleneksel sınıf yönetimi anlayışına göre öğretmen dersin başında öğrencilerin dikkatini toplaması gerekir. Dikkati toplamadan önce sınıfta sessizliği sağlaması gerekir. Bunun için de genelde "sessiz olun" ifadesi sıkça kullanılır. Bu sadece basit ve pasif bir yoldur. Çoklu zekâ kuramına göre sessizliği sağlamanın ve dikkati toplamanın sekiz farklı zekâ alanına göre sekiz farklı yolu vardır. Örneğin müziksel zekâ alanına yönelik olarak sessizliği ima etmek için öğretmenin elleriyle masaya vurarak tempo tutması, sözel zekâ alanına yönelik şiir okunması veya hikaye anlatılması gibi.

b) Öğrencileri farklı olaylara hazırlamak: Öğrencileri farklı etkinliklere veya olaylara hazırlamak için her öğretmen her etkinlik veya olay için her zekâ alanına ilişkin özel ipuçları veya işaretleri geliştirerek bunları öğrencilere öğretebilir. Örneğin; görsel zekâ alanına yönelik olarak öğrencilere grafik, resim veya semboller göstererek konuyu anlatabilir.

c) Grup oluşturmak: Geleneksel olarak sınıflarda oluşturulan seviye gruplarının tersine, heterojen grupların işbirlikçi çalışmalarda daha etkili, verimli ve başarılı olduklarını savunmaktadır. Örneğin; görsel zekâ alanına yönelik olarak renkli gözlü öğrencileri bir grup oluşturarak derse devam etmek.

d) Bireysel davranışlara yöneltmek: Çoklu zekâ kuramı, her çocuk için geçerli olabilecek tek bir disiplin yönteminin varlığını reddetmektedir. Sınıfta her zaman

farklı duygusal ve zihinsel yapıda öğrenciler olduğu için disiplin anlayışında da farklılık olacaktır.Örneğin, sözel disiplin alanında öğrenci ile konuşmak, telkin etmek, konuyla ilgili hikayeler anlatmak yapılacak işlerin arasındadır. Bunun dışında bireysel davranışların yönetiminde önemli olan nokta bütün davranış stratejilerinin belli zekâ alanlarındaki öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde uygulanmasıdır.[77]

2.3.5. Çoklu Zekâ Kuramında Ölçme ve Değerlendirme

Çoklu zekâ kuramın uygulandığı öğretme durumlarında değişik araç ve gereç ve materyallerin öğrenme sürecine katılması sonucu, değerlendirme sürecinin de bu doğrultuda çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Bu durumda, geleneksel ölçme ve değerlendirme sisteminden farklı bir uygulamanın yapılması gündeme gelmektedir.

Gardner değerlendirmeyi " bireyin yetenekleri ve potansiyeli ile ilgili bilgi edinmek, bireye yararlı dönütler sağlamak ve çevresindekilere yararlı veriler vermek" olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle geleneksel değerlendirme yöntemlerinden çok, öğretmen ve öğrencilerin değerlendirme çalışmalarının içinde sürekli yer aldığı bir yaklaşımı savunmaktadır. Gardner'a göre değerlendirme, öğrencilerin ne kadar yapabildiklerinin belirlenmesi değil; güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bireyler ölçme sonunda puanlarını almalı, kaçıncı sırada olduklarına bakmalı ve kendileri hakkında bir sonuca varmalıdır. Öğrenciler güçlü ve zayıf yönlerini bilirlerse hem kendilerini daha iyi tanımaktadır, hem de gelecekleri hakkında karar vermeye başlamaktadır. Bu nedenle değerlendirme öncelikle öğrencilere yardım etme amacı taşımalıdır.[78]

---

[77] Burma**, a.g.e**, s.35-36.

[78] Çırakoğlu, **a.g.e**, s. 52.

Çoklu zekâ kuramına göre ölçme ve değerlendirme yöntemleri şunlardır:

1) Anekdot kayıtları: Öğretmen her öğrenciye ait bir bölümün yer aldığı bir günlük tutarak, bu günlüğe her öğrencinin akademik ve akademik olmayan başarılarını, öğrencilerin materyallerle ve akranlarıyla olan etkileşimlerini veya diğer önemli gördüğü bilgileri kaydeder.

2) Çalışma örnekleri: Öğretmen her öğrenci için bir dosya (portföy) hazırlayarak bu dosyada öğrencilerin çeşitli derslerdeki çalışmalarını saklayabilmektedir. Eğer öğrenci kendi çalışmasının orijinal halini kendine saklamak isterse, öğretmen bu çalışmanın fotokopisini çekebilmektedir.

3) Ses kasetleri: Öğretmen bu ses kasetlerini kullanarak öğrencilerin okuma becerilerini, hikayelerini, görüşlerini ve diğer sözel beceriye dayalı örnekleri kaydetmekte ve bu kasetleri öğrencilerin dosyalarına birer belge olarak saklar.

4) Videolar: Öğretmen, saklanması mümkün olmayan çeşitli olayları, projeleri veya modelleri bir kamera ile görüntüler.

5) Öğrenci kayıt kartları ve günlükleri: Bazen öğrencilerin kendi akademik gelişmeleri (örneğin, okudukları kitaplar hakkında bilgileri) kaydettikleri kartlar veya öğrendikleri konulara ilişkin kişisel tepkileri ve değerlendirmeleri içeren günlükler birer belgelendirme aracı olarak kullanılabilmektedir.

6) İnformal test sonuçları: Öğretmen, öğrencilerin bazı standart testleri bireysel olarak cevaplandırmalarını isteyebilmektedir. Burada önemli olan husus, öğrencilerin testleri cevaplayabilmek için zaman açısından bireysel hızları bakımından yeterli bir süreye sahip olmalıdır. Çünkü , bir öğrencinin sınıftaki diğer öğrencilerle her defasında bir yarışa sokulması, bir anlamda bu öğrencinin bireyselliğini hiçe saymak anlamına gelmektedir.

7) Mutlak değerlendirme anlayışına dayalı sınavlar: Bu tür sınavlar belli bir becerinin veya performansın her öğrenci tarafından kazanılıp kazanılmadığını gruba bağlı olmadan ölçmeye çalışmaktadır.

8) Kontrol listeleri: Öğretmen, belli dersler için öğrencilerin kazanmakta yükümlü oldukları becerileri içeren kontrol listeleri hazırlayarak her öğrencinin performansını ve gelişimini kontrol altında tutabilmektedir.

9) Öğrenci ile görüşmeler: Öğretmen, periyodik olarak her öğrenci ile toplantılar düzenleyerek öğrencinin öğrenmesi, ilgileri karşılaştığı zorluklar ve bunlara benzer konularda bilgiler elde edebilmektedir

10) Sınıf haritası: Öğretmen, sınıfın bir kuşbakışı haritasını çizerek öğrencilerin ders esnasında sınıfın belli yerlerindeki hareketlerini ve etkileşimlerini gözlemleyebilmektedir.

Çoklu zekâ kuramı, öğrenme sürecine entegre olmuş bir değerlendirme anlayışını temsil etmekte ve desteklemektedir. Bu durumda değerlendirme, sadece öğrenme süreci sonuna bir defaya mahsus olarak gerçekleştirilen bir faaliyet değil, öğrenme sürecinin her aşamasında devam eden bir süreç olmalıdır.[79]

[79] Saban, **a.g.e**, s.94-96.

2.3.6. Çoklu Zekâ Kuramına Göre Bir Ders Planı

Çoklu Zekâ Kuramına göre ders planı hazırlamak öğretmenlere büyük bir kolaylık sağlayacaktır. İşlenecek konuyu Ç.Z.K'nın basamaklarını göz önüne alarak daha çabuk bütünleştirecek ve etkinlikleri belirleyecektir. Öyleyse Çoklu Zekâ Kuramına uygun bir ders planı nasıl oluşturulur? Öğretmenler hedeflerini belirledikten sonra şemada verilen boyutlarda kendisine şu sorular ışığında çalışmalar basamak basamak verilmiştir.

1. İşlenecek konuyu tam olarak belirlemek, konuya odaklanmak ve hedefleri oluşturmak.
2. Konu hakkında basamaklara göre kullanabilecek etkinlikleri belirlemek.
3. Konuyla ilgili akla ne gelirse sıralamak ve her zekâ alanında en az bir etkinlik belirlemek.
4. Basamaklara uygun plan yapmak.
5. Planı tamamlamak, gerekli materyalleri toplamak, uygun zamanı seçmek ve planı uygulamak gerekir.

HEDEFLER

MATEMATİKSELMANTIKSAL
Sayıları, hesaplama, kritik düşünme becerilerini nasıl derse dahil edebilirim?

SÖZEL-DİLSEL
Söylenmiş yada yazılmış kelimeleri ve cümleleri nasıl kullanabilirim?

GÖRSEL-UZAMSAL
Görsel Yardımcıları, görselleştirmeyi ve resimleri nasıl kullanabilirim?

İÇSEL
Kişisel duyguları yada öğrencilerin seçimlerini nasıl kullanabilirim?

MÜZİKSEL
Müziği, çevreden gelen sesleri ve ritimleri sınıfa nasıl getirebilirim?

BEDENSEL-KİNESTETİK
Derse öğrencilerin bütün bedenlerini nasıl sınıfa dahil edebilirim?

DOĞA
Doğadan nasıl yararlanabilirim?

KİŞİLER-ARASI
Öğrencilerin birbirleriyle işbirliği yapmasını, tartışmalarını nasıl sağlayabilirim?

Çoklu Zekâ Kuramına göre planlar hazırlanırken, Çoklu Zekâ Kuramını sadece derse giriş etkinliği olarak vermekten kaçınılması gerekmektedir. Bunun yerine tüm zekâ alanlarına, ders planlarında birleştirmeye çalışmak gerektirmektedir. Öğretmenler planlarına başlarken öğretmek istedikleri kavramı düşünüp, bu kavramı anlatmak için en uygun zekâ alanlarını belirlemeleri gerektirmektedir. En çok kullanılan yol zekâ alanları belirlenirken öğrencilere hangi yollarla öğrenmek istediklerini sormaktır. Çoklu Zekâ Kuramına göre ders planı hazırlanırken öğretme aktiviteleri ve materyallerini doğru belirlemek ve seçmek çok önemlidir.[80]

[80] Temur**, a.g.e,** s.22.

2.3.7. Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğretim Stratejileri

Çoklu zekâ kuramına tek bir öğretim stratejisi bütün öğrenciler için yeterli değildir. Bir öğretim stratejisi belli grup öğrenci için çok başarılı olabilirken, aynı öğretim stratejisi başka bir grup öğrenci için başarısız olabilir. Bunun için öğretmenler, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklara dikkat etmeli ve de öğretim sürecinde yöntem zenginliğini kullanmalıdır.

2.3.7.1. Sözel- Dilsel Zekâ Alanı İçin Öğretim Stratejileri:

a) Hikayeleştirme: Hikaye anlatmada önemli olan nokta, öğretmenin derste istediği ana fikrin kavramlarını veya olgularını vurgulamaktır. Hikayeler sadece sözel derslerde belli bilgileri aktarmak için değil, diğer derslerde kavramları açıklamak için kullanabilir.[81]

b) Beyin fırtınası: Beyin fırtınası uzun süreli bellekte var olan ve bir sorunla karşılaşıldığında yeni bilgileri, hızlı seri kullanarak yaratıcı düşünce üretme tekniğidir.[82] Başarılı bir beyin fırtınası için; öğrencilerin konuyla ilgili ilgisiz konuya ilişkin akla ilk gelen tüm fikirleri dile getirmesine imkan tanınmalı, bu fikirleri eleştirmemeli ve yorum ve bu fikirlere değer vermelidir.

c) Ses kayıt cihazı: Bu cihaz aracılığıyla öğrencilerin sesleri kaydedilerek, kendi sözel güçlerini keşfetmeleri sağlanır.

---

[81] Burma**, a.g.e,** s.42.

[82] R.Doğan., C.Tosun, **İlköğretim 4 ve 5. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi,** PegemA Yayıncılık, Ankara 2002, s.235.

d) Yayınlama: Geleneksel yapıdaki sınıflarda öğrencilerin yaptıkları çalışmalar, yazdıkları raporlar değerlendirilmeye tabi tutulduktan sonra genellikle çöpe atılırlar. Bu durumda öğrenci yazma işlemini sadece öğretmen tarafından verilen bir görevi tamamlamak için yapar. Oysa öğretmenler yazma süreci ile ilgili olarak öğrencilere farklı mesajlar verilmelidir. Çünkü, yazı fikirleri paylaşmak ve insanları etkilemek için kullanabilecek en güçlü araçlardan birisidir. Dolayısıyla öğretmenler, öğrencilere yazdıklarını yazma fırsatı vermelidir. Böylece öğrencilerin yazma konusundaki becerileri geliştirilebilir.

e) Günlük tutma: Günlük tutma, bir öğrencinin belli bir konu alanına ilişkin periyodik olarak kayıtlar tutmasıdır. Günlükler genel açık uçlu olabileceği gibi (örneğin, gün boyunca derslerle ilgili düşündüklerinizi ve hislerinizi yazın), oldukça odaklanmış veya spesifik bir konu hakkında olabilir (örneğin, Tarih dersinin bir projesi olarak öğretim yılı boyunca tarihsel müzelere yapılacak olan bütün gezilerin bir değerlendirilmesini yapın)

2.3.7.2. Mantıksal – Matematiksel Zekâ Alanı İçin Öğretim Stratejileri:

Geleneksel olarak, mantıksal-matematiksel düşünme, matematik ve fen bilimleri dersleri ile sınırlandırılmıştır. Oysa, bu zekâ alanın öğretim programının her alanında uygulanabilecek bir çok boyutu söz konusudur. Öğrencilerdeki mantıksal-matematiksel zekâ alanının gelişimini destekleyen öğretim stratejiler arasında aşağıdakiler sıralanabilir.

a) Ölçme ve hesaplama: Bu yöntem ile belli bir konudaki düşünme veya kafa yorma şekliyle kullanılabilir. Örneğin sözel derslerden Tarih ve Coğrafya alanında (savaş tarihleri, harita hesaplamaları gibi) ve Türkçe derslerinde sayıları ve hesaplamaları içeren roman, edebi yazılar ve hikayeler kullanılabilir.

b) Sokratik sorgulama: Sokratik sorgulamada, öğrencilerin görüş açılarını sorgulayan bir role bürünür. Öğrencilere hitap etmek yerine öğretmen öğrencilerle birlikte diyaloga girerek onların fikirlerini ve pozisyonlarının doğrulunu veya yanlışlığını açıklığa kavuşturmayı amaçlar. Sokratik sorgulamada, öğrenciler hayatın işleyişine yönelik kendi hipotezlerini oluşturur.

c) Sınıflandırma: Sınıflandırma stratejisi, basit olarak öğrencilerin belli nesneleri fikirleri veya olayları belli kategorilere yerleştirmelerini sağlamaktır. Sınıflandırma stratejisinin amacının temel amacı, öğrencilerin analiz ve sentez becerilerini geliştirmektir.

d) Benzerlik nedir? Fark nedir?: İki veya daha fazla fikir veya olayın birbirinden nasıl veya hangi yollarla ayrıldığını veya benzeştiğini kavramamızda yardımcı olur. Örneğin, Türkçe dersini işleyen bir öğretmen öğrencilerden fiil ile tümleci, fıkra ile hikayeyi, nokta ile virgülü karşılaştırmayı isteyebilir.

e) Bilimsel düşünme mantığı: Bilimsel düşünme mantığından kastedilen, bilimsel problem çözme sürecidir. Bu süreç: problemi tanımlamak, problemi belli parçalara ayırmak ve varsayımlar oluşturmak, probleme ilişkin bütün verileri toplamak, toplanan verileri analiz etmek ve yorumlamak, problemi belli bir çözüme kavuşturmak olmak üzere belli başlı aşamalardan oluşur. Olaylara bilimsel yaklaşmak problemlerin çözümüne yardımcı olur.

2.3.7.3. Görsel - Uzaysal Zekâ Alanı İçin Öğretim Stratejileri

Görsel-uzaysal zekâ ile bir bireyin kendi zihnindeki veya dış dünyadaki imgelere resimsel bir tepkide bulunmasıdır. Görsel uzaysal zekâlarını aktif kılan öğretim stratejileri aşağıdaki sıralanabilir.

a) Zihinde canlandırma: Öğrencilerin okudukları kitaplar ve dinledikleri sunularla ilgili materyalleri resimlere ve imgelere dönüştürmenin en kolay yollarından birisi, onlardan belli bir süreliğine gözlerini kapatarak zihinde canlandırmalarını istemektedir. Bu stratejinin uygulanması, öğrencilerin kendi zihinlerindeki " zihin tahtalarını" yine kendi zihinlerinin bakış açısıyla oluşturmalarını sağlar.

b) Renklendirme: Yüksek düzeyde görsel uzaysal öğrenciler, renge karşı aşırı hassas ve duyarlıdır. Ne yazık ki, çoğu öğrencinin okul günleri siyah beyaz fotokopiler, ders kitapları, yazı tahtası kullanarak geçer. Öte yandan renkleri sınıfta bir öğretme aracı olarak kullanmanın bir çok yolu bulunmaktadır. Örneğin, öğretmen tepegöz veya tahtayı kullanırken renkli tebeşir ve kalemler kullanabilir.

c) Zihin haritaları: Zihin haritaları kavramlar arasındaki ilişkileri, etkileşimleri ve bağlantıları bir kuş bakışı yaklaşımı ile görmemizi sağlar.

d) Grafik semboller: En geleneksel öğretim stratejilerden birisi, tahtaya yazı yazmaktır. Öte yandan, görsel zekâ potansiyeline sahip öğrencilerin bir konuyu anlamalarına yardımcı olmasına rağmen tahtaya konu ile ilgili bir resim veya grafik çizmek ise tahtaya yazı yazmak kadar yaygın olan uygulama şekli değildir. Sonuçta, öğretim sürecini kelime ve kavramlar kadar resim ve grafiklerle destekleyen öğretmenler daha geniş bir öğrenci kitlesine ulaşma imkanına da sahip olur.

2.3.7.4. Müziksel-Ritmiksel Zekâ Alanı İçin Öğretim Stratejileri

Bu öğretim stratejisi sözel yollarla öğretilen bazı konuların müziksel ritim, melodi ve şarkılar aracılığıyla öğretilmesini içerir. Örneğin çarpım tablosu ezberletilirken belli bir ritimden yararlanılması, ders işlerken fon müziklerinin kullanılması…

1.3.7.5. Bedensel-Kinestik Zekâ Alanı İçin Öğretim Stratejileri

Bedensel-Kinestik zekâ alanına eğilimli olan öğrencilerin el becerilerini kullanarak öğrenmeleri sağlanabilir. Drama tekniği kullanılarak çeşitli oyunlar sergilenerek öğrencinin kendini ifade etmesi ve bedensel gücünü sözel zekâsı ile birleştirme olanağı sağlanır. Başka bir ifadeyle öğrenciler sözel olan bilgiyi el-kol hareketleri, jestler ve mimikler yardımıyla bedensel olarak ifade edebilir.

2.3.7.6. Sosyal Zekâ Alanı İçin Öğretim Stratejileri

Sosyal zekâ alanı güçlü öğrenciler, en iyi işbirliğine dayalı ve etkileşime dayalı öğrenme etkinliklerinde öğrenirler.

a) Fikir paylaşma çiftleri: Öğrencilerin belli bir ders, konu , olay, film veya gösteri öncesinde veya sonrasında fikirlerini paylaşmak ve birlikte çalışmak için bir araya getirilmiş ikili gruplardır.

b) Eşli okumak: Bu stratejide, iki öğrenci dönüşümlü bir şekilde birbirlerine sesli olarak okur. Bu stratejinin amacı, öğrencilere temel okuma becerisini ve alışkanlığını kazandırmaktır.

c) Proje çalışması: Öğrencilerin genellikle somut bir ürüne ulaşmak için tek başına veya küçük gruplar halinde bir konu üzerinde çalışmalarıdır. Projeleri temel amacı, öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarına yardım etmek ve onları başkalarıyla işbirliği içerisinde çalışmaya motive etmektir.

d) İşbirlikçi öğrenme: Bu strateji öğrencilerin kendi ve diğer öğrencilerin öğrenmelerini en yüksek düzeye çıkarmak için birlikte çalışmayı sağlayan küçük grupların öğretimsel durumudur. Grupların üye sayıları genelde iki ile dört öğrenci arasında değişir. Küçük grup her zaman daha verimlidir. Dolayısıyla işbirlikçi öğrenmenin başarısı için grubun büyüklüğü önemlidir.

e) Simülasyonlar: Bir grup öğrencinin bir araya gelerek bir "sanki" durumunu oluşturması olarak tanımlanabilir. Örneğin, tarihsel bir dönemi birlikte çalışmak için bir araya gelen öğrencilerin o döneme ait elbiseleri giyerek ve sınıftaki ortamı o dönemi temsil eden bir görüntüye büründürerek "sanki" o dönemde yaşıyormuş gibi davranmaya başlayabilir. Bu strateji birden çok zekâ alanını (sözel, görsel, sosyal, bedensel) kapsar.

2.3.7.7. İçsel Zekâ Alanı İçin Öğretim Stratejileri

Bu stratejiye uygun hatta en etkili olan "sonuç cümlesi yazma" stratejisidir. Sonuç yazma stratejisi, öğrencilerin bir ders kitabının belli bir bölümünü okumayı bitirdikten sonra, hikayelerin belli bir bölümünü tamamladıktan sonra geri kalan kısmını öğrencinin kendi görüşlerine göre tanımlamasıdır. Böylece öğrencilerin ilgili konu üzerinde düşünce görüşler, hayal dünyası öğrenilmiş olur. Böylece kendi kendine öğrenmeyi sağlar ve öğrencilerin kazandıkları bilgilerden kişisel bir anlam çıkarmaları sağlanır. Duygusal yapısı tespit edilen birey öğretmen için analiz edilmiş demektir.

2.3.7.8. Doğacı Zekâ Alanı İçin Öğretim Stratejileri

Eğitim ve Öğretimin büyük bir kısmı okullarda gerçekleşmektedir. En iyi doğa yoluyla öğrenen çocuklar için bu durum, bir anlamda onları öğrenmenin en değerli kaynağından mahrum etmek demektir. Bunu iki türlü çözümü olabilir. Öğrenmenin çoğunun doğal ortamda yapılması veya doğal dünyanın sınıfa veya okula taşınması gerekir. Doğacı öğrenenler en iyi öğrendikleri stratejiler şunlardır: Gezi ve gözlem yoluyla yapılan incelemeler, ekolojik çalışmalar, doğa yürüyüşleri ve sınıftaki bitki ve hayvanları incelemek öğrenme için oldukça etkilidir. Yaparak yaşayarak öğrenme felsefesi bu strateji için temeldir. [83]

Aşağıdaki tabloda 8 zekâ alanı için öğretim stratejileri verilmiştir. Her zekâ alanının farklı bir öğretim stratejisi vardır.

[83] Gnş. Bil. Bkz., Saban**, a.g.e.,** s.102-133.

Tablo 2.3.7. Öğretim Sürecinde Kullanılabilecek Zekâ Teknikleri[84]

Tablo 3

DİL ZEKÂSI	MATEMATİK ZEKÂSI	BEDENSEL ZEKÂ	MÜZİKAL ZEKÂ
* Verilen bilgileri betimleme * Masal, şiir, hikaye makale yazma * Kavramlar dizini kullanma * Günlük Yazma * Sözlük kullanma * Kelimelerin kökenini bulma * Yüksek sesle okuma * Röportaj yapma * Sunu hazırlama * Mektup yazma * Konuyu ile bir hikayeyi, romanı, şiiri ilişkilendirme	* Beyin Fırtınası * Sınıflamalar yapma * Anahtar kelimeleri bulma * Problemi, şema veya harita haline getirme * 5 N 1 K sorularını sorma (ne,nerede, ne zaman, nasıl,neden, kim) * Karşılaştırma yapma * Konuyu açıklamak için anoloji oluşturma * Konuyla ilgili strateji oyunu kurma * Öğrenilenleri matematiksel formüle dönüştürme	* Göstererek Yaptırma * Kareografi Hazırlama * Drama yapma * Gezi yapma * Beden dilini Kullanma * Görev veya bulmaca kartları yapma * Taklit yapma * Okunan her şeyi canlandırma * Sanat Projesi hazırlama * Harfleri vücut diliyle gösterme	* Tekerlemeler söyleme * Konuyla ilgili müzik dinleme * Kelimeleri ve kavramları ritimleştirme * Fonda müzik dinleme * Kafiye bulma * Okurken yazarken tempo tutma * Şarkı söyleme * Konuyu müzik eşliğinde sunma

[84] Bümen2, **a.g.e**., s. 31-32.

Tablo 2.3.(Devamı) Öğretim Sürecinde Kullanılabilecek Zekâ Teknikleri

Görsel Zekâ	Doğa Zekâsı	Sosyal Zekâ	İçsel Zekâ
* Karikatür çizme * Hikayeleri ve notları renklere dönüştürme * Slayt hazırlama * Video veya Cd izleme * Fotoğraf albümü yapma * resimleri yorumlama ve tahminlerde bulunma * Harita, tablo ve şekil inceleme * Duvar resimleri tasarlama * Zihin veya kavram haritalara oluşturma * Benzerlik-fark ilişkisini bulma * Konuyu resimlerle ifade etme	* Doğa yürüşleri yapma * Alan gezilerine Katılma * Deneyler hazırlama * Belgesel izleme * Bitki yetiştirme * Doğa sesleri dinleme * Doğayla ilgili koleksiyonlar oluşturma * Konuyla ilgili doğa fotoğrafları bulma * Hayal ederek empati kurma * doğa öğelerini rol yaparak canlandırma	* Öğrendiğini drama ile gösterme * Tartışma * Beyin fırtınası yapma * Rol yapma * Grup çalışmalarına katılma * Grupla birlikte ödev yapma * Mektup yazma * Dinleme * İnsanları betimleme * Okuduklarını anlatma * Röportaj yapma * tahta oyunları oynama	* Senaryo yazma * Günlük tutma * Araştırma * Teori üretme * Soru üretme * Neden sorusunu sorma * Konuyla ilgili makale veya düşüncelerini yazma * Okumanın amacını belirleme * Tek başına beyin fırtınası yapma * Empati yapma * Kendini değerlendirme * Hikayede veya konudaki karekteri canlandırma

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve uygulama sonrası ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları karşılaştırılarak, Çoklu Zekâ Kuramına dayalı eğitim modelinin etkinliği belirlenmeye çalışılmıştır.

6. SINIFLAR İÇİN YAPILMIŞ OLAN ANALİZLER

Alt Problem 1. 6. Sınıf Deney Grubu ve Kontrol Grubunun Ön-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde deney grubunun ön-test puanı ortalamasının 10,60, kontrol grubunun ön-test puanı ortalaması 9,92 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 0,680 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,503'dür. Anlamlılık değerinin 0,05'den büyük olması her iki ortalama arasındaki farkın rastlantısal olarak tanımlanabilecek ölçüde küçük olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubu ve kontrol grubunun ön-test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla her iki 6. sınıf

grubunun araştırma öncesinde bilgi düzeyi açısından eşit olduğu, diğer bir ifade ile araştırmada deney ve kontrol grubu olarak birbirine denk grupların kullanıldığı söylenebilir.

Tablo 3.1. 6. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarına Göre Durumları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	Deney	25	10,6000	3,69685	0,680	0,503 P > 0,05
	Kontrol	25	9,9200	3,43899		

Alt Problem 2. 6. Sınıf Deney Grubu ve Kontrol Grubunun son-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde deney grubunun son-test puanı ortalamasının 16,60, kontrol grubunun son-test puanı ortalaması 12,80 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 2,612 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,015'dir. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun son-test puanlarının kontrol grubunun son-test puanlarından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç,

Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, geleneksel yöntemlerle yapılan eğitim öğretime oranla daha etkili olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tablo 3.2. 6. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Son Test Puanlarına Göre Durumları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Son-test	Deney	25	16,6000	5,25991	2,612	0,015 P < 0,05
	Kontrol	25	12,8000	3,71932		

Alt Problem 3. 6. Sınıf Deney Grubu ve Kontrol Grubunun kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde deney grubunun kalıcılık puanı ortalamasının 16,64, kontrol grubunun kalıcılık puanı ortalaması 11,20 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 6,763 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun kalıcılık puanlarının kontrol grubunun kalıcılık puanlarından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç,

Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, geleneksel yöntemlerle yapılan eğitim öğretime oranla daha kalıcı olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tablo 3.3. 6. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Kalıcılık	Deney	25	16,6400	,275197	6,763	0,000 P < 0,05
	Kontrol	25	11,2000	2,70801		

Alt Problem 4. 6. Sınıf Deney Grubunun ön-test ve son-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 4'teki veriler incelendiğinde deney grubunun ön-test puanı ortalamasının 10,60, son-test puanı ortalaması 16,60 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 4,977 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun son-test puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, öğrencilerde anlamlı bir gelişme yarattığını göstermektedir.

Tablo 3.4. 6. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	10,6000	25	3,69685	4,977	0,000 P < 0,05
Son-test	16,6000	25	5,25991		

Alt Problem 5. 6. Sınıf Kontrol Grubunun ön-test ve son-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde kontrol grubunun ön-test puanı ortalamasının 9,92, son-test puanı ortalaması 12,80 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 5,369 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle kontrol grubunun son-test puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, geleneksel yöntemlerin de, öğrencilerde anlamlı bir gelişme yarattığını göstermektedir. Bununla birlikte sağlanan gelişmenin ($\Delta X = 2,88$), deney grubunda sağlanan iyileştirme ile karşılaştırıldığında ($\Delta X = 6,00$) oldukça sınırlı olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3.5. 6. Sınıf Kontrol Grubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	9,9200	25	3,43899	5,369	0,000 P < 0,05
Son-test	12,800	25	3,71932		

Alt Problem 6. 6. Sınıf Deney Grubunun ön-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde deney grubunun ön-test puanı ortalamasının 10,60, kalıcılık puanı ortalaması 16,64 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 9,978 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun kalıcılık puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, öğrencilerde kalıcı bir gelişme yarattığını göstermektedir.

Tablo 3.6. 6. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	10,6000	25	3,69685	9,778	0,000 P < 0,05
Kalıcılık	16,6400	25	2,75197		

Alt Problem 7. 6. Sınıf Kontrol Grubunun ön-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 7'deki veriler incelendiğinde kontrol grubunun ön-test puanı ortalamasının 9,92, son-test puanı ortalaması 11,20 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 3,829 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,001'dir. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle kontrol grubunun kalıcılık puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, geleneksel yöntemlerin de, öğrencilerde kalıcı bir takım gelişmeler yarattığını göstermektedir. Bununla birlikte sağlanan gelişmenin ($\Delta X = 1,28$), deney grubunda sağlanan iyileştirme ile karşılaştırıldığında ($\Delta X = 6,04$) oldukça sınırlı olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3.7. 6. Sınıf Kontrol Grubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	9,9200	25	3,43899	3,829	0,001 P < 0,05
Kalıcılık	11,2000	25	2,70801		

Alt Problem 8. 6. Sınıf Deney Grubunun son-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 8'deki veriler incelendiğinde deney grubunun son-test puanı ortalamasının 16,60, kalıcılık puanı ortalaması 16,64 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 0,039 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,969'dur. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olmaması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun son-test puanının kalıcılık puanından daha düşük bir düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimde de öğrencilerin bilgi düzeylerinde kayıp yaşanmadığını göstermektedir.

Tablo 3.8. 6. Sınıf Deney Gurubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Son-test	16,6000	25	5,25991	0,039	0,969 P < 0,05
Kalıcılık	16,6400	25	2,75197		

Alt Problem 9. 6. Sınıf Kontrol Grubunun son-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 9'daki veriler incelendiğinde kontrol grubunun son-test puanı ortalamasının 12,80, son-test puanı ortalaması 11,20 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 3,118 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,005'dir. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle kontrol grubunun son-test puanının kalıcılık puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, geleneksel yöntemlerle yapılan eğitim öğretim sonucunda sağlanan gelişmenin kalıcı olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.9. 6. Sınıf Kontrol Grubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Son-test	12,8000	25	3,71932	3,118	0,005 P < 0,05
Kalıcılık	11,2000	25	2,70801		

7. SINIFLAR İÇİN YAPILMIŞ OLAN ANALİZLER

Alt Problem 10. 7. Sınıf Deney Grubu ve Kontrol Grubunun ön-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 10'daki veriler incelendiğinde deney grubunun ön-test puanı ortalamasının 6,80, kontrol grubunun ön-test puanı ortalaması 5,20 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 2,334 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,028'dir. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın rastlantısal olarak tanımlanabilecek ölçüde büyük olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubu ve kontrol grubunun ön-test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol grubu olarak kullanılan 7. sınıf örnekleminin birbirine denk olmadığı söylenebilir.

Tablo 3.10. 7. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarına Göre Durumları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	Deney	25	6,8000	2,32737	2,334	0,028 P < 0,05
	Kontrol	25	5,2000	2,56580		

Alt Problem 11. 7. Sınıf Deney Grubu ve Kontrol Grubunun son-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 11'deki veriler incelendiğinde deney grubunun son-test puanı ortalamasının 18,48, kontrol grubunun son-test puanı ortalaması 12,00 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 5,923 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun son-test puanlarının kontrol grubunun son-test puanlarından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, geleneksel yöntemlerle yapılan eğitim öğretime oranla daha etkili olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tablo 3.11. 7. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Son Test Puanlarına Göre Durumları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Son-test	Deney	25	18,4800	3,93827	5,923	0,000 P < 0,01
	Kontrol	25	12,0000	3,45205		

Alt Problem 12. 7. Sınıf Deney Grubu ve Kontrol Grubunun kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 12'deki veriler incelendiğinde deney grubunun kalıcılık puanı ortalamasının 17,12, kontrol grubunun kalıcılık puanı ortalaması 7,24 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 9,576 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun kalıcılık puanlarının kontrol grubunun kalıcılık puanlarından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, geleneksel yöntemlerle yapılan eğitim öğretime oranla daha kalıcı olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tablo 3.12. 7. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Kalıcılık	Deney	25	17,1200	3,89786	9,576	0,000 P < 0,05
	Kontrol	25	7,2400	2,81780		

Alt Problem 13. 7. Sınıf Deney Grubunun ön-test ve son-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 13'teki veriler incelendiğinde deney grubunun ön-test puanı ortalamasının 6,80, son-test puanı ortalaması 18,48 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 17,495 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun son-test puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, öğrencilerde anlamlı bir gelişme yarattığını göstermektedir.

Tablo 3.13. 7. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	6,8000	25	2,32737	17,495	0,000 P < 0,05
Son-test	18,4800	25	3,93827		

Alt Problem 14. 7. Sınıf Kontrol Grubunun ön-test ve son-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 14'teki veriler incelendiğinde kontrol grubunun ön-test puanı ortalamasının 5,20, son-test puanı ortalaması 12,00 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 11,898 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle kontrol grubunun son-test puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, geleneksel yöntemlerin de, öğrencilerde anlamlı bir gelişme yarattığını göstermektedir. Bununla birlikte sağlanan gelişmenin ($\Delta X = 6,80$), deney grubunda sağlanan iyileştirme ile karşılaştırıldığında ($\Delta X = 11,68$) oldukça sınırlı olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3.14. 7. Sınıf Kontrol Grubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	5,2000	25	2,56580	11,898	0,000 P < 0,05
Son-test	12,0000	25	3,45205		

Alt Problem 15. 7. Sınıf Deney Grubunun ön-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 15'teki veriler incelendiğinde deney grubunun ön-test puanı ortalamasının 6,80, kalıcılık puanı ortalaması 17,12 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 15,575 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun kalıcılık puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, öğrencilerde kalıcı bir gelişme yarattığını göstermektedir.

Tablo 3.15. 7. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	6,8000	25	2,32737	15,575	0,000 P < 0,00
Kalıcılık	17,1200	25	3,89786		

Alt Problem 16. 7. Sınıf Kontrol Grubunun ön-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 16'daki veriler incelendiğinde kontrol grubunun ön-test puanı ortalamasının 5,20, son-test puanı ortalaması 7,24 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki

bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 4,040 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle kontrol grubunun kalıcılık puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, geleneksel yöntemlerin de, öğrencilerde kalıcı bir takım gelişmeler yarattığını göstermektedir. Bununla birlikte sağlanan gelişmenin ($\Delta X = 2,04$), deney grubunda sağlanan iyileştirme ile karşılaştırıldığında ($\Delta X = 10,32$) oldukça sınırlı olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3.16. 7. Sınıf Kontrol Grubunun Gurubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	5,2000	25	2,56580	4,040	0,000 P < 0,05
Kalıcılık	7,2400	25	2,81780		

Alt Problem 17. 7. Sınıf Deney Grubunun son-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 17'deki veriler incelendiğinde deney grubunun son-test puanı ortalamasının 18,48, kalıcılık puanı ortalaması 17,12 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t

değeri 5,283 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dur. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun son-test puanının kalıcılık puanından daha yüksek bir düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, 7. sınıflar için Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimde de öğrencilerin bilgi düzeylerinde kayıp yaşandığını göstermektedir.

Tablo 3.17. 7. Sınıf Deney Gurubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Son-test	18,4800	25	3,93827	5,283	0,000 P < 0,05
Kalıcılık	17,1200	25	3,89786		

Alt Problem 18. 7. Sınıf Kontrol Grubunun son-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 18'deki veriler incelendiğinde kontrol grubunun son-test puanı ortalamasının 12,80, son-test puanı ortalaması 11,20 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 3,118 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,005'dir. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması

her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle kontrol grubunun son-test puanının kalıcılık puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, geleneksel yöntemlerle yapılan eğitim öğretim sonucunda sağlanan gelişmenin kalıcı olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.18. 7. Sınıf Kontrol Grubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Son-test	12,8000	25	3,71932	3,118	0,005 P < 0,01
Kalıcılık	11,2000	25	2,70801		

8. SINIFLAR İÇİN YAPILMIŞ OLAN ANALİZLER

Alt Problem 19. 8. Sınıf Deney Grubu ve Kontrol Grubunun ön-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 19'daki veriler incelendiğinde deney grubunun ön-test puanı ortalamasının 10,00, kontrol grubunun ön-test puanı ortalaması 10,68 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 1,086 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,288'dir. Anlamlılık değerinin 0,05'den büyük olması her iki ortalama arasındaki farkın rastlantısal olarak tanımlanabilecek ölçüde küçük olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubu ve kontrol grubunun ön-test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol grubu olarak kullanılan 8. sınıf örnekleminin birbirine denk olduğu söylenebilir

Tablo 3.19. 8. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarına Göre Durumları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	Deney	25	10,000	2,78388	1,086	0,288 P > 0,05
	Kontrol	25	10,6800	1,84210		

Alt Problem 20. 8. Sınıf Deney Grubu ve Kontrol Grubunun son-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 20'deki veriler incelendiğinde deney grubunun son-test puanı ortalamasının 18,12, kontrol grubunun son-test puanı ortalaması 13,08 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 4,690 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun son-test puanlarının kontrol grubunun son-test puanlarından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, geleneksel yöntemlerle yapılan eğitim öğretime oranla daha etkili olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tablo 3.20. 8. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Son Test Puanlarına Göre Durumları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Son-test	Deney	25	18,1200	3,96148	4,690	0,000 P < 0,05
	Kontrol	25	13,0800	3,17438		

Alt Problem 21. 8. Sınıf Deney Grubu ve Kontrol Grubunun kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 21'deki veriler incelendiğinde deney grubunun kalıcılık puanı ortalamasının 17,00, kontrol grubunun kalıcılık puanı ortalaması 11,40 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 5,077 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun kalıcılık puanlarının kontrol grubunun kalıcılık puanlarından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, geleneksel yöntemlerle yapılan eğitim öğretime oranla daha kalıcı olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tablo 3.21. 8. Sınıf Deney Gurubu ile Kontrol Grubunun Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Kalıcılık	Deney	25	17,0000	4,02078	5,077	0,000 P < 0,05
	Kontrol	25	11,4000	2,76887		

Alt Problem 22. 8. Sınıf Deney Grubunun ön-test ve son-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 22'deki veriler incelendiğinde deney grubunun ön-test puanı ortalamasının 10,00, son-test puanı ortalaması 18,12 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 14,881 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun son-test puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, öğrencilerde anlamlı bir gelişme yarattığını göstermektedir.

Tablo 3.22. 8. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	10,0000	25	2,783888	14,881	0,000 P < 0,05
Son-test	18,1200	25	3,69148		

Alt Problem 23. 8. Sınıf Kontrol Grubunun ön-test ve son-test puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 23'teki veriler incelendiğinde kontrol grubunun ön-test puanı ortalamasının 10,68, son-test puanı ortalaması 13,080 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 4,406 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle kontrol grubunun son-test puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, geleneksel yöntemlerin de, öğrencilerde anlamlı bir gelişme yarattığını göstermektedir. Bununla birlikte sağlanan gelişmenin ($\Delta X = 2,40$), deney grubunda sağlanan iyileştirme ile karşılaştırıldığında ($\Delta X = 8,12$) oldukça sınırlı olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3.23. 8. Sınıf Kontrol Grubunun Ön-test Son-test Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	10,6800	25	1,84210	4,406	0,000 P < 0,05
Son-test	13,0800	25	3,17438		

Alt Problem 24. 8. Sınıf Deney Grubunun ön-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 24'teki veriler incelendiğinde deney grubunun ön-test puanı ortalamasının 10,00, kalıcılık puanı ortalaması 17,00 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 11,114 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,000'dır.

Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun kalıcılık puanının ön-test puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimin, öğrencilerde kalıcı bir gelişme yarattığını göstermektedir.

Tablo 3.24. 8. Sınıf Deney Gurubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	10,0000	25	2,78388	11,114	0,000 P < 0,00
Kalıcılık	17,0000	25	4,02078		

Alt Problem 25. 8. Sınıf Kontrol Grubunun ön-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 25'teki veriler incelendiğinde kontrol grubunun ön-test puanı ortalamasının 10,68, son-test puanı ortalaması 11,40 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 1,507 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,145'dir. Anlamlılık değerinin 0,05'den büyük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle kontrol grubunun kalıcılık puanının ön-test puanından yüksek olmasına rağmen anlamlılık ifade etmediği sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuca göre geleneksel yöntem 8. sınıf örnekleminde kalıcılık sağlayamamıştır.

Tablo 3.25. 8. Sınıf Kontrol Grubunun Gurubunun Ön-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Ön-test	10,6800	25	1,84210	1,507	0,145
Kalıcılık	11,4000	25	2,76887		P > 0,05

Alt Problem 26. 8. Sınıf Deney Grubunun son-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 26'daki veriler incelendiğinde deney grubunun son-test puanı ortalamasının 18,12, kalıcılık puanı ortalaması 17,00 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 2,632 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,015'dir. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle deney grubunun son-test puanının kalıcılık puanından daha yüksek bir düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, 8. sınıflar için Çoklu Zekâ Kuramı ile yapılan eğitim öğretimde de öğrencilerin bilgi düzeylerinde kayıp yaşandığını göstermektedir.

Tablo 3.26. 8. Sınıf Deney Gurubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Son-test	18,1200	25	3,96148	2,632	0,015 P < 0,05
Kalıcılık	17,0000	25	4,02078		

Alt Problem 27. 8. Sınıf Kontrol Grubunun son-test ve kalıcılık puanları arasında fark var mıdır?

Tablo 27'deki veriler incelendiğinde kontrol grubunun son-test puanı ortalamasının 13,08, son-test puanı ortalaması 11,40 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu fark, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla eşleştirilmiş örneklem t-testi yardımıyla sınanmıştır. Analiz sonrasında t değeri 3,898 olarak bulunmuştur. Söz konusu t değerine karşılık gelen anlamlılık değeri ise 0,001'dir. Anlamlılık değerinin 0,05'den küçük olması her iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle kontrol grubunun son-test puanının kalıcılık puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuç, geleneksel yöntemlerle yapılan eğitim öğretim sonucunda sağlanan gelişmenin kalıcı olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.27. 8. Sınıf Kontrol Grubunun Son-test Kalıcılık Puanlarına Göre Durumları

Grup	Ortalama	N	Std. Sapma	t	Anlamlılık
Son-test	13,0800	25	3,17438	3,898	0,001 P < 0,05
Kalıcılık	11,4000	25	2,76887		

IV. BÖLÜM

4.1 Sonuç

Bu araştırmamızda ; "Çoklu Zekâ Kuramı uygulamalarının İlköğretim Din ve Ahlak Bilgisi dersinin amaçlarına ulaşma düzeyine ve kalıcılığa etkisi var mıdır?" sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmamızdan elde edilen bulgulara göre:

1. İlköğretim okulu 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin "6. Sınıf Son Peygamber Hz. Muhammed", "7. Sınıf Hac ve Kurban", "8. Sınıf İnanç Davranış İlişkisi" ünitelerinin öğretiminde; Çoklu Zekâ Kuramının uygulandığı grup ile geleneksel yöntemin uygulandığı grubun bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. (kontrol grubu ile deney grubunun ön-test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur). Bu da grupların eşit olduğunu göstermektedir.)
2. İlköğretim 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi "6. Sınıf Son Peygamber Hz. Muhammed", "7. Sınıf Hac ve Kurban", "8. Sınıf İnanç Davranış İlişkisi" ünitelerinin öğretiminde Çoklu Zekâ Kuramının uygulandığı grup ile geleneksel yöntemin uygulandığı grubun öğrenmeleri arasındaki son-test puanları arasında anlamlı bir fark bulunduğundan, Çoklu Zekâ Kuramı uygulamaları, öğrenme üzerinde ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin amaçlarına ulaşma düzeyine olumlu katkı sağlamıştır. Bu

durumda Çoklu Zekâ Kuramı uygulamaları ile gerçekleştirilen öğretimin daha etkili olduğu söylenebilir.

3. İlköğretim 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

   " 6. Sınıf Son Peygamber Hz. Muhammed ", " 7. Sınıf Hac ve Kurban ", "8. Sınıf

   İnanç Davranış İlişkisi" ünitelerinin öğretiminde Çoklu Zekâ Kuramının uygulandığı grup ile geleneksel yöntemin uygulandığı grubun öğrenmeleri arasındaki kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark bulunduğundan, Çoklu Zekâ Kuramı uygulamaları öğrenme üzerinde daha etkili olmuştur. Başka bir deyişle Çoklu Zekâ Kuramı çerçevesinde yapılan etkinlikler deney grubu öğrencilerine ait kalıcılık testi puanlarını olumlu yönde etkilemiştir.

4. Çoklu Zekâ Kuramına dayalı olarak yapılan öğretim çalışmalarında öğrencilerin aktif olarak derse katıldıkları, kullanılan zengin etkinlikler sayesinde ilgi düzeylerinin arttığı, kendi yeteneklerinin daha çok farkına vardıkları gözlenmiştir. Konularla ilgili olarak yapılan proje çalışmalarında, öğrenciler istekle etkinliklere katılmış, her zekâ alanına göre ayrı olarak düzenlenmiş çalışmalar içinden kendi istediklerine katılmış ve yaratıcı ürünler ortaya çıkarmışlardır. Öğrenciler derslerin nasıl başlayıp nasıl bittiğini anlayamadıklarını ve kullanılan ders araç gereçleriyle konuları daha iyi anladıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar Armstron (1994), Meyer (1997) Çoşkungönüllü (1998) tarafından elde edilen bulgularla uyumludur.

Genel bir sonuç olarak, bu araştırmada uygulanan Çoklu Zekâ Kuramı etkinliklerinin öğrencilerin başarılarını etkilediği ortaya konmuştur. Bu bağlamda, Çoklu Zekâ Kuramının ilköğretim programlarında uygulanması, öğrenci başarısını yükseltebilir ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırabilir.

4.2. Öneriler

1. Elde edilen sonuçlara göre Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı olarak öğretim yapılan sınıfların geleneksel yönteme göre öğretim yapan gruplara oranla daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu nedenle sınıf öğretmenlerine ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerine Çoklu Zekâ Kuramı ile ilgili öğretmen kılavuzları hazırlanmalıdır.

2. Öğretmenler için hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir.

3. Çoklu Zekâ Kuramıyla işlenen derslerin tek bir öğretim yolu olmadığı öğretmenlerce dikkate alınmalı, öğretmenler ders planlarını oluştururken formatlarında değişiklikler yapabilmelidirler.

4. Bu araştırma farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki okullarda da denenmelidir.

5. Çoklu Zekâ Kuramı ile ilgili sonuçlar, kuramın eğitim ve öğretim sürecine olumlu katkıları olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının kuram ve uygulamaları hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu amaçla Eğitim Fakültelerinin programlarında kuram tanıtılmalı; programın hedef, içerik, öğrenme ve öğretme süreci değerlendirme boyutlarında kuramla ilgili uygulamalara yer verilmelidir.

6. Kuramın bazı savunucuları, öğrencileri geleneksel ölçme- değerlendirme tekniklerinin yerine çoklu yöntemlerle (öğrenci gelişim dosyaları-portfolyolar, kendini yargılama, yaşanmış olay raporları, gözlem, kontrol listeleri vb.) değerlendirme yapılması gerektiğini savunmakta, öğrenciyi ve veliyi de değerlendirme sürecine katmaktadır. Diğer yandan M.E.B' in belli bir ölçme ve değerlendirme anlayışının olması (yazılı, sözlü yoklamalar, standartlaşmış testler) programın değerlendirme

boyutunda bir çok tartışmayı beraberinde getirmektedir. Bu durumda Türk Eğitim Sistemi'nde sağlıklı uygulanabilmesi için her iki yaklaşımdan oluşturulan bir değerlendirme modelinin kullanılmasının daha gerçekçi olduğu düşünülebilir.

7. Öğretimi planlama aşamasında; öğretme etkinliklerinin süresi çok iyi ayarlanmalı, yedek etkinlikler göz önünde bulundurulmalı, öğrenme materyalleri ve araç-gereçler ders öncesi hazırlanmalı, öğretme sürecinde bir etkinlikten diğer etkinliğe geçiş sırasındaki süre mümkün olduğunca kısa tutulmalı ve öğretme etkinliklerinde diğer derslerden mutlaka yararlanılmalıdır.

8. Çoklu Zekâ Kuramının okullarda başarıyla uygulanabilmesi için, okulun araç- gereç ve fiziki alt yapısı yeterli olmalıdır.

KAYNAKÇA

AÇIKGÖZ, Mustafa**, Çoklu Zekâ Kuramına Uygun Hazırlanan Alıştırma Yazılımının İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersindeki Akademik Başarısına Etkisi**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, G.Ü. Eğitim Bilimleri Ens. 2003.

AY, Sıla, **Okuma Stratejileri ile Çoklu Zekâ Kuramının İlişkilendirilmesi**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, A.Ü. Sos. Bil. Ens., 2003.

BACANLI, Hasan**, Gelişim ve Öğrenme,** 6. Baskı, Ankara, Nobel Yayınevi, 2003.

BAŞ, Türker, **Anket Nasıl Hazırlanır? Uygulanır? Değerlendirilir?** Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2006.

BAŞBAY, Alper, **Çoklu Zekâ Kuramına göre eğitim programları ve sınıf içi etkinliklerin incelenmesi**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, H.Ü. Sosyal Bilimler Ens. 2000.

BATMAN, Kemal**, Çok Boyutlu Zekâ Kuramı Etkinlikleriyle Destekli Öğretimin Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi**, (Basılmamış Doktora Tezi) Ankara, H.Ü. Sosyal Bilimler Ens. 2002.

BAYHAN, Dirim, **Çoklu Zekâ Kuramına Dayanan Okuma-Yazma Hazırlık Programının 6 Yaş Çocuklarının Okula Hazır bulunuşluluk Düzeylerine Etkilerinin İncelenmesi**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) , İstanbul, M.Ü. Eğitim Bilimleri Ens. 2003.

BAYMUR, Feriha, **Genel Psikolojisi** , Ankara, İnkilap Yayınevi, 1984.

BURMA, Şebnem, **Çoklu Zekâ Kuramına Göre Öğretim Ortamlarının Yapılandırılması,** (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Erzurum, At. Ü. Sosyal Bilimler Ens. Eğitim Bilimleri A.B.D. 2003.

BÜMEN, Nilay, **Gözden Geçirme Stratejisi İle Desteklenmiş Çoklu Zekâ Kuramının Uygulamalarının Erişi, Tutum Ve Kalıcılığa Etkisi**, (Basılmamış Doktora Tezi) Ankara, H.Ü. Sosyal Bilimler Ens. 2001.

BÜMEN, Nilay, **Okulda Çoklu Zekâ Kuramı**, Ankara, PegemA Yayıncılık, 2002.

BÜYÜKÖZTÜRK, **Şener, Deneysel Desenler, Ön-test-Son-test Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi**, Ankara, PegemA yayınları, 2002.

COŞKUNGÖNÜLLÜ, Rüya, **Çoklu Zekâ Kuramının 5.Sınıf Öğrencilerinin Matematik Erişilerine E.tkisi,** (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, ODTÜ Sosyal Bilimler Ens. 1998.

ÇIRAKOĞLU, Murat, **İlköğretim Birinci Kademesinde Çoklu zekâ Kuramı Uygulamaların Erişiye Etkisi ,** (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) İzmir, E.Ü. Sosyal Bilimler Ens. 2003

DEMİREL, Özcan, **Plandan Uygulamaya Öğretme Sanatı**, 2. Baskı, Ankara, PagemA Yayıncılık, 2000a.

DEMİREL, Özcan, **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara, PegemA yayınları, 2000b.

Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi 6.sınıf ders kitabı, İstanbul, M.E.B Yayınları, 2002

Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi 6.sınıf dersi öğretim kılavuzu, İstanbul, M.E.B Yayınları, 2002.

DOĞAN, Recai – Cemal Tosun, **İlköğretim 4 ve 5. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi**, Ankara, PagemA yayıncılık, 2002.

ERCAN, A. Rahmi, **Çocuklar Nasıl Öğrenir,** Ankara, Galeri Kültür Yayınları, 2000.

GARDNER, Howard, **Çoklu Zekâ Görüşmeler ve Makaleler**, Çeviren: Meral Tüzel, İstanbul, Enka Okulları, 1999.

HÖKEREK, Esra, **Din Eğitiminde Dua ve Sure Öğretimi,** (Basılmamış Lisans Tezi) Ankara, A.Ü. İlahiyat Fakültesi, 2002.

İFLAZOĞLU, Ayten**, Boyutlu Zekâ Kuramı Destekli Kubaşık Öğrenme Yönteminin İlköğretim 5. sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersindeki Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi**, (Basılmamış Doktora Tezi) Adana, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Ens., 2003.

KORKMAZ, Hünkar, **Çoklu Zekâ Kuramı Tabanlı Etkin Öğrenme Başarısına ve Tutumuna Etkisi,** Eğitim ve Bilim, 2001.

OBUZ, Candan, **Çoklu Zekâ Kuramının Hayat Bilgisi Dersinde Öğrenme Sürecine Etkisi**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, H.Ü. Sosyal Bilimler Ens. 2001.

OLÉRON, P. **Zekâ,** Çeviren: Ela Güngören, İletişim Yayınları, (Basım yılı ve yeri belirtilmemiş)

PEKTAŞ, Pelin, **Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Çoklu Zekâ Uygulamaları**, Ankara, Özel Ceceli Okulları yayınları, 2002 .

SABAN, Ahmet, **Öğrenme Öğretme Süreci,** Ankara, Nobel Yayınları, 1998.

SABAN, Ahmet, **Çoklu Zekâ Teorisi**, Ankara, Nobel Yayınları, 2001.

SEBER, Gonca, **Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi,** (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, A.Ü. Eğitim Bilimleri Ens. 2001.

SELÇUK, Ziya, **Gelişim Ve Öğrenme Eğt. Psikolojisi**, 2.baskı, Ankara, Nobel Yayınları, 1999.

SELÇUK, Selçuk, H. Kayılı, L. Okut, **Çoklu Zekâ Uygulamaları,** Ankara, Nobel Yayınları, 2002.

Şahin, Ahmet , **Dini Hikâyeler**, İstanbul, Cihan Yayınları, 2002.

ŞAHİN, Tuğba, **İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Çoklu Zekâ Kuramı Etkinlikleri ve Çoklu Materyal Kullanmanın Öğrenciler Üzerindeki Çeşitli etkileri**, Çağdaş Eğitim, 2001, S. 276, s. 23-30.

TARMAN, Süleyman, **Program Geliştirme Sürecinde Çoklu Zekâ Kuramının Yeri,** (Basılmamış yüksek lisans tezi) Ankara, H.Ü. Sosyal Bilimler Ens. 1999.

TEMUR**,** Özlem, **Çoklu Zekâ Kuramına Göre Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin 4.Sınıf Öğrencilerinin Matematik Erişelerine ve Öğrenilen Bilgilerin Kalıcılığına Etkisi**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, G.Ü. Eğitim Bilimleri Ens. 2001.

ÜLGEN, Gülten, **Eğitim Psikolojisi**, 2.baskı, Ankara, Alkım Yayınevi, 1997

VARIŞ, Fatma, **Eğitimde Program Geliştirme. Teori ve Teknikler,** Ankara, Alkım Yayıncılık, 1994.

YAVUZ, K.Eren**, Çoklu Zekâ Teorisi Ve Uygulamaları**, Ankara, Özel Ceceli Okulları yayınları, 2001.

YEŞİLDERE, Sibel, **İlköğretim Yedinci Sınıf Matematik Konularının Öğretimde Çoklu Zekâ Kuramı,** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İzmir, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Ens. 2000.

YILMAZ, Gökcan, **İlköğretim 5. sınıf Sosyal bilgiler Dersi Vatan ve Millet Ünitesinde Çok Boyutlu Zekâ Kuramına Göre Geliştirilen Eğitim Durumunun Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi ve Öğrencilerin Görüşleri**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Ens. 2002.

YÖRÜK, İsmail, **Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Çoklu Zekâ Kuramı,** (Basılmamış Lisans Tezi) Ankara, A.Ü. İlahiyat Fakültesi, 2003.

YARARLANILAN WEB SİTELERİ

http:// www.ankara.edu.tr
http://www.dindersi.com
http://www.elma.net.tr
http:// www.google.com
http:// www.rehberlik.com/czekâ/czindex.htm
http://www.cokluzekâ.com
http://www.odevarsivi.com
http://www.odevsitesi.com
http://www.yok.gov.tr
http://www.meb.gov.tr
http://www.memocal.com
http://www.egitimciler.com

ÖZET

Yörük, İsmail, Çoklu Zekâ Kuramının İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Cemal Tosun, s.245

Bu araştırmada ; "Çoklu Zekâ Kuramı uygulamalarının İlköğretim Din ve Ahlak Bilgisi dersinin amaçlarına ulaşma düzeyine ve kalıcılığına etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında, ilköğretim 6, 7 ve 8.sınıflar Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi üniteleri içerisinden "6. Sınıf Son Peygamber Hz. Muhammed", "7. Sınıf Hac ve Kurban", "8. Sınıf İnanç Davranış İlişkisi" üniteleri ele alınmıştır.

Araştırma İstanbul Kadıköy Cemile Besler İlköğretim Okulu 2006-2007 öğretim yılında 6,7 ve 8. sınıflar üzerinde yapılmıştır. 6-A, 7-A ve 8-B sınıfları deney grubu; 6-B, 7-C, 8-A sınıfları kontrol grubunu olarak belirlenmiştir. Araştırma 75 öğrenci deney grubunda ve 75 öğrenci kontrol grubunda olmak üzere toplam 150 öğrenciye uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan gruplar; öğrenilecek konu öncesi ön-test, konu sonrasında son-test ve konu bitiminden bir ay sonra öğrenilmesi beklenilen davranışların hatırlanmasını yoklayan kalıcılık testi uygulanmıştır. Kalıcılık testi ile grupların unutma derecesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla üniteler için hazırlanan çoktan seçmeli ölçme aracı kullanılmıştır. Araştırma deneysel bir çalışmadır.

Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara göre;

Çoklu Zekâ Kuramına göre hazırlanan öğretme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına, kalıcılığa anlamlı bir etkisi olmuştur.

ABSTRACT:

Yörük, İsmail, The Effect Of The multiple İntelligence Theory On The Realising Level Of The Aims Of The Religious Culture And Ethics Course In Primary Education, Master thesis, Thesis Counsellor: Prof. Dr. Cemal Tosun, Page:245

In this study, the effect of the Multiple Intelligence Theory applicotions on the stability and level of reaching the aims of Religion Culture and Ethics course in the primary education is tried to be arisen.

In the contents of this research, above 6,7,8'th class Religion Culture and Ethics course units, " The Last Prophet Hz. Mohammad in 6'th Class", "Ppilgrimage and Sacrifice in 7'th Class" and the relationseliefhip betwen " Belief and Behaviours have Been Held in 8'th Class.

This study was held in 6,7,8'th calasses of İstanbul Kadıköy Cemile Besler Primary School in 2006/2007 season 6/A, 7/A and 8/B were taken as trial group, 6/B, 7/C, 8/A were taken as control groups.

This study was applied on 75 students in trial group, 75 student in control group, totaly 150 students.

The pre-test before the subject and to be learnt, post-test after the subject and stability test one month after the subject finished which measures the remembering the behaviours, were aplied to the groups. The forgetting degrees of groups. Were tried to be shown with the " stability test" for this reason, the multiple choice scaling tool whic was prepared for units was used.

The research is a kind of experimantel study. According to the findings which were taken from the results.Of the ressearch; The theaching activities, prepared according to the "Multiple İntelligens Theory" effected meanly, academic success of the students and stability.

EKLER

EK-1: ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE HAZIRLANMIŞ ÖRNEK DERS PLANLARI ve İŞLENİŞLER (DENEY GRUBUNA YÖNELİK)

EK-2: ÖRNEK MATERYALLER

EK-3: KONTROL GRUBUNA YÖNELİK ÖRNEK DERS PLANLARI

ve İŞLENİŞLER (GELENEKSEL YÖNTEME GÖRE)

EK-4: GRUPLARA UYGULANAN TESTLER ve CEVAP ANAHTARI

EK-5: SPSS SONUÇLARI

EK-1: ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE HAZIRLANAN ÖRNEK DERS PLANLARI ve İŞLENİŞLER

BİÇİMSEL BÖLÜM

Sınıf :6

Ünite: Son Peygamber Hz. Muhammed

Ünitenin Ana Konuları:

1) İslam'ın doğduğu ortam
2) Hz Mumammed'in çağrısı. Mekke dönemi
3) Hz Mumammed'in çağrısı. Medine dönemi
4) Kuran-ı Kerim'de Hz. Muhammed.

C. Örnek İşlenişler:

1) İslam'ın doğduğu ortam
2) Hz Mumammed'in çağrısı. Mekke dönemi

a. İlk vahiy.
b. Yakın çevreye çağrı.
c. Çağrının yaygınlaşması.
d. Hicret olayı.

Ünitenin amaçları:

1) Ünite ile ilgili temel kavramları açıklar.

2) Hz Mumammed'in Peygamber olarak görevlendirilme sürecindeki olayları açıklar.

3) Hicretin nedenlerini açıklar.

4) Medine dönemindeki sosyal yaşama dair düzenlemeleri örneklerle açıklar.

5) Kur'an-ı Kerim'in Hz. Muhammed'i bir insan ve bir peygamber olarak nasıl tanıttığını ayetler ışığında açıklar.

ÇOKLU ZEKA ETKİNLİKLERİ

SÖZEL ZEKA:

- Konuyla ilgili kavramların öğrenilmesi.
- Hicretin nedenlerinin listelenmesi.
- Konu ile ilgili şiir.

MANTIKSAL/ MATEMATİKSEL ZEKA:

- Hz. Muhammed'in peygamberlik sürecinin rakamlarla öğrenilmesi.
- Bulmaca

GÖRSEL / UZAYSAL (UZAMSAL) ZEKA:

- Çağrı filminin izletilmesi.
- Konularla Resimlerin kullanılması.
- Harita kullanılması.
- Şemaların kullanılması.

BEDENSEL / KİNESTİK ZEKA:

- Hicret ile ilgili drama yapılması.
- Rol yapma

MÜZİKSEL / RİTMİK ZEKA:

- Ay doğdu ilahisinin öğrenilmesi.
- Derste kullanılan fon müzikleri.

SOSYAL(KİŞİLER ARASI) ZEKA:

- Sınıfta gruplar oluşturarak ilk inen ayetlerin mesajlarının neler olduğunu

  çıkarma.
- Grup çalışmaları ve grup tartışmaları

İÇSEL / ÖZE DÖNÜK ZEKASI:

- Muhacir olsaydım hicret eder miydim?
- Ensar olsaydım, muhacirlere yardım eder miydim?
- Çağrı filmindeki karakterlerden hangisinin yerinde olmak isterdim?

- İlk vahiy sürecinde Hz. Muhammed'in yerinde olsaydım ben ne yapardım.

DOĞA / DOĞACI ZEKA:

- İslam'ın doğduğu ortamda doğa şartları nasıldı? Konulu araştırmanın yapılması.

BİÇİMSEL BÖLÜM

1

ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

DERS: Din kültürü Ve Ahlak Bilgisi

ÜNİTE: Son Peygamber Hz. Muhammed.

KONU: İslam'ın Doğduğu Ortam

SÜRE:40 + 40DK

STRATEJİSİ-YÖNTEM VE TEKNİKLER: Sunuş Yoluyla, buluş yoluyla, araştırma yoluyla öğretim Stratejisi, örnek olay incelemesi, düz anlatım Yöntemi Ve Soru-Cevap, tartışma, beyin fırtınası, grafik okuma, konuşan resimler tekniği, örümcek harita.

ARAÇ VE GEREÇLER: Ders Kitabı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kılavuzu, K.Kerim meali, resimler, VCD, TV, Tepegöz

KONU 1: İSLAM'IN DOĞDUĞU ORTAM

Hedef 1: Konuyla ilgili kavramların anlam bilgisi.

DAVRANIŞLAR

1. İslam'ın doğduğu yeri ve zamanı söyleme.

2. İslam'ın doğduğu yeri haritadan gösterme.

Hedef 2 : İslam'ın doğduğu çevrenin fiziki ve sosyal yapısını kavrayabilme.

DAVRANIŞLAR

1. İslam'ın doğmadan önce Arabistan'da hangi dinlere inanıldığını açıklama.

2. Kabe'nin Araplar için önemini açıklama.

3. İslam'ın doğduğu çevrenin coğrafi şartlarını açıklama.

4. İslam'ın doğduğu çevrenin ekonomik-sosyal şartlarını açıklama.

5. İslam'ın doğduğu çevrenin siyasi şartlarını açıklama.

Hedef 3: İslam'ın doğduğu çağda insanların dine olan gereksinimini fark edebilme.

DAVRANIŞLAR

1. Mekke'de ve Arabistan yarımadasının ahlaki bir çöküntü içinde olduğunu açıklama.

2. Putperestliğin yaygın olduğundan dolayı Allah'ın peygamber gönderdiğini fark etme.

3. Her şeyin üstündeki yüce Allah'ı fark etmeleri gerektiğini açıklama.

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkat Çekme: Çağrı filmi bölümlere ayrılarak öğrencilere izlettirilir. Bu konuyla ilgili olarak İlk vahyin gelişine kadar ki bölüm izlettirilir.

Güdüleme: Bu derste İslam'ın hangi ortamda doğduğunu öğreneceksiniz. Bu dersi iyi anlayabilirsek İslam dinini daha yakından tanımış olacaksınız.

Gözden Geçirme: Bu derste İslam'ın doğduğu ortam konusu ile ilgili olarak İslam'ın doğduğu ortamın coğrafi, ekonomik, sosyal, dini ve ahlaki durumunu öğreneceksiniz.

GELİŞME BÖLÜMÜ

Derse Geçiş: Bu dersi birlikte işleyeceğiz. Ders etkin bir şekilde katılmanız gerekiyor Anlamadığınız yerler olursa sorun. Öğretmen, öğrencilere şimdi arkanıza yaslanın diyerek derse girilir.

ETKİNLİKLER:

1. Öğrencilere Hz. Muhammed ne zaman ve nerede doğmuştur? Annesinin, babasının dedesinin adı nedir? Soruları sorulur. Cevaplar tahtaya yazılır

(sayısal, sözel ve görsel zeka)

- Peygamberimizin doğum tarihi: **20 Nisan 571** tarihinde **Mekke** şehrinde doğmuştur.
- Annesi : **Amine,**
- Babası: **Abdullah,**
- Dedesi: **Abdulmuttalip**

2. Öğrencilere haritadan İslam'ın doğduğu yer olan Mekke ile İslam'ın yayıldığı yer olan Medine'nin yerlerini bulunması istenir. (Bkz. Harita1) (görsel zeka)

3. İslam'ı iyi anlamak için İslam'ın doğduğu yer olan Arap Yarımadası'nın 610 yılındaki; coğrafik, ekonomik, siyasi, sosyal, ahlaki durumları (sözel zeka), iklimi ve doğal şartlarını (doğa zekası) öğrencilere araştırmaları istenir ve ders öğrencilerin katkılarıyla işlenir.

- Harita üzerinden, seçilen öğrencilerin Arabistan yarımadasının coğrafi konumu anlatması istenir. (görsel zeka)

- **Ekonomik durum**: Toprakları tarıma çok elverişli olmadığı için tarımla uğraşan azdı. Bu yüzden bu şehirde ticaret ve kervancılık ön plândaydı. Mekke halkının bir kısmı da hayvancılıkla uğraşırdı.

- **Doğa şartları:** Arabistan'ın büyük bir bölümü çöllerle kaplı idi. Mekke, dağlarla çevrili bir vadi üzerine kurulmuştu.

- **Siyasi ve Sosyal durum:** Bölge İnsanları kabileler hâlinde yaşardı. Kabileler arasında sürekli anlaşmazlıklar olurdu. Güçlü kabileler zayıfları ezerdi. Kabilede kişilerin işlediği suç tüm kabileyi bağlardı. Kabile bireylerinden birine başka kabilelerden bir saldırı gelirse, bu saldırı tüm kabileye yapılmış sayılır ve o saldırganın kabilesinin hepsi suçlu kabul edilirdi. Bu ise aralarının açılmasına hatta çatışmalara yol açardı. Bu yüzden kan davaları yaygınlaşmıştı. Halk hürler ve köleler olmak üzere sınıflara ayrılmıştı. (Sözel zeka)

- **Dini durum:** İslamiyetten önce Arabistan'daki inanılan dinler öğrenciler tarafında açıklanıp tahtaya yazılır,

İslamiyetten önce Arabistan'daki inanılan dinler: Putperestlik, Hıristiyanlık, Yahudilik, Mecusilik, az da olsa Hz. İbrahim'in geleneğini sürdüren Hanifler vardı.

- **Ahlaki durum:** Aşağıdaki şiir asetatla yansıtılır veya tahtaya yazılarak, sesi şiir okumaya müsait bir öğrenciye okutulup, şiir değerlendirilir. Öğretmen üzerinde durulacak yerler üzerinde açıklamalarda bulunur. (Sözel zeka)

KUTLU DOĞUM

İnsanlar köle olarak alınıyor, satılıyordu.
Akla gelmez fenalıklar, işkenceler yapılıyor.

Hz. Adem'den beri kutsal bilinen beytullah
Müşriklerin putlarıyla, dolmuş içi aman Allah.

Bıkmıştı bu vahşetten cahiliyye dönemi
Beklenen kurtarıcının anlaşılmıştı önemi.

Ara Özet: Buraya işlenen konuları özetlemek için kağıtlar hazırlanır. Öğrenciler gruplara ayrılır ve her gruba kağıtlar dağıtılır. Mesela kağıdında siyasi durum yazan grup bu konuyu özetler.

Ara Geçiş: Şimdi sizlerle Mekke Ve Kabe'nin önemini işleyeceğiz. Şimdi arkanıza yaslanın denilerek Kabe resimleri tepegözle yansıtılır.

4. Medine şehrinin ve Kabe'nin önemi açıklanır. Kabe resimleri öğrencilere gösterilir.(sözel görsel zeka) (Bkz. Kabe Resimlerine)

Mekke ve çevresine büyük panayırlar kurulurdu. Bu panayırlar gerek Mekke ve çevresi, gerekse ticaret için oraya gelen insanlar tarafından ziyaret edilirdi. Bu panayırlara bölgenin değişik yerlerinden şairler, şarkıcılar toplanırdı. Herkes yeteneklerini buralarda sergilerdi.

Kabe, Araplar için kutsal bir yapıydı. Bu bakımdan Mekke, yöre halkı için önemli bir şehirdi. Kabe'nin içi putlarla doluydu.

D. SONUÇ

Son Özet : Hz. Muhamed'in anne, babasının, dedesinin isimleri; nerede ve ne zaman doğduğu öğrencilere sorulur. (sözel zeka)

- İslam'ın doğduğu yer olan Mekke'nin ortamını incelemek üzere örümcek harita yapılır.(Görsel, sözel zeka)

Tekrar güdüleme: Bu dersimizde İslam'ın doğduğu ortamı öğrendik. Dinimizi daha iyi anlayabilmek için İslam'ın doğduğu ortamı bilmek zorundayız.

Kapanış: Dersin başında izlemiş olduğumuz Çağrı filmi hakkında ne düşündüklerini ve bu filmden ne anladıklarını sorulur. (izlediğimiz bölüme kadar)

DEĞERLENDİRME

1. Hz. Muhammed ne zaman ve nerede doğmuştur? Annesinin, babasının dedesinin adı nedir?
2. İslam'ın doğduğu yer olan Arap Yarımadası'nın 610 yılındaki; coğrafik, ekonomik, siyasi, sosyal, ahlaki durumları nelerdir?

3. İslâmiyet'in doğduğu çağda insanlar niçin yeni bir dine gereksinim duyuyorlardı? Açıklayınız.

4. Yukarıdaki şiirde, İslâm'ın içinde doğduğu toplumun yapısı hakkında neler anlatılmaktadır?

BİÇİMSEL BÖLÜM

2

ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

DERS: Din kültürü Ve Ahlak Bilgisi

ÜNİTE: Son Peygamber Hz. Muhammed.

KONU: İlk vahiy

SÜRE:40 + 40DK

STRATEJİSİ-YÖNTEM VE TEKNİKLER: Sunuş Yoluyla, buluş yoluyla, araştırma yoluyla öğretim Stratejisi, düz anlatım Yöntemi Ve Soru-Cevap, Resimleri kullanma, tartışma, beyin fırtınası, konuşan resimler tekniği.

ARAÇ VE GEREÇLER: Ders Kitabı, Din Kült Ve Ahlak Bilgisi Kılavuzu, K.Kerim meali, resimler, VCD, TV, Tepegöz, fon müzikleri

KONU 2 : HZ MUMAMMED'İN ÇAĞRISI. MEKKE DÖNEMİ

A) İLK VAHİY

Hedef 1: Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini bilme.

DAVRANIŞLAR

1. İlk vahyin ne zaman nerede ve ne zaman indiğini söyleme/ yazma.
2. İlk inen ayetlerin neler olduğunu söyleme/ yazma.

3. İlk vahyin peygamberimize 40 yaşındayken indirildiğini söyleme/ yazma

Hedef 2: Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini fark edebilme**.**

DAVRANIŞLAR

1. İlk vahyin Hz. Muhammed'e peygamberlik görevinin verilmesi anlamına geldiğini açıklama.
2. İlk inen ayetlerde hangi mesajların olduğunu açıklama.
3. İlk inen ayetlerde insanın yaratılışına dair mucizeyi açıklama.

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkat Çekme: Çağrı filmi bölümlere ayrılarak öğrencilere izlettirilir. Bu konuyla ilgili olarak İlk vahyin gelişinden v hicrete kadar olan bölüm izlettirilir

Güdüleme: Bu derste ilk vahyin gelişini öğreneceksiniz. Bu dersi iyi anlayabilirsek İslam dinini daha yakından tanımış olacaksınız.

Gözden Geçirme: Bu derste ilk vahiy nasıl, ne zaman, nerede geldiğini ve içeriğini öğreneceksiniz.

GELİŞME BÖLÜMÜ

1.Derse Geçiş: Bu dersi birlikte işleyeceğiz. Ders etkin bir şekilde katılmanız gerekiyor Anlamadığınız yerler olursa sorun. Öğretmen, öğrencilere şimdi arkanıza yaslanın diyerek derse girilir.

ETKİNLİKLER:

1. İlk vahyin nerede ne zaman geldiği öğrencilere sorulur.

- İlk vahiy Hira mağarasında, 610 yılında Ramazan ayında indirilmiştir.

2. Ayrıca öğrencilere Hira mağarasının resimleri gösterilir. (Görsel zeka)

3. İlk vahyin gelişi öğrencilere fon müziği eşliğinde anlatılır. (sözel ve müziksel zeka)

Mekke'nin sosyal yaşantısı Hz. Muhammed'in hoşuna gitmiyordu. Mekke toplumunda haksızlık yaygınlaşmıştı. Bu ortamdan rahatsız olan Hz. Muhammed Mekke'nin yakınındaki Hira Dağı'ndaki bir mağaraya zaman zaman çıkar, düşünceye dalardı. Ramazan aylarında bunu daha sık yapardı.

Hz. Muhammed, 610 yılının ramazan ayında Hira Mağarası'nda derin bir düşüncede iken vahiy meleği Cebrail kendisine göründü ve, "Oku!" dedi. Hz. Muhammed, "Ben okuma bilmem." dedi. Cebrail yine, "Oku!" dedi. Hz. Muhammed yine yanıt verdi, "Ben okuma bilmem." dedi. Cebrail bir daha tekrarladı ve, "Oku!" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber titrek bir sesle, "Ne okuyayım?" dedi. Melek ona şunları okudu: "***Yaratan Rabb'inin adıyla oku! O, insanı embriyodan yarattı. Oku! Rabb'in çok cömerttir. O insana kalemle (yazmayı) ve bilmediklerini öğretti.***" (96/Alak suresi, 1-5) Böylece Allah Hz. Muhammed'i peygamber olarak seçmiş oldu.

4. Bu ayetlerden öğrencilere neler anladıkları sorulur. (sözel zeka)

- İlk ayetin oku emriyle başlaması ve kalemle yazı yazmayı öğretti ifadesi

İslam'ın bilme ne kadar önem verdiğinin göstergesidir.

- Allah çok cömerttir.
- İnsanı yoktan var etmiştir.
- Bazı meallerde ve kitaplarda insanın pis sudan yaratıldığı belirtilmektedir. Öğrencilere bunun yanlış olduğu anlatılır.

Ara Geçiş: İlk vahiy geldikten sonra Hz. Muhammed'in durumu öğrencilere anlatılır. Sonra öğrencilere gözlerini kapatmaları istenir. Öğrencilere şimdi siz mağaradasınız, içeride düşünürken aniden hiç görmediğiniz bir şey size oku diyor. Bu durumu öğrencilerin beyinlerinde canlandırılması sağlanarak öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarını sağlanabilir. (görsel ve içsel zeka)

E. SONUÇ

Son Özet : Buraya işlenen konular öğrencilere sorular sorarak özetlenir. Hira dağı resimler tekrar tahtaya yansıtılır. (sözel zeka)

Tekrar güdüleme: Öğrencilere ilk vahyin önemli olduğunu; çünkü bir şeyi anlamak için onun başlangıcını bilmek gerekir.

Kapanış: Dersin başında izlemiş olduğumuz Çağrı filmi ile işlediğimiz konu arasındaki ilişki kurulur ve düşündüklerini ve bu filmden ne anladıklarını sorulur. (izlediğimiz bölüme kadar)

DEĞERLENDİRME

1. İlk vahyin nerede ve ne zaman indiğini söyleyiniz?

2. İlk inen ayetleri söyleyiniz?

3. Vahyin Hz. Muhammed'e inmesinin ne anlama geldiğini açıklayınız?

4. İlk inen ayetler İslâm dininin hangi yönünü vurgulamaktadır? Açıklayınız.

5. ilk vahiy indiğinde Peygamberimiz kaç yaşındaydı?

BİÇİMSEL BÖLÜM

3

ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

DERS: Din kültürü Ve Ahlak Bilgisi

ÜNİTE: Son Peygamber Hz. Muhammed.

KONU: Yakın çevreye Çağrı.

SÜRE:40 + 40DK

STRATEJİSİ-YÖNTEM VE TEKNİKLER: Sunuş Yoluyla, buluş yoluyla, araştırma yoluyla öğretim Stratejisi, örnek olay incelemesi, düz anlatım Yöntemi Ve Soru-Cevap, konuşan resimler tekniği , tartışma, beyin fırtınası, grafik okuma,

ARAÇ VE GEREÇLER: Ders Kitabı, Din Kült Ve Ahlak Bilgisi Kılavuzu, K.Kerim meali, resimler, VCD, TV, Tepegöz, fon müzikleri

B) YAKIN ÇEVREYE ÇAĞRI

Hedef 1: Yakın Çevreye Çağrı konusunun Temel Özelliklerini bilme.

DAVRANIŞLAR

1. Peygamberimizin çağrıya yakınlarından başlayarak yaptığını söyleme/ yazma.
2. Peygamberimize ilk önce yakın çevreye çağrı yapmasını bildiren ayetleri söyleme/ yazma.
3. İlk Müslümanların adlarını söyleme/ yazma.

Hedef 2: Peygamberimizin ilk çağrıyı niçin yakınlarından başlayarak yaptığını kavrayabilme.

DAVRANIŞLAR

1. Peygamberimizin ilk çağrıyı niçin yakınlarına yaptığını açıklama.

2. Peygamberin yakın çevresinin İslam'ı kabul etmelerinin nedenlerini açıklama.

3. Peygamberin önce akrabalarını İslam'a çağırmasının, İslam'ın yayılışına

etkisini açıklama.

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkat Çekme: Öğretmen hazırlamış olduğu şemayı tahtaya yansıtır veya tahtaya çizer. Öğrencilere bu şemada ne gördükleri sorulur; fakat öğrencilere açıklama yapmaz. Böylece öğrencilerin derse dikkatleri çekilmiş olur. (Bkz. Grafik 1)

Güdüleme: Bu dersin sonunda görmüş olduğunuz şemayı daha iyi anlayacaksınız diyerek öğrencileri güdüler.

Gözden Geçirme: Bu derste yakın çevreye çağrı konusu ile ilgili olarak; Peygamberimizin niçin çağrıya yakın çevresinden başlamasını, ilk Müslümanları öğreneceksiniz denilir.

GELİŞME BÖLÜMÜ

1.Derse Geçiş: Bu dersi birlikte işleyeceğiz. Ders etkin bir şekilde katılmanız gerekiyor Anlamadığınız yerler olursa sorun. Öğretmen, öğrencilere şimdi arkanıza yaslanın diyerek derse girilir.

ETKİNLİKLER

1. Hz. Muhammed'in ilk vahyi ve Hira'da yaşadıklarını eşi olan Hz. Hatice'ye anlatması ve Hz. Hatice'nin olanlara karşı tutumu öğrencilere anlatılır. (sözel zeka)

- Eşi Hz. Hatice'ye: "Beni örtünüz, çabuk beni örtünüz" dedi. Bir müddet dinlenip heyecânı geçtikten sonra gördüklerini Hz. Hatice'ye anlattı, kendimden korkuyorum, dedi. Hz. Hatice, onu şu sözlerle teselli etti.

"Öyle deme. Allah'a yemin ederim ki, Cenâb-ı Hakk hiç bir vakit seni utandırmaz. Çünkü sen , akrabanı gözetirsin. İşini görmekten âciz kimselerin ağırlıklarını yüklenirsin, Fakire verir, kimsenin kazandıramayacağını kazandırırsın. Misâfiri ağırlarsın ve halka yardım edersin..."

2. Hz. Hatice'nin olanlara karşı tutumu öğrencilerle birlikte değerlendirilir. Siz olsaydınız ne yapardınız? Sorusu sorularak öğrencilerin konuyu daha iyi kavraması sağlanır. (içsel zeka)

NOT: Din derslerinde içsel zekayı kullanırsak; öğrenciler hem olayları daha iyi anlayabilecekler hem de ibret alınacak öğeleri içselleştirebileceklerdir. Böylece Din Dersi ezbere dayalı bir ders olmaktan çıkmış olacak, daha etkili bir eğitim ortamı gerçekleştirilmiş olacaktır.

3. Daha sonra Hz. Hatice daha sonra Hz. Muhammed'i amcası Varaka'ya götürmesi öğrencilere anlatılır.

Hz. Hatice daha sonra Hz. Muhammed'i amcası Varaka'ya bu olayı değerlendirmesi için götürdü. Varaka Hanîflerdendi. Tevrât ve İncil'i okumuş, İbrânî dilini ve eski dinleri bilen bir ihtiyardı. Varaka Peygamberimiz (s.a.s.)i dinledikten sonra:

-"Müjde sana yâ Muhammed, Allah'a yemin ederim ki sen Hz. İsâ'nın haber verdiği son Peygambersin. Gördüğün melek, senden önce Cenâb-ı Hakk'ın Musâ'ya göndermiş olduğu Cibril'dir. Keşke genç olsaydım da, kavmin seni yurdundan çıkaracağı günlerde sana yardımcı olabilseydim... Hiç bir Peygamber yoktur ki, kavmi tarafından düşmanlığa uğramasın, eziyet görmesin..." (56) dedi. Aradan çok zaman geçmeden Varaka öldü.

4. Varaka'nın bu sözleri öğrenciler arasında gruplar oluşturarak değerlendirilir. Her grup ulaştığı sonucu açıklar ortak maddeler elenir, eksikler varsa öğrencilere düzelttirilmeye çalışılır.(sosyal, mantıksal ve sözel zeka)

- Hz. Muhamed'in peygamber olacağı İncil'de belirtildiğini açıklıyor.
- Hz. Muhamed'in peygamberlikle görevlendirildiğini haber veriyor.
- Hz. Muhamed'e görünenin vahiy meleği Cebrail olduğunu belirtiyor.
- Bütün Peygamberlere eziyet edildiğini, ona da eziyet edildiğinden bahsediyor

5. Önce en yakın akrabanı uyar. (Şuara 214) Bu ayet yazılarak öğrencilere peygamberimizin çağrıya niçin yakınlarından başladığı bu ayet dikkate alınarak açıklanır.(sözel zeka)

6. ilk Müslümanların isimleri öğrencilere sorulur ve cevapları tahtaya yazılır. Yazılan bu isimlerin kim oldukları açıklanır. (sözel zeka)

Hz. Hatice: Eşi

Hz. Ali: Amcasının oğlu (Ebu Talib'in oğlu)

Hz. Ebû Bekir: En yakın dostu

Hz. Zeyd: Evlatlığı

Ara Özet: Buraya işlenen konuları öğrencilere sorular sorarak özetlenir. Anlamadıkları yerler varsa yine öğrenciler cevaplattırılmaya çalışılır.

Ara Geçiş: Şimdi sizlerle Hz Ali Hz. Ebû Bekir'in nasıl Müslüman olduklarını işleyeceğiz. Şimdi arkanıza yaslanın denilerek ara geçiş yapılır.

7. Hz. Ali'nin İslâm'ı Kabûl Etmesi öğrencilerden birine okutturulur ve daha sonra değerlendirilir. (sözel zeka)

Hz. Ali'nin Müslüman olması

Ebû Tâlib, Hz. Muhammed (s.a.s.)'i, 8 yaşından 25 yaşına kadar evinde barındırmış onu öz çocuklarından daha çok sevmişti. Evliliğinden sonra Hz. Muhammed (s.a.s.), eşi Hz. Hatice'nin evine geçmiş ve maddî bakımdan refaha kavuşmuştu. Ebû Tâlib'in âilesi ise pek kalabalıktı. Peygamberimiz (s.a.s.) amcasının sıkıntısının biraz azalması için 5 yaşından itibâren Ali'yi yanına almıştı. Bu yüzden Ali, Hz. Peygamber (s.a.s)'in yanında kalıyordu. Hz. Ali, Peygamberimiz (s.a.s.) ile Hz. Hatice'yi inen ayetleri okuduklarını görünce, bunun ne olduğunu sordu. Peygamber Efendimiz, ona Müslümanlığı anlattı. O da Müslümanlığı kabûl etti. Bu esnâda Hz. Ali henüz on yaşlarında bir çocuktu.

8. Hz. Ebû Bekir'in İslâm'ı Kabûl Etmesi öğrencilerden birine okutturulur ve daha sonra değerlendirilir. (sözel zeka)

Hz. Ebû Bekir'in Müslüman Olması

Hz. Muhammed (s.a.s.)'in yakın ve en samîmi dostu olan Ebû Bekir, Kureyş kabîlesinin Teymoğulları kolundandır. Hz. Ebû Bekir'in Mekke'de Kureyş arasında büyük bir itibârı vardı. Zengin ve dürüst bir tüccârdı. Aralarındaki güven ve samîmiyet sebebiyle, Peygamberimiz (s.a.s.) âilesi dışındakilerden ilk olarak Hz. Ebû Bekir'i İslâm'a dâvet etti. Hz. Ebû Bekir bu dâveti tereddütsüz kabûl etti. Esâsen, câhiliyet devrinde bile putlara hiç

tapmamış, ağzına bir yudum içki koymamıştı. Hz. Ebû Bekir'in Müslüman olmasıyla, Peygamberimiz (s.a.s.) büyük bir desteğe kavuştu. Onun gayret ve delâletiyle İslamiyet daha hızlı bir şekilde yayıldı.

SONUÇ

Son Özet: Hz. Hatice'nin bu olaydaki tutumu, Varaka'nın sözleri, Peygamberliğin verilmesi, İslam'ı yayma ve yakın çevreye çağrıyı bildiren ayetler tekrar ele alınır. Hz. Ali ve Hz. Ebû Bekir'in Müslüman oluşları öğrenciler özetlettirilir. (sözel zeka)

Tekrar güdüleme: Bu dersimizde yakın çevreye çağrı konusunu gördük. Bu konuyu unutmayınız; çünkü sonraki ders çağrının yaygınlaşması konusunu işleyeceğiz. Bu konu ile haftaya işleyeceğimiz konu birbirine bağlantılıdır. İslam'ın yayılışının süreçleridir. Birini anlayamazsak veya unutursak diğer konuyu da anlayamayız diyerek öğrenciler tekrar güdülenir.

Kapanış: Dersin başında gösterilmiş olan şema tekrar ele alınarak öğrencilere sorular sorulur. Şemayı değerlendirerek hem bu dersin anlaşılması kolaylaşır hem de sonraki konu öncesi bir ön hazırlık olur.

DEĞERLENDİRME

1. Peygamberimiz ilk çağrıyı niçin yakınlarına yapmıştır? Açıklayınız.

2. İlk Müslümanların adlarını söyleyiniz.

3. Hz. Muhammed'in en yakın kişilerin çoğunun İslâm'ı kabul etmelerinin nedeni ne olabilir? Sınıfça tartışınız.

4. Hz. Muhammed'in önce akrabalarını İslam'a çağırması onun, İslâm'ı yaymasını kolaylaştırmış mıdır? Niçin?

BİÇİMSEL BÖLÜM

4

ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

DERS: Din kültürü Ve Ahlak Bilgisi

ÜNİTE: Son Peygamber Hz. Muhammed.

KONU: Çağrının Yaygınlaşması

SÜRE:40 + 40DK

STRATEJİSİ-YÖNTEM VE TEKNİKLER: Sunuş Yoluyla, buluş yoluyla, araştırma yoluyla öğretim Stratejisi, örnek olay incelemesi, düz anlatım Yöntemi Ve Soru-Cevap, tartışma, beyin fırtınası, grafik okuma, drama, konuşan resimler tekniği,

ARAÇ VE GEREÇLER: Ders Kitabı, Din Kült Ve Ahlak Bilgisi Kılavuzu, K.Kerim meali, resimler, VCD, TV, Tepegöz, fon müzikleri

C) ÇAĞRININ YAYGINLAŞMASI

Hedef 1: İslam'a çağrının nasıl yaygınlaştığını açıklayabilme.

DAVRANIŞLAR

1. Çağrının hangi sırayı izlediğini açıklama.
2. Çağrının yaygınlaşmasının niçin engellenmek istendiğini açılama.
3. Hz. Muhammed'in İslam'a çağrıda hangi zorluklarla karşılaştığını açıklama
4. Çağrının yaygınlaşmasını kolaylaştıran etkenleri açıklama.

Dikkat Çekme: Önceki ders Çağrı filmi bölümlere ayrılarak öğrencilere hicrete kadar ki bölüm izlettirilmişti. Çağrı filminden izlenen bu yere kadar olan bölüm değerlendirilir, böylece geçmiş dersler de özetlenmiş olur.

Güdüleme: Önceki ders Yakın Çevreye Çağrı konusunu işledik. Bu dersimizdeyse Çağrının Yaygınlaşması konusun işleyeceğiz. Böylece İslam'a çağrının aşamalarını öğrenmiş olacaksınız. Bu konular zincirin halkaları gibi birbirine bağlıdır. Daha önceki dersle ilgili soruları olup olmadığı öğrencilere sorulur.

Gözden Geçirme: Bu derste İslam'a çağrının nasıl yaygınlaştığını, Hz. Muhammed'in İslam'a çağrıda hangi zorluklarla karşılaştığını Çağrının yaygınlaşmasını kolaylaştıran etkenleri öğreneceksiniz.

GELİŞME BÖLÜMÜ

Derse Geçiş: Bu dersi birlikte işleyeceğiz. Ders etkin bir şekilde katılmanız gerekiyor Anlamadığınız yerler olursa sorun. Öğretmen, öğrencilere şimdi arkanıza yaslanın der. Tabloyu tepegözle tahtaya yansıtarak derse girilir.

ETKİNLİKLER

1. Öğretmen grafiği tahtaya çizer veya asetatla yansıtır. Daha sonra bu grafikten ne anladıkları, öğrencilere sorulur. aşağıda verilmiş olan ayetlerle grafik arasında bağlantı kurulur.(görsel ve sözel zeka) (bkz grafik1)

2. Ey bürünüp sarınan! Kalk ve insanları uyar. Sadece Rabb'ini büyük tanı elbiseni temiz tut! (müddesir 1-4)

Bu ayetle öğrencilere çağrının yaygınlaşmasının başlamış olduğu belirtilip. Ayet açıklanır. (sözel zeka)

3. Peygamber (s.a.s.) Efendimiz ilk üç yıl halkı gizlice İslâm'a dâvet etti. Yalnızca çok güvendiği kimselere İslâm'ı açıkladı. (62) Başta Hz. Ebû Bekir olmak üzere, Hak dini kabul etmiş olanlar da, el altından güvendikleri arkadaşlarını teşvik ediyorlardı. Bu üç yıl içinde Müslümanların sayısı ancak 30'a çıkabildi.

Sana söyleneni açıkça söyle ve Allah'a ortak koşanlardan aldırış etme. (Hicr 94) Bu ayet indikten sonra peygamberimizin Safa tepesine çıkıp Kureyşlileri açıkça davet ettiği belirtilir. (sözel zeka)

4. Hz. Muhammed'in Safa tepesinde yaptığı konuşmayla ilgili **drama** yapılır. Hitabeti iyi olan bir öğrenci bu konuşmayı yapmak için görevlendirilir. Bedensel zekası iyi olan bir öğrenci Ebu Lehep seçilir. Öğrencilere kendilerini Kureyşli kabile yerine koymaları istenir. (sözel, bedensel, sosyal, içsel zeka)

- " Ey Kureyşliler! Size bu tepenin ardında düşman ordusu var desem inanır mısınız?"
- Oradakilerin hepsi hep bir ağızdan, "evet, inanırız dediler; çünkü senin hiç yalan söylediğini görmedik dediler" dediler.
- " O halde sizi Allah'tan başka tanrı olmadığına inanmaya çağırıyorum" dedi.

- Bazıları onu yalanladılar. En büyük tepkiyi amcası olan Ebu Lehep gösterdi ve peygamberimize hakaret etti. Ebu Lehep peygamberimize karşı düşmanlığı o kadar ileri götürdü ki hakkında "**Tebbet**" suresi indi.

5. Peygamberimize, "Daha önce yalan söylediğini hiç görmedik." diyen insanlardan bazıları niçin bu olaydan sonra onu yalancılıkla suçlamışlardır? Sorusu öğrencilere sorularak tartışma yaptırılır.

6. Hz. Muhammed ve ona inanan Müslümanlara işkenceler yapıldığı anlatılır. Kureyşliler başlangıçta Hz. Muhammed (s.a.s)'in Peygamberliğini önemsememiş göründüler. İmân etmemekle beraber, putlar aleyhine söz söylemedikçe, Hz. Peygamber (s.a.s.)'in dâvetine ses çıkarmadılar. Yalnızca, gördüklerinde, "İşte gökten kendisine haber geldiğini iddia eden..." diyerek eğlendiler. Müslümanları alaya alıp küçümsediler.Bu durum K. Kerim'de şöyle belirtilir: **Doğrusu o suç işleyenler inananlara gülüyorlardı. Onlara uğradıkları vakit birbirlerine göz kırpıyorlardı.Evlerine döndükleri zaman zevklenerek dönüyorlardı. Müminleri gördükleri vakit; "işte bunlar sapıklar" diyorlardı. (el-Mutaffifîn Sûresi, 29-32)**

7. Alayla yetinmeyen müşrikler Müslümanlara eziyet ediyorlardı. Peygamberimizi İslam'a davetten yıldırmak için her yola başvurmuşlardır. Peygamberimizi yıldıramayan müşrikler peygamberimizin amcası Ebu Talip'e başvurmuşlar; fakat peygamberimizi yine engelleyememişlerdir. Peygamberimizin amcasına şu sözleri söyleyerek İslam'a davetten asla vazgeçmeyeceğini belirtmiştir.

- **"Ey amca, Allah'a yemin ederim ki, onlar sağ elime Güneş'i, sol elime de Ay'ı koysalar, ben yine görevimi bırakmam..."** sözü öğrencilere açıklattırılır. (sözel zeka)

8. Ebû Tâlib'e yaptıkları mürâcaatlardan bir sonuç alamayınca Kureyşliler bizzât, Hz. Peygember'e geldiler:

- "Yâ Muhammed! Sen soy ve şeref yönünden hepimizden üstünsün. Fakat Araplar arasında, şimdiye kadar hiç kimsenin yapmadığını yaptın; aramıza ayrılık soktun, bizi birbirimize düşürdün. Eğer maksadın zengin olmaksa, seni kabîlemizin en zengini yapalım. Reislik istersen, başkan seçelim. Evlenmek düşünüyorsan, Kureyş'in en asil ve en güzel kadınları ile evlendirelim**.** Eğer cinlerin kötülüğüne kapılmışsan, seni tedâvî ettirelim. İstediğin her fedakârlığa katlanalım. Bu davâ'dan vazgeç, düzenimizi bozma..." dediler.

-"Söylediklerinizden hiç biri bende yok. Beni Rabb'ım size Peygamber gönderdi, bana kitâp indirdi. Cenâb-ı Hakk'ın emirlerini size tebliğ ediyorum. İmân ederseniz, dünya ve ahrette mutlu olursunuz. İnkâr ederseniz, Cenâb-ı Hak aramızda hükmedinceye kadar sabredip bekleyeceğim. Putlara tapmaktan vazgeçip, yalnızca Allah'a ibadet ediniz...." diye cevâp verdi.

- Öğrencilere bu olaydan ne çıkardıkları sorularak cevaplar aranır.

9. Müslümanlarla alay ve eziyet edilmesinin nedenleri öğrencilere Beyin Fırtınası yaptırılarak buldurulmaya çalışılır. (mantıksal-matematiksel, sözel zeka)

10. Hz. Muhammed'in Zeyd ile yaptığı Taif seferi anlatılır. Burada peygamberimizi taşladıkları ve hakaret ettikleri halde Taifliler için dua ettiği anlatılır.(sözel zeka). Daha sonra öğrencilerle bu durum

değerlendirildikten sonra, onlara size birisi hakaret edip taşlasa siz ne yapardınız? Sorusu sorularak cevaplar alınır. (içsel zeka)

HZ. ÖMER'İN İSLÂMI KABULÜ

Mekkeli putperestler Hz. Muhammed'i öldürmeye karar verdiler, ancak bu kararı uygulayacak cesaretli bir adam arıyorlardı. Bu cesaret örneğini Hattab'ın oğlu Ömer gösterdi ve "Muhammed'i ben öldüreceğim." dedi.

Hz. Muhammed'i Öldürmek üzere yola çıkan Hz. Ömer, onun daveti üzerine Müslüman oldu.

- Hz. Ömer'in müslüman olması değerlendirilir. (sözel zeka)

F. SONUÇ

Son Özet: İşlenen konu öğrencilerle birlikte özetlenir. Öğrencilere sorular sorulur. onların soruları olursa başka bir öğrenciye cevap vermesi istenir. (sosyal zeka)

Tekrar güdüleme: Öğrencilere İslam'ın nasıl yayıldığını ve hangi aşamalardan geçtiğini bu dersimizle tamamlamış olduk. Sonraki derste Hicret konusunu işleneceği belirtilerek Hicret'i anlamamız için bu konuyu unutmamamız gerekir diyerek öğrenciler güdülenir.

Kapanış: İzlemiş olduğumuz Çağrı filmi hakkında ne düşündüklerini ve bu filmde kimin yerinde olmak istediklerini ve bunun nedenini açıklamaları için ödev verilir.

DEĞERLENDİRME

1. İslam'a çağrının nasıl yaygınlaştığını açıklayınız.

2. Çağrının yaygınlaşmasını kolaylaştıran etkenleri söyleyiniz,

3. İslam'a çağrının yaygınlaşması niçin engellenmeye çalışılmıştır? Açıklayınız.

3. İslam'a çağrının yaygınlaşmasını bildiren ayeti açıklayınız

4. Hz.Ömer nasıl müslüman olmuştur?

BİÇİMSEL BÖLÜM

5
ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

DERS: Din kültürü Ve Ahlak Bilgisi

ÜNİTE: Son Peygamber Hz. Muhammed.

KONU: Hicret Olayı

SÜRE:40 + 40DK

STRATEJİSİ-YÖNTEM VE TEKNİKLER: Sunuş Yoluyla, buluş yoluyla, araştırma yoluyla öğretim Stratejisi, örnek olay incelemesi, düz anlatım Yöntemi Ve Soru-Cevap, tartışma, beyin fırtınası, konuşan resimler tekniği, darama, bulmaca,.ARAÇ VE GEREÇLER: **Ders Kitabı, Din Kült Ve Ahlak Bilgisi Kılavuzu, K.Kerim meali, resimler, teyp, Tepegöz.**

D) HİCRET OLAYI

HEDEF 1: Hicret konusuyla ilgili kavramların anlam bilgisi.

DAVRANIŞLAR

1. Hicretin ne anlama geldiğini söyler.
2. Ensar ve Muhacir kavramlarının anlamını söyler.
3. Hicretin ne zaman gerçekleştiğini söyler.
4. Hicretin hangi şehirden, hangi şehre yapıldığını söyler.
5. Ay Doğdu Üzerimize ilahisi ezberden ritmine uygun olarak okuma.

HEDEF 2: Hicretle ilgili temel ilkeleri açıklayabilme.

DAVRANIŞLAR

1. Hicretin niçin gerçekleştiğini açıklar.
2. Hicretin nasıl gerçekleştiğini açıklar.
3. Hicretin bir zorunluluk olduğunu açıklama.
4. Hicretin en önemli nedeninin Müslümanlara işkence yapılması olduğunu açıklama.

HEDEF 3: Hicretle ilgili ilkelerin temel özelliklerini kestirebilme.

DAVRANIŞLAR

1. Hicretin önemini açıklama.
2. Hicret olmasaydı Müslümanların nelerle karşılaşabileceğini kestirme.
3. Hicretin sonuçlarını açıklama.
4. Hicretin İslam'ın yayılmasına katkısını açıklama.

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkat Çekme: Öğretmen Sevr mağarasının resmini öğrencilere gösterir ve öğrencilere bu resimden ne gördükleri sorulur. (görsel zeka) (bkz. Sevr mağarası resmine)

Güdüleme: Bu dersimizde İslam'ın yayılmasında çok önemli bir yeri olan Hicret konusunu öğreneceksiniz.

Gözden Geçirme: Hicret konusuyla ilgili olarak Hicretin ne zaman, nasıl gerçekleştiğini, Hicretin nedenini ve sonuçlarını öğreneceksiniz.

GELİŞME BÖLÜMÜ

Derse Geçiş: Bu dersi birlikte işleyeceğiz. Ders etkin bir şekilde katılmanız gerekiyor Anlamadığınız yerler olursa sorun. Öğretmen, öğrencilere şimdi arkanıza yaslanın diyerek derse girilir.

ETKİNLİKLER

1. Hicretin ne anlama geldiği öğrencilere sorulur. (sözel zeka)

- Hicret : bir yerden bir yere göç etme anlamına gelir. İslam tarihi açısından Hicret, Mekke'den Medine'ye yapılan göçtür.

2. Hicretin kaç yılında yapıldığı öğrencilere sorularak tarih tahtaya yazılır.

(matematiksel zeka)

- 622 yılında.

3. Hicretin nedenleri öğrencilere anlatılır.

- Mekke'de Müslümanların sayısı gittikçe artıyordu. Bu durum Mekkeli putperestlerin hoşuna gitmiyordu.Bunun için Hz.Muhammed ve arkadaşlarını İslâm dininden vazgeçirmek için her türlü işkence yolunu denediler. İnananlar da bu işkencelerden kurtulmak için çareler arıyorlardı.
- Yukarıdaki bilgiler öğrencilere anlatıldıktan sonra öğrenciler bu parçadan yararlanarak hicretin nedenlerini açıklamaları istenir. (sözel zeka)

4. Mekkelilerin tutumları Hz. Muhammed'i Mekke'nin dışında bir yer aramaya zorluyordu. Bir gün Medine'nin ileri gelenlerinden bir grup

Kabe'yi ziyaret ediyordu. Bu sırada peygamberimizle tanıştılar. Peygamberimize, indirilen ayetlerden onlara okudu. Ayetlerden etkilenen bu grup Müslüman oldu. Bunun gibi Medine'nin ileri gelenlerinden birçoğu gelip Müslüman oldular. Bunların arasında peygamberimizin anne tarafından akrabaları da vardı. Bunlar İslâm dinine bağlı kalacaklarına dair peygamberimize söz verdiler**.** (sözel zeka)

- Bu olaydan sonra hicreti nereye yapılacağı belli olmaya başlamıştı.

5. Medineliler kendilerine İslâm dinini ve ayetleri okumayı Öğretecek bir kişi istediler. Peygamberimiz de Mus'ab Bin Umeyr'i gönderdi. Müslümanlık Medine'de hızla yayılmaya başladı.

Medineliler ertesi yıl daha büyük bir kalabalıkla gelip her zaman ve her yerde peygamberimizle birlikte olacaklarına ant içtiler.

- Böylece İslam dini Mekke dışında yayılma fırsatı bulmuş ayrıca Medineliler arasında hızla yayılmaya başlamıştır. (sözel zeka)

6. Müslümanların her geçen gün güçlendiğini gören Mekkeliler telaşlanmaya, ne yapacaklarını düşünmeye başladılar. Çünkü Medineliler Hz. Muhammed ve arkadaşlarını kentlerine davet ettikleri öğrenciler anlatılır. Böylece hicretin Medine'ye yapılacağı kesinleşmiş olduğu belirtilir. (sözel zeka)

7. Hz. Muhammed Mekke'de yaşamlarının tehlikede olduğunu gördü. Bunun için arkadaşlarının Medine'ye gitmelerine izin verdi. Kendisi de Hz. Ebu Bekir'le birlikte sonradan göç etmeye karar verdi. Mekkeliler hicretinden önce onu öldürmek için tuzak kurdular. Hiçbir kabile Hz.

Muhammed'i tek başlarına öldürmek istemiyordu. Bunun için her kabileden bir kişi seçtiler. Seçilen bu kişiler Hz. Muhammed'in evinin önünde nöbet tutacaklardı, hepsi bir anda hücum edip onu öldüreceklerdi. Böylece hicret başlamış oldu.

- Niçin hiç bir kabile Hz. Muhammedi öldürme işini tek başına üstlenmiyordu? Sorusu öğrenciler yöneltilir.

8. Öğrencilere harita gösterilerek Mekke ile Medine şehirlerini haritadan bulmaları istenir. (görsel zeka) (bkz.harita1)

9. Hicret olayı öğrenciler tarafından rol yapılarak işlenir. (görsel, sosyal, bedensel zeka)

Durumun farkında olan Hz. Muhammed o gece Hz. Ali'den kendisinin yatağında yatmasını istedi. Böylece düşmanları onun yatağında olduğunu düşüneceklerdi. Hz. Muhammed de arkadaşı ile birlikte Medine'ye yol alacaktı. Nitekim öyle oldu. Eve hücum ettiler. Yatağın örtüsünü kaldırdılar, Hz. Ali'yi gördüler.

Hz. Muhammed ve arkadaşı Hz. Ebu Bekir Sevr Dağı'na gidip oradaki mağaraya sığındılar. Düşmanları da onların peşine düştüler. Hz. Muhammed'i öldürene ödül verilecekti. Peygamberimiz ve Hz. Ebu Bekir Sevr Dağı'na girdikten sonra örümcek mağaranın önünü ördü. Güvercin de yuvasından uçmayarak sanki orada kimsenin olmadığını göstermek istiyordu.

Düşmanları iyice yaklaşmıştı. Ayak sesleri mağaranın içerisinden duyuluyordu. Hz. Ebu Bekir korkmaya başladı. Bunun üzerine Hz.

Muhammed, "Üzülme, Allah bizimle beraberdir." buyurdu. Hz, Muhammed'i takip edenler mağarada kimsenin olamayacağını düşündüler ve oradan uzaklaştılar. Hz. Muhammed ve Hz. Ebu Bekir bu mağarada üç gün kaldılar.

- Peygamber, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ali, Mekkelileri temsil eden öğrenciler seçilir. (bir hafta önceden roller verilir.) Sahne hazırlanıp konu rol yapılarak işlenir.

10. Peygamberimizi ve Hz. Ebu Bekir'i Medineliler aşağıdaki ilahiyi söyleyerek onları karşılamışlardır. Öğretmen teyple gelerek bu ilahiyi öğrenciler dinlettirir. Daha sonra sınıfça hep birlikte ilahi söylenir. (müziksel zeka)

AY DOĞDU ÜZERİMİZE

Ay doğdu üzerimize,
Veda tepelerinden .
Şükür gerektir bizlere,
Allah'a davetinden.

Sen güneşsin, sen aysın.
Sen nur üstüne nursun.
Sen Süreyya ışığısın,
Ey sevgili Resul!

Ey bizden seçilen elçi,
Yüce bir davetle geldin;
Sen bu şehre şeref verdin,
Ey sevgili Resul!

Ay doğdu üzerimize,
Veda tepelerinden.
Şükür gerektir bizlere,
Allah'a davetinden.

11. Medineliler, Mekkeli Müslümanlara evlerinin ve kalplerinin kapılarını açtılar. Peygamberimiz de hicret edenlerle Medineli Müslümanları kardeş ilân etti, Allah şöyle buyurur: "**İnanıp hicret eden ve ... (onları) barındırıp yardım edenler var ya, işte bunlar birbirlerinin koruyucularıdırlar."** (8/Enfal suresi, 72) Müşrikler müslümanlardan kalan malları, her şeyi yağmaladılar.

12. Hicretten sonra Medineliler arasında barış ve sevgi yayıldı. Medine'de bundan önce iç savaşlar olurdu. İnsanlar arasında kin ve nefret duygulan hâkimdi. Yüce Allah şöyle buyurur:

"...Hani sizler birbirinize düşman kişiler idiniz. O, gönüllerinizi birleştirmişti. İşte onun bu nimeti sayesinde kardeş olmuştunuz..." (3/Al-i İmran suresi, 103)

13. Ensar ve Muhacir kavramlarının ne anlama geldikleri öğrenicilere sorulur.

Ensar: Medineli müslümanlara denir.

Muhacir: Mekke'den Medine'ye göç eden müslümanlara denir.

Ara Özet: Buraya kadar işlenen konular öğrenciler sorular şeklinde özetlettirilir.

Ara Geçiş: Şimdi sizlerle hicretin sonuçlarını işleyeceğiz denilerek öğrencilerden arkanıza yaslanmaları istenir.

14. Öğrencilere Hicretin nedenleri sorulur.

Hicretin sonuçları:

- İslam'ın yayılması hızlanmıştır.
- Müslümanlar zulüm ve baskıdan kurtuldular.
- Hicret Hz. Ömer zamanında hicri takvimin başlangıcı olarak kabul edildi.

SONUÇ

Son Özet : Hicretin nedeni, Hicret olayının gerçekleşmesi, Hicretin sonucu öğrencilerle birlikte özetlenir. Ve bulmacalar cevaplanarak buraya kadar işlenen konular genel olarak özetlenmiş olur. (bkz. Bulamacaya)

Tekrar güdüleme: Hicretin önemi öğrencilere anlatılır. İslam tarihi açısından önemli olan bir olayı öğrenmeniz İslam dinini anlamanız daha kolaylaşacak diyerek öğrenciler tekrar güdülenir.

Kapanış: Dersin başında gösterilen resimler öğrencilere tekrar gösterilir. Bu resimlerin Peygamberimizin hicret ederken gizlendiği mağara olduğu öğrencilere belirtilir.

DEĞERLENDİRME

1. Hicretin ne olduğunu ve ne zaman gerçekleştiğini söyleyiniz.

2. Hicret niçin gerçekleştirilmiştir? Açıklayınız.

3. Hicretin önemini açıklayınız.

4. Ensar ve Muhacir kavramlarını açıklayınız.

BİÇİMSEL BÖLÜM

Sınıf :7

Ünite: Hac ve Kurban

Ünitenin Ana Konuları:

1. Hac İbadeti

1.1. Hac Nedir Niçin Yapılır?

1.2. Hac Kimlere Farzdır?

1.3 Hac İle Kavramlar (Tavaf, İhram, S'ay,Vakfe)

1.4. Hac İle İlgili Mekanlar (Kabe, Safa ve Merve, Arafat Dağı, Müzdelife ve Mina)

1.5. Hac Nasıl Yapılır?

1.6. Umre

1.7. Medine'yi ve Mescidi Nebi'yi ziyaret

1.8. Haccın İnsan Davranışları Üzerindeki Etkisi

2. Kurban İbadeti

2.1. Dinlerde Kurban

2.2. Hz. İbrahim ve Kurban

2.3. Kurban Nasıl Kesilir?

2.4. Kurban, Allah'a Yaklaşmanın Bir Aracıdır

2.5. Kurban, İnsanlar Arasında Dayanışmayı Sağlar

Ünitenin amaçları:

1. Hac ile ilgili kavramları tanımlar.
2. Hac ve umrenin nasıl yapıldığını açıklar.
3. Haccın insan davranışı üzerindeki etkisini örneklendirir.
4. Kurbanın tarihsel gelişimini açıklar.
5. **Kurbanın sosyal yardımlaşma ve dayanışma açısından önemini açıklar**

ÇOKLU ZEKA ETKİNLİKLERİ

SÖZEL ZEKA:

- Hac ilgili kavramların öğrenilmesi.
- Hz. İbrahim ve Kurban hikayesinin anlatılması.
- Konu ile ilgili şiir.
- Konu ile ilgili Ayet ve Hadislerin Açıklanması.
- Hacca gitmiş birinin sınıfa konuk edilmesi.

MANTIKSAL/ MATEMATİKSEL ZEKA:

- Hac ve Kurban İbadeti ile ilgili sayısal veriler.
- " Kelime Avı" bulmacası
- Beyin fırtınası

GÖRSEL / UZAYSAL (UZAMSAL) ZEKA:

- Hac Cd sinin izletilmesi.
- Konularda Resimlerin kullanılması.
- Power Point sunusu hazırlanması

- Şemaların kullanılması.
- Konu anlatımlarının asetatlarla desteklenmesi.
- Ünite ile ilgili Duvar gazetesinin oluşturulması.
- Kabe maketinin yapılması.

BEDENSEL / KİNESTİK ZEKA:

- Tavaf, S'ay, Vakfe kavramları açıklanırken drama yapılması
- Haccın yapılışı ile ilgili drama yapılması.

MÜZİKSEL / RİTMİK ZEKA:

- İçinde Kabe, Mekke, Medine ve Hac ile ilgili mekanların geçtiği ilahilerin söylenmesi.
- Derste kullanılan fon müzikleri.

SOSYAL(KİŞİLER ARASI) ZEKA:

- Hac ünitesi ile ilgili Proje çalışması yapılması
- Haccın yapılışını grup halinde yapmaları.
- Sınıfta oluşturulan grupların hac ile ilgili kavramları ve mekanları Araştırmaları.
- Kurbanın insanlar arasındaki sosyal dayanışmaya katkılarının anlatılması

İÇSEL / ÖZE DÖNÜK ZEKASI:

- Çevremizde hacca giden insanların duygularını ve düşüncelerini gözlemleme?
- Hac ibadeti hakkında neler düşünüyorsunuz ?
- Hacca gitmek ister misiniz?
- " Bir yıl boyunca et alamayan bir ailede yaşasaydım, kurban bayramında neler hissederdin.

DOĞA / DOĞACI ZEKA:

- Hac ziyareti sırasında ziyaret edilen mekanların konuşulması.
- Kurban bayramında hayvanlara eziyet edilmemesi gerektiğini, kurbanın amacının anlatılması.

G. Örnek İşlenişler:

1. Hac İbadeti

1.1. Hac Nedir?Niçin Yapılır?

1.2. Hac Kimlere Farzdır?

1.3 Hac İle Kavramlar (Tavaf, İhram, S'ay,Vakfe)

1.4. Hac İle İlgili Mekanlar (Kabe, Safa ve Merve, Arafat Dağı, Müzdelife ve Mina)

1.5. Hac Nasıl Yapılır?

2.1. Dinlerde Kurban

2.2. Hz. İbrahim ve Kurban

BİÇİMSEL BÖLÜM

1

ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

DERS: Din kültürü Ve Ahlak Bilgisi

ÜNİTE: Hac ve Kurban

KONU: Hac nedir? Niçin yapılır?

Hac kimlere farzdır?

SÜRE: 40 + 40 DK..

STRATEJİSİ-YÖNTEM VE TEKNİKLER: Sunuş Yoluyla, buluş yoluyla, araştırma yoluyla öğretim, düz anlatım Yöntemi Ve Soru-Cevap, tartışma, beyin fırtınası, grafik okuma, konuşan resimler tekniği,

ARAÇ VE GEREÇLER: Ders Kitabı, Din Kült Ve Ahlak Bilgisi Kılavuzu, K.Kerim meali, resimler, Tepegöz

Hedef 1: Konuyla ilgili kavramların anlam bilgisi.

DAVRANIŞLAR

1. Hac kavramının anlamını söyleme.

2. Haccın farzlarını söyleme.

3. Haccın kimlere farz olduğunu söyleme.

Hedef 2 : Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini kavrayabilme.

DAVRANIŞLAR

1. Haccın niçin yapıldığını açıklama.
2. Haccın kimlere farz olduğunu açıklama.
3. Haccın farz olduğu ile ilgi bir ayet mealini açıklama.
4. Haccın diğer dinlerde de olduğunu açıklama.

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkat Çekme: Öğretmen Kabe resimlerini Öğrencilere göstererek, bu resimde ne gördüklerini öğrencilere sorar.(görsel zeka)

Güdüleme: Bu derste Hac nedir? Hac niçin yapılır? Hac kimlere farzdır? Konularını öğreneceksiniz. Bu dersi iyi anlayabilirsek İslam'ın şartlarından biri olan Hac ibadetini daha iyi kavrayacaksınız.

Gözden Geçirme: Bu derste Haccın tanımını, haccın farzlarını, haccın kimlere farz olduğunu ve hac ibadetinin niçin yapılacağını öğreneceksiniz.

GELİŞME BÖLÜMÜ

Derse Geçiş: Bu dersi birlikte işleyeceğiz. Ders etkin bir şekilde katılmanız gerekiyor Anlamadığınız yerler olursa sorun. Öğretmen, öğrencilere şimdi arkanıza yaslanın diyerek derse girilir.

ETKİNLİKLER:

5. Öğrencilere Haccın ne anlama geldiği sorulur (sözel zeka)

Hac: Yöneliş ve yürüyüş anlamına gelir. Yılın belli günlerinde ihram giyerek Kabe'yi tavaf etmek ve Arafat'ta belli bir süre bulunmak suretiyle yapılan bir ibadettir. İslam'ın beş şartından biridir.

6. Diğer dinlerde Hac ibadeti var mıdır? Sorusu sorularak beyin fırtınası yapılır. (mantıksal zeka, sözel zeka)

Kutsal mekân inancı diğer dinlerde de vardır. Diğer din mensupları da kendi dinlerine göre kutsal sayılan yerleri hac niyetiyle ziyaret ederler. Örneğin; Yahudiler Kudüs şehrindeki "Ağlama Duvarı"nı kutsal kabul ederler.

Hıristiyanlar da Hz. İsa'nın doğup büyüdüğü Kudüs şehrini ve etrafındaki bazı yerleri, ayrıca İzmir Efes'teki "Meryem Ana"yı ziyaret ederler.

7. Öğrencilere haccın tanımından haccın farzlarını çıkarmaları istenir.

(mantıksal, sözel zeka)

Haccın farzları: 1) Arafat'ta vakfe yapmak. 2) Kabe'yi tavaf etmek 3) İhrama girmek

8. Hac niçin farz sizce niçin farz kılınmıştır? Beyin fırtınası yapılır.

(sözel, mantıksal zeka)

- Hac hem malla bedenle yapılan bir ibadettir. Hacca giden insanlar Allah'ın kendilerine vermiş olduğu zenginlik ve sağlık için şükretmiş olur. Allah'a dua ve ibadet ederler. Hz. Muhammed'in doğduğu ve yaşadığı yeri görürler. Farklı ülkelerden gelen Müslümanların tanışmalarına olanak sağlar.

4. Öğretmen, öğrencilere haccın belli bir zamanın olmasının nedenini sorarak grup tartışması yapılır. (sosyal zeka)

- Hacda dünyanın her tarafından değişik ırk,renk, ve ulustan milyonlarca insanın aynı amaç için bir araya gelmesi, Allah'a yönelmeleri, birbirleriyle dostluk ve kardeşlik kurmaları, birliktelik oluşturmaları için haccın belli bir zamanı vardır.

5. Hacca giden bir kişi sınıfa davet edilerek, deneyimlerini anlatması istenir.(sözel-içsel zeka)

Ara Özet: Buraya kadar işlenen konular öğrenciler sorular şeklinde özetlettirilir.

Ara Geçiş: Şimdi sizlerle Haccın kimlere farz olduğunu işleyeceğiz. Denilerek öğrencilerin arkalarını yaslanmaları istenir.

6. Öğretmen Haccın kimlere farz olduğunu ve hac ibadetinin farz olduğunu belirten asetatı koyarak öğrencilerden okumalarını ister. (görsel, sözel zeka)

- Müslümanlara,zenginlere, ruh ve beden sağlığı yerinde olanlara ergenlik çağında olanlara farzdır. Ayrıca yol güvenliğinin olması gerekir.

- Hacca gitme olanağına kavuşanların Kabe'yi haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. (Al-i İmran suresi 97)

SONUÇ

Son Özet : Hac nedir? Sorusu öğrencilere sorulur. (sözel zeka)

- Hac kimlere farzdır? Sorusu öğrencilere sorulur.(sözel zeka)
- Hac kimlere farzdır? Sorusu sorularak konu özetlenir.

Tekrar güdüleme: Bu dersimizde Hac nedir? Hac kimlere farzdır? konusunu öğrendik. İslam'ın beş şartından biri olan hac ibadetini daha iyi anlamış olduk.

Kapanış: İslam'ın beş şartından biri olan hac ibadetini daha iyi anlamış olduk denilerek ders bitirilir.

DEĞERLENDİRME

1. Hac nedir?
2. Haccın farzları nelerdir?
3. Hac kimlere farzdır?
4. Hac niçin zenginlere farzdır?
5. Hac neden ömürde bir kez yapılması farzdır?

BİÇİMSEL BÖLÜM

2

ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

DERS: Din kültürü Ve Ahlak Bilgisi

ÜNİTE: Hac ve Kurban

KONU: Hac İle Kavramlar (Tavaf, İhram, S'ay,Vakfe)

Hac İle İlgili Mekanlar (Kabe, Safa ve Merve, Arafat Dağı, Müzdelife ve Mina)

SÜRE: 40 + 40 DK.

STRATEJİSİ-YÖNTEM VE TEKNİKLER: Sunuş Yoluyla, buluş yoluyla, araştırma yoluyla öğretim, düz anlatım Yöntemi Ve Soru-Cevap, tartışma, beyin fırtınası, grafik okuma, konuşan resimler tekniği,

ARAÇ VE GEREÇLER: Ders Kitabı, Din Kült Ve Ahlak Bilgisi Kılavuzu, K.Kerim meali, resimler, Tepegöz, Projeksiyon

Hedef 1: Konuyla ilgili kavramların anlam bilgisi.

DAVRANIŞLAR

1) Tavaf, ihram, S'ay, Vakfe kavramlarının anlamını söyleme.

2) Hac ile ilgili mekanlardan Kabe, Safa- Merve, Arafat, Müzdelife, Mina kavramlarını söyleme.

Hedef 2 : Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini kavrayabilme.

DAVRANIŞLAR

i. Kabe'nin hac ibadeti ile ilişkisini açıklama.

ii. Safa ve Merve'de ne yapıldığını açıklama.

iii. Arafat'ta ne yapıldığını açıklama.

iv. Müzdelife ve Mina'da ne yapıldığını açıklama.

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkat Çekme: Öğretmen Hac ibadetini yapan hacıların resimlerini Öğrencilere göstererek, bu resimde ne gördüklerini öğrencilere sorar ve neden herkesin beyaz elbise giydiğini sorar. (görsel zeka)

Güdüleme: Bu derste Hac İlgili Kavramlar (İhram, Tavaf, Sa'y, Vakfe) ? Hac ile ilgili mekânlar konularını öğreneceksiniz. Bu dersi iyi anlayabilirsek hac ibadetinin nasıl yapıldığını daha iyi kavrayacaksınız.

Gözden Geçirme: Bu derste hac ile ilgili kavramları ve hac ile ilgili mekanları öğreneceksiniz.

GELİŞME BÖLÜMÜ

Derse Geçiş: Bu dersi birlikte işleyeceğiz. Ders etkin bir şekilde katılmanız gerekiyor Anlamadığınız yerler olursa sorun. Öğretmen, öğrencilere şimdi arkanıza yaslanın diyerek derse girilir.

ETKİNLİKLER:

1. Öğrencilere ihram nedir? Sorusu sorulur. Dersin başında öğrencilere gösterilen resimle ihram arasında bağlantı kurmaları istenir, sonra hac ile ilgili kavramların bulunduğu asetatı koyar. (sözel- görsel zeka)

İhram: sözlükte "Haram etmek , kendini sakındırmak" anlamlarına gelir. Hac için ihrama girmek, "Hac veya umreyi tamamlayıncaya kadar diğer zamanlarda yapılması yasak olmayan bazı davranışlardan uzak durmak." demektir. Biz buna "ihrama girmek" deriz. İhrama Mekke şehrinin çevresinde belirlenmiş yerlerde girilir. Buralara "Mikat yerleri" denir.

Hac ibadeti yapılırken giyilen özel giysilere "ihram" denir.

İhrama girerken hacca niyet edilir. Niyet, kişinin eyleminin önemini ve anlamını kavramasına yardımcı olur.

2. İhram kişinin duygu, düşünce ve davranışlarını nasıl etkiler? Niçin? Soruları sorulur. (mantıksal, sözel zeka)

İhrama giren kimse kötü söz söylemekten ve her türlü günahtan uzak durmaya önem verir.

3. Niyet ettikten sonra "Telbiye" adı verilen dua ezgili bir şekilde okunur ve anlamı açıklanır.(müziksel- dilsel zeka)

Bu dua şöyledir: Lebbeyk Allahiimme lebbeyk, lebbeyk la şerîke leke lebbeyk. İnnel hanide ven ni'mete leke vel mülke, la şerîke lek. (Anlamı: Davetine sözüm ve özümle geldim ey Rabbim. Emrin baş üstüne. Davetine sözüm ve özümle geldim ey Rabbim! Emrin baş üstüne. Hamd sana, nimet senindir. Mülk senindir. Senin ortağın yoktur.)

4. Öğrencilere tavaf nedir? Sorusu sorulur.

Tavaf: Kabe'nin etrafında 7 tur dönmeye tavaf denir. Her bir tura şavt denir.

Tavaftan sonra Makam-ı İbrahim'de 2 rekat namaz kılınır.

5. Sınıftan birkaç öğrenci seçilerek Kabe maketinin etrafında 7 tur döndürülür. Her dönüşün şavt olduğu belirtilir. (bedensel zeka-matematiksel zeka)

6. Öğrencilere vakfe nedir? Sorusu sorulur. (sözel zeka)

Vakfe: "Bir yerde bir süre durmak, beklemek" demektir. Hac için yapılan vakfe ise Mekke şehrinin güneydoğusunda bulunan Arafat denen yerde bir süre durmak, beklemek demektir. Bu vakfe olmazsa hac ibadeti yerine getirilmiş olmaz.

Vakfe Kurban Bayramın arife günü öğle vaktinden bayramın birinci gününün tan yerinin ağarmasına kadarki vakit içerisinde yapılır. Bu süre içerisinde Arafat'ta toplanan Müslümanlar günahlarının bağışlanması ve bütün insanlığın iyiliği için dua ederler.

7. Öğrencilere s'ay nedir? Sorusu sorulur. (sözel zeka)

S'ay: Tavaftan sonra Safa tepesinden başlayarak Merve tepesine kadar 4 gidiş-3 dönüş olarak (7 tur) yürümektir.

Ara Özet: Buraya kadar işlenen konular öğrenciler sorular şeklinde özetlettirilir.

Ara Geçiş: Şimdi sizlerle Hac ile ilgili mekanları işleyeceğiz, denilerek öğrencilerin arkalarını yaslanmaları istenir.

8. Öğretmen Kabe resimlerini ve Kabe maketini göstererek öğrencilere ne gördüklerini sorar ve Kabe hakkında neler biliyorsunuz denilir. Kabe'de haccedenler neler yapar? Sorusu sorulur. (görsel, sözel zeka)

Kabe: Allah'ın emriyle Hz. İbrahim ve oğlu İsmail tarafından yapılmış bir ibadet yeridir. Bu Allah'ın evi anlamına gelen Beytullah da denir. Bu bölgede ortaya çıkan dinler ve mensupları Kabe'yi kutsal saymışlardır. İslâm da Kabe'yi kutsal bir mekan olarak kabul etmiştir. Hz. Muhammed Kabe'yi hac niyetiyle ziyaret etmiş ve Müslümanların da ziyaret etmesini istemiştir. Kabe Müslümanların kıblesidir, namaz kılarken buraya yönelirler. Allah Kur'an'da şöyle buyurur: "...Nereden yola çıkarsan çık, namazda yüzünü Mescidi haram'a doğru çevirir. (2/Bakara suresi, 150

9. Öğrencilere Kabe'nin etrafında tavaf eden hacı resimleri gösterilir. (görsel- sözel zeka)

Kabe ile tavaf ilgisi kurulur. Kabe'nin etrafında yedi kez tur atılır ve tavafın haccın farzlarından biri olduğu belirtilir.

10. Öğrencilere Safa- Merve ile s'ay kavramı arasındaki bağı kurmaları istenir. (mantıksal- sözel zeka)

Safa ve Merve: Kabe'nin 200 m doğusunda Mescidi haram içerisinde yer alan iki küçük tepenin adıdır. Bu tepeler birbirlerine 350 m uzaklıktadır. Yüce Allah şöyle buyurur: "Safa ile Merve Allah'ın nişanlarındandır." (2/Bakara suresi, 158)

Hz. İbrahim, eşi Hacer ile henüz anne sütüyle beslenen oğlu Hz. İsmail'i Kabe yakınında bir ağacın altında bırakıp bazı işleri için oradan ayrılır. Bir süre sonra suyu tükenen Hacer su aramaya başlar. Oğlu İsmail'e bir şeyin olup olmadığını gözetlemek için de bir Safa bir Merve tepelerine koşarak çıkar. Bugün hac ibadetini yerine getirenler Safa ve Merve tepeleri arasında hızlı bir yürüyüşle yedi kez gider gelirler. Bu iki tepenin ortasında biraz daha hızlı yürürler

11. Öğrencilere Arafat Dağının resimleri gösterilir. Arafat ile vakfe arasında ilişki kurmaları istenir. (sözel- mantıksal- görsel zeka)

Arafat Dağı: Mekke şehir merkezinin yaklaşık 25 km güneydoğusunda bulunan kutsal bir yerdir. Haccın farzlarından biri olan Vakfe burada yapılır.

Hz. Muhammed Veda Hutbesi diye anılan konuşmasını burada, çok sayıda Müslüman'a hitaben yapmıştır.

12. Müzdelife ve Mina kavramları açıklanır. (sözel zeka)

a) Müzdelife: Arafat'tan Mekke'ye gelişte ziyaret edilen kutsal bir yerdir. Haccedenler, arife gününü bayram gününe bağlayan geceyi burada geçirirler. Buna da "Müzdelife vakfesi" denir.

b) Mina: Müzdelife ile Mekke arasında bulunan kutsal bir yerdir. Şeytan taşlama yerleri buradadır. Haccedenler kurbanlarını burada keserler.

H. SONUÇ

Son Özet :

a) Tavaf, sây, vakfe, ihram nedir? Soruları öğrencilere sorulur. (sözel zeka)

b) Hac ile ilgili mekanlar öğrencilere özetlettirilir.(sözel zeka)

Tekrar güdüleme: Bu dersimizde Hac ile ilgili kavramlar ile Hac ile ilgili mekanlar konusunu öğrendik. .

Kapanış: Hac ile ilgili kavramlar ile Hac ile ilgili mekanlar arasındaki ilişkiyi kurmak için öğrencilere bulmaca dağıtılır. (bkz. ek2.1 çalışma kağıdı)

DEĞERLENDİRME

1. Tavaf nedir? Açıklayınız

2. İhram nedir? Açıklayınız

3. Mikat nedir? Açıklayınız

4. S'ay nedir? Açıklayınız

5. Vakfe nedir? Açıklayınız

6. Kabe niçin kutsal bir mekândır? Açıklayınız.

7. Kabe'de haccedenler neler yapar? Açıklayınız

8. Safa ve Merve niçin ziyaret edilir? Açıklayınız

9. Haccedenler Mina'yı niçin ziyaret ederler ve orada ne yaparlar**?**

10. Kabe'nin kıble olması ne demektir? Açıklayınız.

BİÇİMSEL BÖLÜM

3

ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

DERS: Din kültürü Ve Ahlak Bilgisi

ÜNİTE: Hac ve Kurban

KONU: Hac Nasıl Yapılır?

SÜRE: 40 + 40 DK.

STRATEJİSİ-YÖNTEM VE TEKNİKLER: Sunuş Yoluyla, buluş yoluyla, araştırma yoluyla öğretim, düz anlatım Yöntemi Ve Soru-Cevap, tartışma, beyin fırtınası, grafik okuma, konuşan resimler tekniği,

ARAÇ VE GEREÇLER: Ders Kitabı, Din Kült Ve Ahlak Bilgisi Kılavuzu, K.Kerim meali, resimler, Tepegöz, Projeksiyon

Hedef 1: Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini kavrayabilme.

DAVRANIŞLAR

1. Hac için ne tür hazırlıkların yapılması gerektiğini açıklama.
2. Haccın nasıl yapıldığını açıklama
3. Hac sırasında yapılması gereken ve yapılmaması gereken davranışların neler olduğunu sıralama

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkat Çekme: Öğretmen öğrencilere hacca gitmiş bir konuğumuzun olduğunu belirterek dikkat çekilir (sözel zeka)

Güdüleme: Öğretmen hacca gitmiş bir veliyi sınıfa davet eder ve ondan yaşadığı deneyimleri öğrencilerle paylaşmasını ister. Eğer misafirimizi iyi dinlersek hac ibadetinin nasıl yapıldığını daha iyi kavrayacaksınız, der.

Gözden Geçirme: Öğrencilere hac nasıl yapılır konusunu iyi bir şekilde kavramak istiyorsanız misafirimizi iyi dinlemeniz ve ders içi etkinliklere aktif şekilde katılmanız gerekmektedir, denilerek derse geçilir.

GELİŞME BÖLÜMÜ

Derse Geçiş: Bu dersi birlikte işleyeceğiz. Ders etkin bir şekilde katılmanız gerekiyor Anlamadığınız yerler olursa sorun. Öğretmen, öğrencilere şimdi arkanıza yaslanın diyerek derse girilir.

ETKİNLİKLER:

- Sınıfa davet etmiş olduğumuz misafirimizin hac ile ilgili hatıraları dinlenir. Hac ziyareti esnasında ziyaret edilen mekanları ve doğal şartları anlatılması istenir. Hac ibadetinin nasıl yapıldığı hakkında bilgi alınır. Hac ibadetini yerine getirirken neler hissettiği sorulur. (sözel-doğa- içsel-görsel zeka)
- Öğrenciler hac ibadeti ile ilgili merak ettikleri soruları sorarlar. (sosyal- sözel zeka)
- Hac ile ilgili cd izlenir. (görsel zeka)

o Haccın nasıl yapıldığı öğrencilere sorulur ve haccın nasıl yapıldığı anlatılır.

(sözel zeka- sosyal zeka)

- Haccedecekler, banyo yapıp temizlenirler ve **Mikat** denilen yerlerde **ihrama** girerler. Böylece hac ibadeti başlamış olur**.**

- Daha sonra, niyet edilip Telbiye duası söylenir.

- İhrama giren kimse ihramlıya yasak olan şeyleri yapmaz. Her fırsatta dua eder.. Mekke'ye varıp kalacağı yere yerleştikten sonra, mümkünse boy abesti yoksa normal abdest alır, sonra **Kabe'yi tavaf** eder.

- Kurban Bayramı'nın arife günü **vakfe için Arafat'a** gidilir**.**

- Vakfe nedir, nasıl yapılır? Sorusu sorulur.

- Arife günü güneş battıktan sonra **Müzdelife'ye** hareket edilir. Akşam ve yatsı namazları yatsı namazının vaktinde burada birlikte kılınır.Bayram günü yani zilhiccenin 10. günü sabah namazı Müzdelife'de kılınır. Hava aydınlanıncaya kadar dua edilir. Güneş doğmadan Mina'ya hareket edilir. **Mina'da** şeytan taşlanır. Bu sembolik bir eylemdir.

Haccedenler kurbanlarını burada keserler. Aynı gün vakit kaybetmeden Mekke'ye gidilir ve **Kabe'de** haccın ikinci farzı olan **"ziyaret tavafı**" yapılır.

- Kabe son bir kez daha tavaf edilir. Buna "veda tavafı" denir. Böylece hac tamamlanmış olur. Haccedenler eğer Mekke'ye gelmeden önce ziyaret etmemişlerse, gerekli yerleri ziyaret etmek için Medine'ye hareket ederler.

5. Öğrencilerle birlikte ilahi söylenir.

KABE'NİN YOLLARI

Kabenin yolları bölük bölüktür.
Benim yüreciğim delik deliktir.
Dünya dedikleri bir gölgeliktir.

Aman kabem varsam sana
Yüzüm gözüm sürsem sana

Altın oluk yaptırmışlar ,
Gümüş kemer kuşatmışlar
Ak mermerden döşetmişler

Eşim dostum yüklensinler yükümü
Komşularım helal etsin hakkını
Görmez oldum ırak ile yakını

Yunus Emre

SONUÇ

Son Özet : Haccın nasıl yapıldığı öğrencilerle birlikte özetlenir. Bir grup öğrenci seçilerek haccın nasıl yapıldığı sınıfta dramatize edilerek yapılır.

(bedensel-sözel-sosyal – mantıksal zeka)

Tekrar güdüleme: Bu dersimizde Hac nasıl yapılır, konusunu öğrendik denilir. Misafirimizin hac deneyimleri ile öğrendiğimiz konu karşılaştırılır.

Kapanış: Öğrencilere haccın nasıl yapıldığını öğrendik. Öğrenciler gruplara ayrılır. Çevremizde hacca giden insanların deneyimleriyle ilgili röportaj yapılması istenir.

DEĞERLENDİRME

- Hacca gidecek kimse ne tür hazırlıklar yapar?
- Hac nasıl yapılır? Kısaca anlatınız.

BİÇİMSEL BÖLÜM

4

ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

DERS: Din kültürü Ve Ahlak Bilgisi

ÜNİTE: Hac ve Kurban

KONU: Dinlerde Kurban, Hz. İbrahim ve Kurban

SÜRE: 40 + 40 DK.

STRATEJİSİ-YÖNTEM VE TEKNİKLER: Sunuş Yoluyla, buluş yoluyla, araştırma yoluyla öğretim, düz anlatım Yöntemi Ve Soru-Cevap, tartışma, beyin fırtınası, grafik okuma, konuşan resimler tekniği,

ARAÇ VE GEREÇLER: Ders Kitabı, Din Kült Ve Ahlak Bilgisi Kılavuzu, K.Kerim meali, resimler, Tepegöz, Projeksiyon

Hedef 1: Konuyla ilgili kavramların anlam bilgisi.

DAVRANIŞLAR

- Kurbanın anlamını söyleme
- Hz.İbrahim'in kurban olayı ile ilgili bir ayet meali söyleme

DAVRANIŞLAR

Hedef 2: Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini kavrayabilme.

DAVRANIŞLAR

- Dinlerde kurban ibadetinin olduğunu öğrenme ve açıklama.
- Hz. İbrahim'in Hz. İsmail'i kurban etmesi olayını açıklar.
- Kurbanın niçin kesildiğini açıklar.

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkat Çekme: Öğretmen, günümüzdeki kurban ibadetinin hangi peygambere dayandığını öğrencilere sorar. (sözel zeka)

Güdüleme: Öğretmen bugünkü dersimizde; dinlerde kurban, Hz.İbrahim ve kurban konusunu işleyeceğiz der.

Gözden Geçirme: Öğrencilere kurban konusunu işleyeceğiz, denilerek derse geçilir.

GELİŞME BÖLÜMÜ

Derse Geçiş: Öğrencilere Kurban Bayramı ile ilgili izlenimleri ve neler hissettikleri sorulur.(sözel-içsel) Öğretmen, öğrencilere şimdi arkanıza yaslanın diyerek derse girilir.

ETKİNLİKLER:

- Kurban nedir? Sorusu sorulur. Kurban ile ilgili asetat tahtaya yansıtılır.

(sözel-görsel zeka)

Kurban, Tanrı'ya yakınlık sağlamaya aracı olan şey anlamına gelir. Kurban, Tanrı'nın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla canlı veya cansız bir varlığı Tanrı'ya sunmaktır

- Öğrencilere diğer dinlerde kurban ibadeti var mıdır? Sorusu sorulur.

(sözel zeka)

Kurban uygulaması insanlık tarihi kadar eskidir. Tevrat'ta ve Kur'an-ı kerim'de Hz. Âdem'in çocukları olan Kabil ile Habil'in kurban uygulamalarından söz edilmektedir.

Kurban kesme geleneği Yahudilikte de vardı. Yahudiler bu görevi Kudüs'te altar (sunak) denilen yerde yerine getirirlerdi. Fakat Yahudiler, Babil sürgününden (M.Ö. 586) sonra kurban kesme geleneğini terk ettiler.

Hristiyanlar ise Hz. İsa'nın insanlığı "aslî suç"tan kurtarmak için kendisini feda ederek kurban ettirmiş olduğuna inanırlar. Onlar bu nedenle başka kurbana gerek kalmadığını söylerler.

İslâm öncesi Türklerde de Gök Tanrı'nın hoşnutluğunu kazanmak için hayvan kurban edilirdi. Hinduizm, Konfuçyuizm ve Şintoizm gibi dinlerde de kurban ibadeti bulunmaktadır.

İslama göre, belli nitelikleri taşıyan bir hayvan kesilerek kurban ibadeti yerine getirilir.

İlkel dinlerde krallar, kâhinler, ölüler ve putlar için de kurban kesilirdi. İslâm öncesi Araplarda ise putlar adına kurban kesme geleneği vardı. İlkel

dinlerde insan kurbanına da rastlanmaktadır. Bazen bir kız, bazen bir esir, bazen bir köle sunak denilen yerde törenle kurban edilirdi.

3. Maide suresinin 27-28 ayetleri asetatla yansıtılır. Ayetten ne anladıkları sorulur. (görsel – sosyal zeka)

"Onlara, Adem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak anlat: Hani birer kurban takdim etmişlerdi de birisinden kabul edilmiş, diğerinden ise kabul edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen kardeş, kıskançlık yüzünden), "Andolsun seni öldüreceğim" dedi. Diğeri de "Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder" dedi (ve ekledi:) "Andolsun ki sen, öldürmek için bana elini uzatsan (bile) ben sana, öldürmek için el uzatacak değilim. Ben, âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım"(Maide 27-28)

Ara Özet: Buraya kadar işlenen konular öğrenciler sorular şeklinde özetlettirilir.

Ara Geçiş: Şimdi sizlerle Hz. İbrahim ve Kurban konusunu öğreneceğiz denilerek öğrencilerin arkalarını yaslanmaları istenir

- Hz. İbrahim ve Kurban olayı daha önce görevlendirilen öğrenci tarafından anlatılır. Sonra öğrencilere ne anladıkları sorulur.(sözel- içsel zeka)

İbrâhim aleyhisselâm, çocuğu olmadığı için hanımı hazret-i Sâre'nin isteği ve izniyle hazret-i Hacer'le evlendi. Bu evlilikten İsmâil aleyhisselâm doğdu. İbrâhim aleyhisselâm, daha önce bir oğlum olursa,Allah yoluna kurban edeceğim,diye adakta bulunmuştu.İbrâhim aleyhisselâm,hazret-i Hacer ve oğlu İsmâil aleyhisselâmı ziyâret için Mekke'ye geldiği sırada,üç

gün üst üste gördüğü bir rüyâ üzerine İsmâil aleyhisselâmı kurban etmek istedi.Tam kurban etmek üzereyken,Allah'ü teâlâ İbrâhim aleyhisselâma rüyâsında sadâkat (bağlılık) gösterdiğini bildirerek kurbanlık bir koç ihsân etti.Böylece İsmâil aleyhisselâm,kurban edilmekten kurtuldu.

- Öğrencilere Hz. İsmail'in yerine koymaları istenir ve düşünceleri alınır.

(içsel zeka)

- Saffat Suresinin 100-110 ayeti asetatla yansıtılır. Konuyla ilgili bağlantısı kurulur.

"İbrahim, 'Rabbim! Bana iyilerden olacak bir çocuk ver.' diye yalvardı. Biz de ona yumuşak huylu bir oğlan müjdeledik. İsmail, babası İbrahim'le birlikte yürüyüp gezecek çağa gelince, 'Ey oğulcuğum! Rüyada seni kurban ettiğimi görüyorum. Bir düşün, ne dersin?' dedi. İsmail de, 'Ey babacığım! Ne ile emrolunduysan yap, Allah dilerse benim sabredenlerden olduğumu göreceksin.' dedi. Böylece ikisi de Allah'a teslimiyet gösterip babası oğlunu alnı üzerine yatırınca, biz, 'Ey İbrahim! Rüyayı gerçek yaptın, işte biz iyi davrananları böylece ödüllendiririz.' diye seslendik. Doğrusu bu apaçık bir deneme idi. Ona, fidye olarak büyük bir kurbanlık verdik. Kendisine, sonradan gelenler için de iyi bir nam bıraktık. Selâm olsun İbrahim'e. İşte biz, iyileri böylece ödüllendiririz." **(37/Saffat suresi, 100–110)**

- Niçin kurban kesilir? Sorusu öğrencilere sorularak, beyin fırtınası yapılır. (mantıksal- sözel zeka)

- Allah'a kulluk ve itaat etmek için
- Allah'ın sevgisini (rızasını) kazanmak için
- Allah'ın verdiği nimetlere teşekkür etmek için kurban kesilir

o Kimler kurban keser. Sorusu sorulur ve asetatla tahtaya yansıtılır.

(görsel-sözel zeka)

Aşağıdaki şartları taşıyan kimselerin kurban kesmesi vaciptir:

1) Müslüman olmak, **2)**Akıllı olmak, Hür olmak,

3) Erginlik çağına gelmiş olmak, **4)** Zengin olmak,

İ.

J. SONUÇ

Son Özet : Dinlerde Kurban, Hz. İbrahim ve Kurban konusu öğrencilerle birlikte özetlenir. Öğrencilere derse başlamadan önceki kurban ibadeti ilgili düşünceleri ile şimdiki düşüncelerinin karşılaştırılması istenir. (sözel-içsel- sosyal zeka)

Tekrar güdüleme: Kurban konusunu şimdi daha iyi anladık. Denir. Kurban ibadeti ile ilgili yanlış uygulamalardan uzak durmamız gerektiği belirtilir.

Kapanış: Öğrencilere aile bireylerinin kurban ibadeti hakkındaki düşüncelerini yazmaları istenir.

DEĞERLENDİRME

- Kurban nedir?
- Dinlerdeki kurban ibadetine örnek veriniz?
- Hz.İbrahim niçin kurban kesmeye karar verdi?
- Kurban kesmek kimlere vaciptir?
- Niçin kurban kesmeliyiz?

BİÇİMSEL BÖLÜM

Sınıf :8

Ünite: İnanç ve Davranış İlişkisi

Ünitenin Ana Konuları:

1- İman Nedir?

2- Salih Amel (İyi, Güzel İş) Nedir?

3- İnanç ve Davranış İlişkisi

4- İnanan İnsana Yakışan Davranışlar

4.1. Dürüst Olmak

4.2. Çalışmak ve Üretmek

4.3. İnsanlara Yardımda Bulunmak

4.4. Allah'a Şükretmek

4.5. Sabırlı Olmak

4.6. Allah'a Güvenmek (Tevekkül)

Ünitenin amaçları:

1. İman kavramını tanımlar
2. İman ile eylem arasındaki ilişkiyi örneklerle açıklar.
3. İnanan insana yakışan belirgin davranışları örneklerle açıklar.
4. Allah'ın iyi ve güzel işler yapmamızı istediğini açıklar.
5. Salih amelin anlamını söyler.

ÇOKLU ZEKA ETKİNLİKLERİ

SÖZEL ZEKA:

- Ünite ile ilgili kavramların öğrenilmesi.
- Konu ile ilgili şiir.
- Konu ile ilgili Ayet ve Hadislerin Açıklanması.
- Konular ile ilgili hikayelerin anlatılması
- Hz. İbrahim kıssasının anlatılması.

MANTIKSAL/ MATEMATİKSEL ZEKA:

- İnanç ve davranış kavramlarının ilişkisinin açıklanması.
- Gazete haberlerinde okunan sorunlarla ilgili problem çözme tekniğinin Kullanılması.
- Konularla ilgili beyin fırtınası tekniğinin kullanılması.
- Kelime avı bulmacası
- İnanan ve inanmayan insanların olaylar karşısındaki tepkilerin karşılaştırılması.
- İnançlarımızın mantıksal olarak açıklanması üzerine proje yapılması.

GÖRSEL / UZAYSAL (UZAMSAL) ZEKA:

- Konularda Resimlerin kullanılması.
- Power Point sunusu hazırlanması
- Şemaların kullanılması.

- Konu anlatımlarının asetatlarla desteklenmesi.
- Ünite ile ilgili Duvar gazetesinin oluşturulması.
- Kelime avı bulmacası

BEDENSEL / KİNESTİK ZEKA:

- Projelerin sınıfta sunulması.
- Konularla ilgili drama yapılması.

MÜZİKSEL / RİTMİK ZEKA:

- Konularla ilgili ilahilerin söylenmesi.
- Derste kullanılan fon müzikleri.

SOSYAL(KİŞİLER ARASI) ZEKA:

- Ünite ile ilgili Proje çalışması yapılması.
- Sınıfta oluşturulan gruplar tarafından ayet meallerinin taranması.
- Sınıfta oluşturulan gruplar tarafından gazete haberlerinin taranması.

İÇSEL / ÖZE DÖNÜK ZEKASI:

- Bana göre salih amel nedir? Günlük yaptığınız Salih ameller nedir? Konulu çalışmanın yapılması
- Öğrencilerden inançlarla davranışlarını karşılaştırmaları.

DOĞA / DOĞACI ZEKA:

- İnanan insan çevreye nasıl bakmalı? Konulu beyin fırtınası.
- Doğada neler size Allah'ı hatırlatıyor? Konulu beyin fırtınası.
- Ünite ile ilgili doğadan örnekler verme.
- Ünite ile ilgili hikayeler

Örnek İşlenişler:

1- İman Nedir?

2- Salih Amel (İyi, Güzel İş) Nedir?

BİÇİMSEL BÖLÜM

1

ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

DERS: Din kültürü Ve Ahlak Bilgisi

ÜNİTE: İnanç Davranış ilişksi

KONU: İman Nedir? Salih Amel (İyi, Güzel İş) Nedir?

SÜRE:40 + 40 DK

STRATEJİSİ-YÖNTEM VE TEKNİKLER: Sunuş Yoluyla, buluş yoluyla, araştırma yoluyla öğretim, düz anlatım Yöntemi Ve Soru-Cevap, tartışma, beyin fırtınası,

ARAÇ VE GEREÇLER: Ders Kitabı, Din Kült Ve Ahlak Bilgisi Kılavuzu, K.Kerim meali, resimler, Tepegöz

Hedef 1: Konuyla ilgili kavramların anlam bilgisi.

DAVRANIŞLAR

4. İman kavramının anlamını söyleme.

5. Salih amel kavramının anlamını söyleme.

Hedef 2 : Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini kavrayabilme.

DAVRANIŞLAR

5. İmanın bireysel bir tercih olduğunu açıklama.

6. İman ile bilgi arasındaki ilişkiyi açıklar.

7. Konuyla ilgi bir ayet mealini açıklama.

8. Salih amellere örnek verir.

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Dikkat Çekme: Öğretmen Hz. İbrahim'in Allah'ı arayışını anlatan kıssa anlatılarak, dikkat çekilir ve öğrencilere kıssadan ne anladıkları sorulur. (sözel zeka)

Güdüleme: İman sizce nedir? Sorusu sorulur. (sözel zeka)

Gözden Geçirme: Bu derste İman Nedir? Salih Amel (İyi, Güzel İş) Nedir? Konularını öğreneceğiz denilir.

GELİŞME BÖLÜMÜ

Derse Geçiş: Bu dersi birlikte işleyeceğiz. Ders etkin bir şekilde katılmanız gerekiyor Anlamadığınız yerler olursa sorun. Öğretmen, öğrencilere şimdi arkanıza yaslanın diyerek derse girilir.

ETKİNLİKLER:

9. İman nedir? (sözel zeka)

İman: Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed'in yüce Allah'tan getirdiği şeylerin doğru olduğunu kabul edip onlara gönülden inanmaktır.

10. Öğrencilere Allah'ı görmüyoruz; fakat inanıyoruz. Peki görmediğimiz varlığa niçin inanıyoruz. Allah'ın varlığını nasıl hissediyorsunuz? Sorusu sorulur (mantıksal-içsel zeka).

11. İman edenleri verilen isim nedir? Sorusu sorulur. (sözel zeka)

İnanan insanlara **Mümin** denir.

12. Öğrencilere aşağıdaki hikaye anlatılır. Hikayeden hangi sonucu çıkardıkları sorulur. Ayrıca hikaye dramatize edilir. (sözel – bedensel-sosyal zeka)

BİLGE ADAM

Vaktiyle bir şehirde bir bilge adam varmış. Bilge adamı herkes sever ve sayarmış. Bir gün birkaç genç bilge adamla dalga geçmek isterler. Bilge adama sorular sormaya başlamışlar:

Allah'a inanıyor musun? Allah var mıdır? Eğer varsa nerdedir? Allah'ı bize göster gibi isteklerde bulunmuş. Bilge adam gençlerin sorularına cevap vermemekte ısrar ediyormuş; fakat gençler ısrarla sorularına devam etmişler. Bilge bunun üzerine yerden toprak almış ve gençlerin gözlerine atmış. Gençler hemen bilge adamı kadıya şikayet etmişler. Kadı şaşırmış; çünkü bilge adamın zara verebileceğine ihtimal vermemiş. İşin aslını öğrenmek için bilge adamı çağırmış.

Kadı bilge adama: Gençlerin, gözlerine toprak attığını iddia ettiklerini ve gençlerin kendisinden şikayetçi olduğunu söylemiş.

Bilge adam: Evet! Gençlerin gözüne toprak attım. Çünkü bu gençler bana geldiler Allah var mıdır? Allah'ı bize gösterirsen inanırız, dediler. Ben yerden toprak alıp gözlerine attım. Şimdi onlara soruyorum:

Gözleriniz acıdı mı ?

Gençler: Evet! Dediler.

Bilge: Eğer siz gözlerinizdeki acıyı gösterin ben de size Allah'ı göstereyim, acıyı gösteremeyiz ama hissederiz.

Bunun üzerine gençler hatalarının farkına vararak bilge adamdan özür dileyerek, Allah'ı varlığını şimdi daha iyi anladıklarını belirterek şikayetlerini geri aldılar.

13. İmanın şartları nelerdir? sorusu sorulur. İmanın şartlarının hepsinin birbirine bağlı olduğunu birini inkar ettiğimizde diğerlerinin de inkar ettiğimiz anlamına geldiği belirtilir. .(sözel zeka)

İmanın şartları

- Allah'ın varlığına ve birliğine inanmak
- Allah'ın peygamberlerine inanmak.
- Allah'ın kutsal kitaplarına inanmak
- Ahiret gününe inanmak
- Allah'ın meleklerine inanmak.
- Hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inanmak.

14. Doğada neler bize Allah'ı hatırlatıyor? Çalışmasının yapılması. Öğrencilere doğa ile ilgi resimler gösterilir. Evrenin ne kadar mükemmel olduğu belirtilir. (doğacı zeka)

15. Konuyla ilgili ayet ve hadislerin açıklanması. (sözel zeka)

"Artık dileyen inansın, dileyen inkar etsin." (Kehf 29)

"Dinde zorlama yoktur."(Bakara 256)

“ Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere ve hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna inanmandır.” Hadis.

Ara Özet: Buraya kadar işlenen konular öğrenciler sorular şeklinde özetlettirilir.

Ara Geçiş: Şimdi sizlerle Salih amel nedir? Konusunu işleyeceğiz. Denilerek öğrencilerin arkalarını yaslanmaları istenir.

16. Öğretmen Salih amel nedir? Sorusunu öğrencilere sorar. (görsel, sözel zeka)

Salih amel: "Salih amel" iyi ve güzel iş demektir.

17. Öğrencilere bu tanıma göre neler salih amele girer? Sorusu sorulur.

(sözel sosyal zeka)

İslam dinine göre, her çeşit iyi ve güzel hareket, salih ameldir. Bu anlamda namaz kılmak, oruç tutmak, zekat vermek gibi ibadetler salih ameldir. Bunların yanında; temiz olmak, güzel ve doğru söz söylemek, çalışmak, fakiri, yoksulu, kimsesizi gözetmek, paylaşmak, başkalarına yardım etmek, komşu hakkı gözetmek, haram Lokmadan sakınmak, haksız kazançtan korunmak ve benzeri her iş, her güzel davranış salih ameldir. Salih amelin kapsamı çok geniştir. Saydığımız, sayamadığımız, güzel davranışılar salih amel kapsamına girer. Gösteriş ve çıkar sağlamak için yapılan davranışlar salih amel sayılmaz.

18. Sınıfta öğrenciler 3 guruba ayrılır. Gruplardan Salih amel ile ilgili ayet mealleri bulmaları istenir. Sınıfta buldukları ayetleri sunarlar.

19. İyi ve güzel iş yapmayla ilgili, yaşadığınız veya tanık olduğunuz bir olayı sınıf arkadaşlarınıza anlatınız. (içsel zeka)

20. Bana göre salih amel nedir? Günlük yaptığınız Salih ameller nedir? Konulu çalışmanın yapılması

K. SONUÇ

Son Özet : İman nedir? Sorusu öğrencilere sorulur. (sözel zeka)

- Salih amel nedir? Sorusu öğrencilere sorulur.(sözel zeka)
- İmanın şartları nelerdir? Sorusu sorularak konu özetlenir.

Tekrar güdüleme: Bu dersimizde İman nedir? Salih amel nedir? konularını öğrendik. Böylece neye niçin inandığımızı anlamış olduk, denilerek güdüleme yapılır.

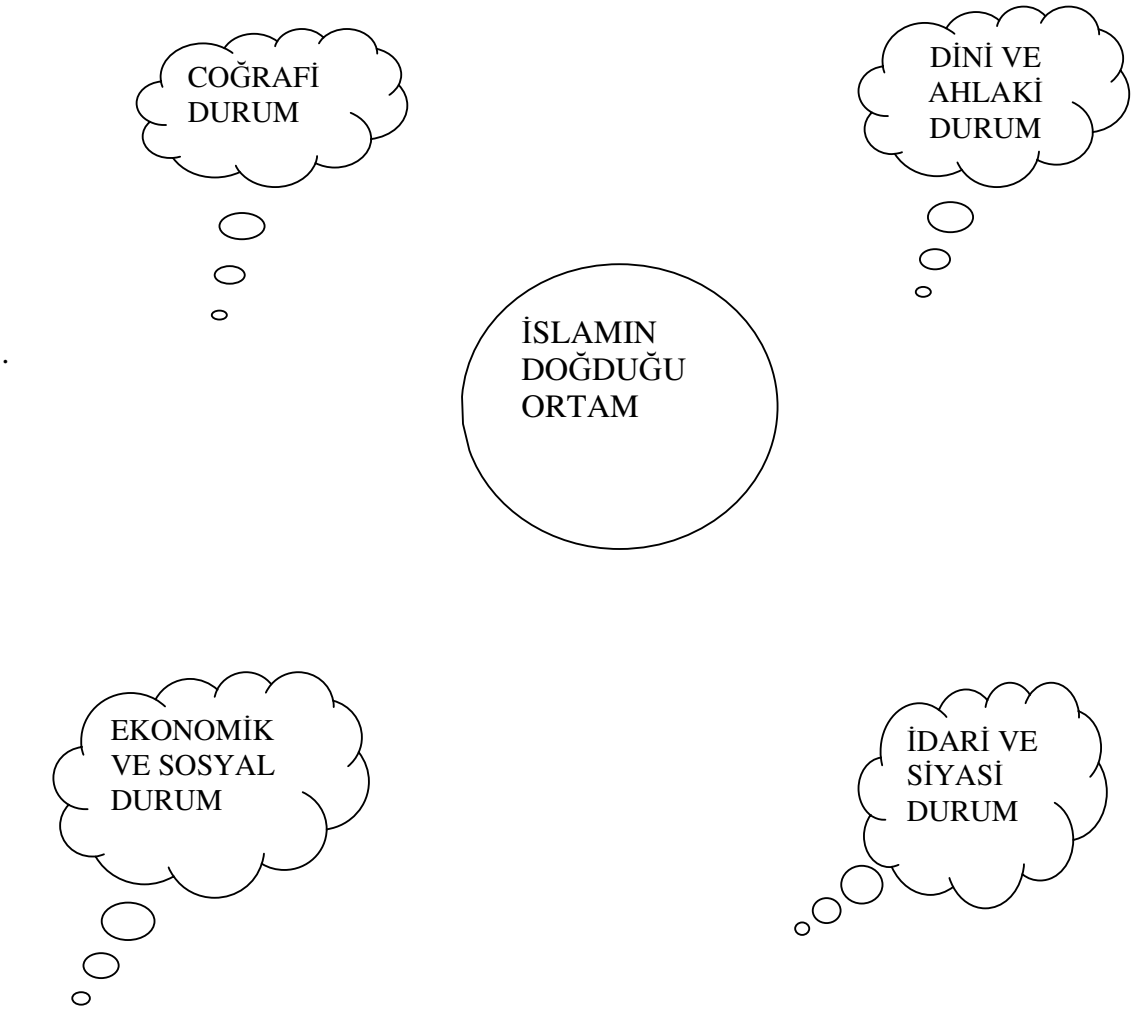
Kapanış: İman ve Salih amel konusunu daha iyi anlamış olduk denilerek ders bitirilir.

DEĞERLENDİRME

6. İman nedir?
7. İmanın Şartları nelerdir?
8. Salih amel nedir?
9. Salih amelle ilgili bir ayet meali söyleyiniz?
10. Salih amellere örnek veriniz?

<u>EK-2</u>: ÖRNEK MATERYALLER

6. sınıf Ünite 7 Çalışma kağıdı No:1

6. sınıf Ünite 7 Çalışma kağıdı No:2

AŞAĞIDAKİ KELİMELERİ BULMACADAN BULUNUZ.

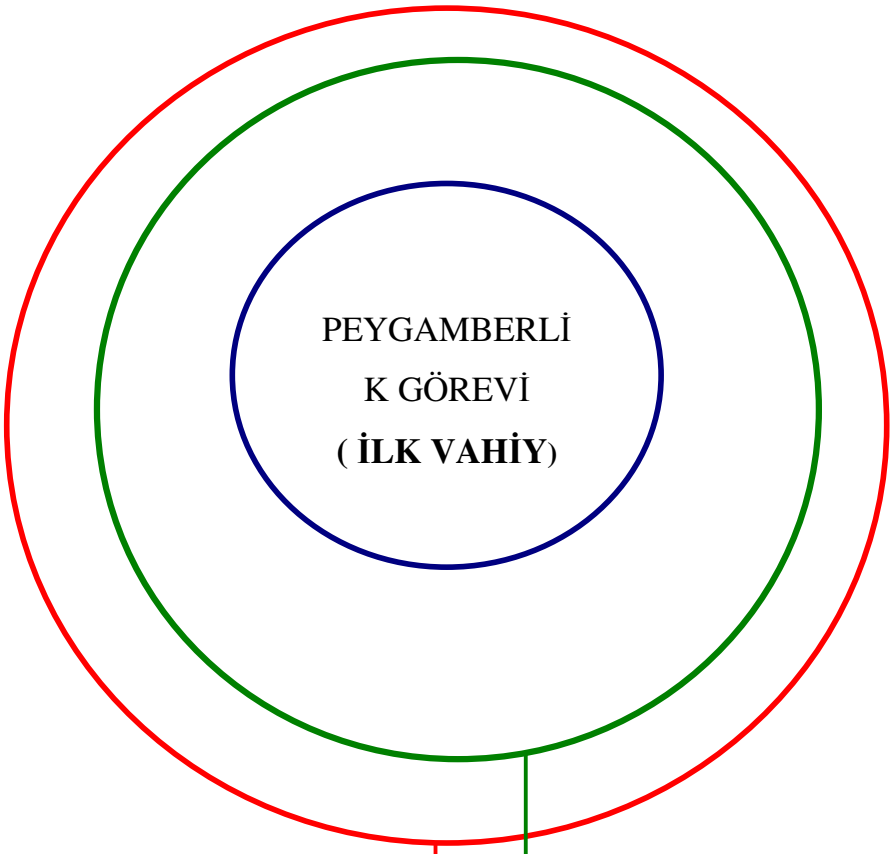
VE BU KELİMELERİ AÇIKLAYINIZ.

Muhacir, Ensar, Sevr, Amine, Abdullah, Mekke, Medine, Kabe, Arafat, Hicret, Ebubekir, Hira, Abdulmuttalib, Put, Halime.

M	U	H	A	C	İ	R	B	T	E	N	S	A	R
A	X	L	M	H	Y	İ	R	H	O	E	İ	B	E
I	N	K	İ	L	Ö	F	S	İ	V	A	S	D	M
I	M	A	N	J	U	P	S	R	L	P	İ	U	L
K	O	M	E	D	İ	N	E	A	C	U	E	L	R
A	İ	E	İ	S	M	J	O	K	F	T	Ş	L	A
B	Ş	Y	E	C	İ	D	A	R	R	Y	Y	A	T
E	B	U	B	E	K	İ	R	E	T	Ş	C	H	A
K	E	R	A	L	İ	S	M	A	İ	L	İ	M	F
Y	İ	M	E	K	K	E	S	Z	Y	C	F	B	A
İ	Ş	İ	Y	Ö	R	Ü	K	Ş	R	A	H	Ş	R
T	K	Ş	H	A	L	İ	M	E	İ	A	E	Ü	A
Ş	N	Ü	İ	Ş	Y	N	T	Ş	Ü	Ğ	A	R	A
A	B	D	U	L	M	U	T	T	A	L	İ	B	C

6. sınıf Ünite 7 Çalışma kağıdı No:3

GRAFİK 1. İSLAM'IN YAYILIŞI

YAKIN ÇEVREYE DAVET EMRİNİN VERİLMESİ

Önce en yakın akrabanı uyar. (Şuara 214)

BÜTÜN İNSANLARA DAVET EMRİNİN VERİLMESİ

Sana söyleneni açıkça söyle ve Allah'a ortak koşanlardan aldırış etme. (Hicr 94)

7. sınıf Ünite 3 Çalışma kağıdı No:1

Aşağıda verilen "hac" ile kavramlar ve mekanlar tabloda gizlenmiştir. Kavramları bularak renkli kalemle boyayınız. Arka sayfaya kavramların anlamlarını yazınız.

KABE	**MİNA**	**İHRAM**
HAC	**MÜZDELİFE**	**MEKKE**
TAVAF	**ARAFAT**	**MEDİNE**
SAFA	**VAKFE**	**MESCİDİ NEBİ**
MERVE	**S'AY**	**MİKAT**
KIBLE	**TELBİYE**	**HACI**

İ	**M**	**N**	**E**	**M**	**E**	**S**	**C**	**İ**	**D**	**İ**	**N**	**E**	**B**	**İ**
K	**İ**	**A**	**Z**	**İ**	**Y**	**H**	**K**	**M**	**T**	**N**	**V**	**C**	**R**	**T**
A	**U**	**H**	**M**	**İ**	**Ğ**	**A**	**D**	**K**	**E**	**E**	**M**	**B**	**İ**	**L**
B	**R**	**L**	**İ**	**A**	**L**	**C**	**H**	**I**	**L**	**A**	**M**	**M**	**S**	**S**
E	**T**	**D**	**K**	**E**	**S**	**Ü**	**L**	**B**	**B**	**E**	**İ**	**Y**	**M**	**A**
N	**A**	**R**	**A**	**F**	**A**	**T**	**R**	**L**	**İ**	**M**	**N**	**B**	**A**	**Y**
A	**Y**	**T**	**T**	**U**	**H**	**M**	**A**	**E**	**Y**	**N**	**A**	**S**	**İ**	**E**
F	**Y**	**İ**	**U**	**U**	**M**	**E**	**R**	**V**	**E**	**R**	**P**	**M**	**L**	**M**
M	**U**	**H**	**E**	**Z**	**Ü**	**Z**	**C**	**K**	**Ö**	**M**	**Y**	**E**	**V**	**B**
N	**İ**	**R**	**K**	**Y**	**Z**	**İ**	**H**	**M**	**M**	**E**	**K**	**K**	**A**	**A**
N	**Ş**	**A**	**Ö**	**K**	**D**	**H**	**A**	**E**	**V**	**D**	**I**	**K**	**Z**	**R**
K	**E**	**M**	**İ**	**Y**	**E**	**R**	**C**	**V**	**A**	**İ**	**R**	**E**	**S**	**A**
Ö	**S**	**M**	**L**	**I**	**L**	**K**	**I**	**A**	**K**	**N**	**D**	**M**	**A**	**F**
T	**A**	**V**	**A**	**F**	**İ**	**L**	**L**	**M**	**F**	**E**	**S**	**E**	**F**	**J**
Ç	**R**	**M**	**L**	**I**	**F**	**K**	**I**	**B**	**E**	**L**	**M**	**İ**	**A**	**S**

7. sınıf Ünite 3 Çalışma kağıdı No:2

HAC NEDİR?

İslâm'ın Beşinci Şartından Biridir. Kelime Olarak; Kastetmek, Yönelmek,Yürümek,Ziyaret Etmek Gibi Anlamları Olan Hac;"Mekke Şehrindeki Kabe'yi Ve Civarındaki Kutsal Sayılan Özel Yerleri,Özel Vakit İçinde,Usulüne Uygun Olarak Ziyaret Etmek Ve Yapılması Gereken Diğer Törenleri Yerine Getirmek" Demektir…

İHRAM NEDİR?

<u>İhram:</u> Sözlükte "Haram Etmek , Kendini Sakındırmak" Anlamlarına Gelir. Hac İçin İhrama Girmek, "Hac Veya Umreyi Tamamlayıncaya Kadar Diğer Zamanlarda Yapılması Yasak Olmayan Bazı Davranışlardan Uzak Durmak." Demektir. Biz Buna "İhrama Girmek" Deriz. İhrama Mekke Şehrinin Çevresinde Belirlenmiş Yerlerde Girilir. Buralara "Mikat Yerleri" Denir.

Hac İbadeti Yapılırken Giyilen Özel Giysilere "İhram" Denir.

TAVAF NEDİR?

Kabe'nin etrafında 7 tur dönmeye tavaf denir. Her bir tura şavt denir.

7. sınıf Ünite 3 Çalışma kağıdı No:3

VAKFE NEDİR?

Bir Yerde Bir Süre Durmak, Beklemek" Demektir. Hac İçin Yapılan Vakfe İse Mekke Şehrinin Güneydoğusunda Bulunan Arafat Denen Yerde Bir Süre Durmak, Beklemek Demektir. Bu Vakfe Olmazsa Hac İbadeti Yerine Getirilmiş Olmaz. Hacda İki Yerde Vakfe Vardır. Arafat Vakfesi ve Müzdelife Vakfesidir.

S'AY NEDİR?

Tavaftan Sonra Safa Tepesinden Başlayarak Merve Tepesine Kadar 4 Gidiş-3 Dönüş Olarak(7 Tur) Yürümektir.

7. sınıf Ünite 3 Çalışma kağıdı No:4

ÜNİTE İLE İLGİ AYETLER

1- HAC İBADETİ

"Orada Apaçık Nişâneler, (Ayrıca) İbrahim'in Makamı Vardır. Oraya Giren Emniyette Olur. Yoluna Gücü Yetenlerin O Evi Haccetmesi, Allah'ın İnsanlar Üzerinde Bir Hakkıdır. Kim İnkâr Ederse Bilmelidir Ki, Allah Bütün Âlemlerden Müstağnîdir" (A-li İmran97)

"Haccı Ve Umreyi Allah İçin Tam Yapın." (Bakara196)

2- KABE

"Şüphesiz, Âlemlere Bereket Ve Hidayet Kaynağı Olarak İnsanlar İçin Kurulan İlk Ev (Mâbet), Mekke'deki (Kâbe)Dir." (A-Li İmran 96)

"**Nereden Yola Çıkarsan Çık (Namazda) Yüzünü Mescid-İ Haram Tarafına Çevir. Bu Emir Rabbinden Sana Gelen Gerçektir. (Biliniz Ki) Allah Yaptıklarınızdan Habersiz Değildir." 150. "(Evet Resûlüm !) Nereden Yola Çıkarsan Çık (Namazda) Yüzünü Mescid-İ Haram'a Doğru Çevir. Nerede Olursanız Olunuz, Yüzünüzü O Yana Çevirin Ki, Aralarından Haksızlık Edenler (Kuru İnatçılar) Müstesna, İnsanların Aleyhinizde (Kullanabilecekleri) Bir Delili Bulunmasın." (Bakara 149-150)**

7. sınıf Ünite 3 Çalışma kağıdı No:5

ÜNİTE İLE İLGİ AYETLER

3- SAFA ve MERVE

"Şüphe Yok Ki, Safa İle Merve Allah'ın Koyduğu Nişanlardandır. Her Kim Beytullah'ı Ziyaret Eder Veya Umre Yaparsa Onları Tavaf Etmesinde Kendisine Bir Günah Yoktur. Her Kim Gönüllü Olarak Bir İyilik Yaparsa Şüphesiz Allah Kabul Eder Ve (Yapılanı) Hakkıyla Bilir." (Bakara 158)

7. sınıf Ünite 3 Çalışma kağıdı No:6

KURBAN NEDİR ?

Allâh'a yakın olmak için, ibâdet niyetiyle kurban bayramı günlerinde, kurbanlık bir hayvanı kesmektir

NİÇİN KURBAN KESİLİR?

1- Allah'a kulluk ve itaat etmek için

2-Allah'ın sevgisini (rızasını) kazanmak için

3-Allah'ın verdiği nimetlere teşekkür etmek için kurban kesilir

KURBAN KİMLERE VACİPTİR ?

Aşağıdaki şartları taşıyan kimselerin kurban kesmesi vaciptir:

1)Müslüman olmak, 2)Akıllı olmak,Hür olmak,

3)Erginlik çağına gelmiş olmak, 4) Zengin olmak

7. sınıf Ünite 3 Çalışma kağıdı No:7

KURBAN İLGİLİ AYETLER ?

"Biz, her ümmete -(Kurban kesmeye uygun) hayvan cinsinden kendilerine rızık olarak verdiklerimiz üzerine Allah'ın adını ansınlar diye- kurban kesmeyi gerekli kıldık. Şimdi, İlâhınız, bir tek İlah'tır. Öyle ise, O'na teslim olun. (Ey Muhammed!) O ihlâslı ve mütevazi insanları müjdele!" (Hacc 34)

"Onlara, Adem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak anlat: Hani birer kurban takdim etmişlerdi de birisinden kabul edilmiş, diğerinden ise kabul edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen kardeş, kıskançlık yüzünden), "Andolsun seni öldüreceğim" dedi. Diğeri de "Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder" dedi (ve ekledi:) "And olsun ki sen, öldürmek için bana elini uzatsan (bile) ben sana, öldürmek için el uzatacak değilim. Ben, âlemlerin Rabbi olan

Allah'tan korkarım" (Maide 27-28)

"O : "Rabbim! Bana sâlihlerden olacak bir evlat ver", dedi. İşte o zaman biz onu uslu bir oğul ile müjdeledik. Babasıyla beraber yürüyüp gezecek çağa erişince: Yavrucuğum! Rüyada seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün, ne dersin? dedi. O da cevaben: Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulursun, dedi. Her ikisi de teslim olup, onu alnı üzerine yatırınca: Biz ona: " Ey İbrahim!" diye seslendik. Rüyayı gerçekleştirdin.Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Bu, gerçekten, çok açık bir imtihandır. Biz, oğluna bedel ona büyük bir kurban verdik. Geriden gelecekler arasında ona (iyi bir nam) bıraktık: İbrahim'e selam! dedik. Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız." (Saffat 100-110)

7. sınıf Ünite 3 Çalışma kağıdı No:7

* HAC NEDİR?
Yılın belli günlerinde (zilhicce 9-10-11) usulüne uygun olarak ihram giyerek, Arafat'ta vakfe yapmak ve Kabe'yi tavaf etmektir. Hac İslam'ın beş temel esasından biridir ve farzdır.
Ayet: "...Hacca gitme imkanına kavuşanların o evi (Kabe'yi) haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerindeki hakkıdır."Al-i İmran,97.

*Müzdelife: Arafat ile Mina sınırlarında bulunan ve Kurban Bayramı gecesi bir süre *vakfe* yapılan yerdir.

Müzdelife'de;
a.Vakfe yapılır,
b.Akşam-yatsı namazları birleştirilerek yatsı vaktinde kılınır. (Cem-i Tehir),
c.Mina'da atmak üzere 49 veya 70 taş toplanır.

*Mina: Kurban Bayramının 1. günü (Zilhicce-10), hacıların çeşitli ibadetleri yerine getirdiği yerdir.Mina'da;
1.Şeytan taşlanır,
2.Kurban kesilir,
3.Traş olunur,
4.İhramdan çıkılır.

*Hac Kimlere Farzdır?
1.Müslüman olmak,
2.Akıllı olmak,
3.Ergenlik çağında olmak
4.Zengin olmak,
5.Sağlıklı olmak,
6.Hür olmak,
7.Yol güvenliği olmak.
NOT: Yukarıdaki şartları taşıyan kişiye ömründe bir kez hacca gitmek ***farzdır.***

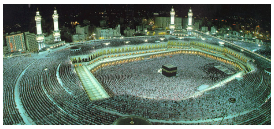
Arafat- Rahmet Tepesi

*Arafat: Hz.Adem ve eşi Havva'nın buluştuğu, tevbelerinin kabul edildiği, Hz. Peygamberin(sav) Veda Hutbesini okuduğu yerdir.
**Arafe günü burada *vakfe yapmak farzdır.*

*Vakfe:Bir süre durmak ve beklemek demektir.
*Arafat'ta vakfe—*Farz,*
*Müzdelife'de vakfe ise *Vaciptir.*

*

* Haccın Farzları 3'tür:
1.İhram giymek,
2.Arafat'ta vakfe yapmak,
3.Kabe'yi tavaf etmek.

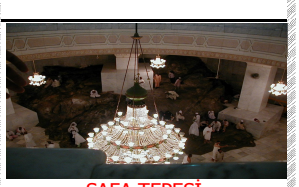

Mescid-i Haram ve Kabe

Kabe: Yeryüüznde yapılan ilk bina ve Allah'ın evidir. Kabe,Müslümanların Kıblesidir ve Allah'ın varlığının,birliğinin sembolüdür.
Hadis: "Kabe'ye bakmak bile sevaptır."
*Hz.İbrahim ve oğlu İsmail tarafından yapılmıştır.

*Telbiye: Mikat sınırlarından itiba-ren, Kabe'yi görene kadar ihramlı iken söylenen dua ifadesidir.
* "Lebbeyk Allahümme lebbeyk.
Lebbeyke la şerike leke lebbeyk, innel hamde ven-ni'mete leke vel-mülk. La şerike lek."

*Sa'y Yapmak: Tavaftan sonra Safa tepesinden başlayarak Merve tepesine kadar 4 gidiş-3 dönüş olarak (7 tur) yürümektir.
-Hz.Hacer'in oğlu İsmail'e su ararken yaptığı uygulamadır.

SAFA TEPESİ

*Hac ile İlgili Kavramlar:
*İhram: Hac veya umre niyetiyle giyilen dikişsiz ve iki parçadan oluşan beyaz havlu kıyafete ihram denir.
*Kadınlar normal kıyafetleri ile ihrama girerler.

*İhrama Giren Kimseye Yasak Olan Şeyler:
1.Tırnak kesmek,
2.Saç-sakal traşı olmak,
3.Vücuttan bir kıl koparmak,
4.Jöle,oje,ruj kullanmak,
5.Koku-parfüm kullanmak,
6.Ayakkabı,çorap giymek,
7.Bitki koparmak, hayvan ve insanlara zarar vermek,
8.Cinsel ilişkide bulunmak.

Mescid-i Haram

*Şavt: Hacer-i Esved'ten başlayarak Kabe'nin etrafında bir tur dönmeye şavt denir.

*Tavaf: Kabe'nin etrafında 7 tur(şavt) dönmeye tavaf denir.
-Tavaftan sonra Makam-ı İbrahim'de 2 rekat namaz kılınır ve Zemzem içilir.

Mekke'de Ziyaret Yerleri:

*Mescid-i Haram ve Kabe

*Kabe ve Zemzem

*Cennetü Mual

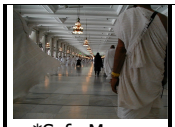
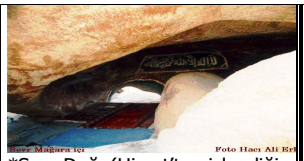
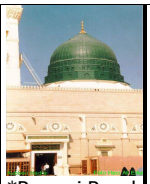
Medine'de Ziyaret Yerleri:

*Mescid-i Nebi (Nebevi)

*Mescid-i Nebi'nin içi (mihrap/minber)

 *Safa-Merve Tepeleri / Sa'y	 *Meş'ar-i Haram/ Müzdelife	 *Sevr Dağı (Hicret'te gizlendiği mağara)	 *Ravza-i Resul	 * Uhud Şehitliği	 *Kuba Mescidi
 *Arafatve Rahmet Tepesi	 * Nur Dağı	 * Hira Mağarası	 *Kıbleteyn Mescidi	 *Yedi Mescitler	 *Cennet-ü Baki Mez.
 * Hz Peygamberin (sav) doğduğu ev					

8. sınıf Ünite 5 Çalışma kağıdı No:1

<u>KELİME AVI BULMACASI</u>

H	İ	L	A	S	İ	L	E	M	A	C	K	H	L
A	İ	L	C	E	M	A	L	E	T	A	D	M	A
T	K	M	M	A	H	I	K	E	M	A	R	S	S
E	R	L	A	İ	A	Z	D	Ş	V	H	A	T	A
V	A	M	A	N	K	M	I	R	Z	L	İ	M	B
E	Z	L	İ	A	T	L	A	İ	A	A	İ	E	I
K	A	L	İ	N	A	N	E	C	T	Y	T	M	R
K	E	K	K	Ç	I	N	A	T	B	S	E	M	A
Ü	H	E	L	Ş	K	Ü	L	T	S	Ü	R	Ü	D
L	Z	İ	A	R	Z	A	R	T	E	D	A	B	İ

İBADET

YARDIM

DÜRÜSTLÜK

İNANÇ

DAVRANIŞ

SABIR

TEVEKKÜL

İMAN

AMEL-İSALİH

ÇALIŞMAK

8. sınıf Ünite 5 Çalışma kağıdı No:2

iMAN NEDİR?

İman: Allah'ın Varlığına Ve Birliğine, Hz. Muhammed'in Yüce Allah'tan Getirdiği Şeylerin Doğru Olduğunu Kabul Edip Onlara Gönülden İnanmaktır. İman, Temelde Kalp İşidir. İman Özgür Bir Seçimdir.

İMANIN ŞARTLARI NELERDİR?

1. **Allah'ın Varlığına Ve Birliğine İnanmak.**
2. **Allah'ın Peygamberlerine İnanmak.**
3. **Allah'ın Meleklerine İnanmak.**
4. **Allah'ın Kutsal Kitaplarına İnanmak**
5. **Ahiret Gününe İnanmak.**
6. **Hayır Ve Şerrin Allah'tan Geldiğine İnanmak**

8. sınıf Ünite 5 Çalışma kağıdı No:3

ÜNİTE İLE İLGİLİ AYETLER

1. " Dinde Zorlama Yoktur…" Bakara Suresi, 256. Ayet

2. " İnanıp Da Güzel İşler Yapan Ve Rablerine Gönülden Boyun Eğenlere Gelince, İşte Onlar Cennetliklerdir. Onlar Orada Sonsuza Dek Kalırlar" Hud Suresi, 23.Ayet

3. "Kadın, Erkek Her Kim İnanmış Olarak İyi İş İşlerse Ona Hoş Bir Hayat Yaşatacağız. Yaptıkları İyi İşlerin Karşılığını Daha Güzeli İle Ödeyeceğiz"

Nahl Suresi,97.Ayet

4. " İman Edip İyi İş Yapanlara Ne Mutlu! Varılacak Güzel Yurt Da Onlar İçindir" Talak Suresi,11.Ayet

5. " Rabbimiz Allah'tır." Deyip sonra doğru olanlar, onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

Ahkaf Suresi ,13-14. ayet

8. sınıf Ünite 5 Çalışma kağıdı No:4

ÜNİTE İLE İLGİLİ AYETLER

HOCANIN KOMŞUSU

Bir atasözümüzde: "Çalışan kazanır, çalışmayan aldanır" denmiştir.Bu sözün ne kadar doğru olduğunu hatırlamaya gerek yok. Der yılı sonunda karnelerimizi aldığımızda gerçeği gözlerimizle görürüz. Görürüz ki çalışanlar sınıfını geçmiş, çalışmayanlar ise kalmıştır. Yani atasözümüzde denildiği gibi çalışan kazanmış, çalışmayan kaybetmiştir.

Çalışan insan güçlüdür, kuvvetlidir. Tembel ise zayıf ve şahsiyetsizdir.

Nasreddin Hoca komşusunun evinin önünden geçerken bir ses duymuş:

"-Ya Rabbi, bana cennetini ver, beni cennetine koy."

Pencereden başını uzatıp bakmış ki, ne görse beğenirsiniz?Komşusu yatağa sırt üstü yatıp gözlerini tavana dikmiş, bir yandan esniyor, bir yandan cennet istiyor:

"-Allah'ım, bana cennetini nasip et"..

Bir ders vermek için komşusunun çatısına çıkmış. Takır tukur gezinmeye başlayınca adam aşağıdan seslenmiş:

-Kim var orada?

-Benim. Diye cevap vermiş hoca. Kaybolan eşeğimi arıyorum.
Adam kahkahalarla gülmüş:
-Be hey hoca, hiç çatıda eşek aranır mı?
Hoca gürlemiş yukarıdan:
-Bre ahmak!Peki yatakta cennet aranır mı?
Evet çocuklar.Dünyada başarmak için de çalışmak, ahirette cennete girmek için de çalışmak lazım.Edison ampulü çalışmadan mı buldu sanıyorsunuz?Arşimet meşhur kanunu rüyasında mı gördü?Fatih Sultan Mehmet hayalinde mi aldı İstanbul'u, Osman Gazi çadırında mı kurdu koca imparatorluğu?
Gecelerini gündüzüne katarak çalıştılar, zorluklara katlandılar, güçlüklere göğüs gerdiler ve sonunda başardılar.
Çalışmak başarının sırrıdır ve her meslek, namuslu olmak şartıyla şereflidir. Unutmamalı ki İslam dini helal yolla çalışmayı ibadet saymıştır.
(Ahmet Şahin, Dini Hikâyeler, Cihan Yayınları, İstanbul, 2002)

EK-3: KONTROL GRUBUNA YÖNELİK ÖRNEK DERS PLANLARI

ve İŞLENİŞLER (GELENEKSEL YÖNTEME GÖRE)

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	6. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	VII.Son Peygamber Hz. Muhammed
Konu	İslam'ın Doğduğu Ortam
Önerilen Süre	40+40 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	**Hedef 1:** Konuyla ilgili kavramların anlam bilgisi. DAVRANIŞLAR **6.** İslam'ın doğduğu yeri ve zamanı söyleme. **7.** İslam'ın doğduğu yeri haritadan gösterme. **Hedef 2 :** İslam'ın doğduğu çevrenin fiziki ve sosyal yapısını kavrayabilme. DAVRANIŞLAR 9. İslam'ın doğmadan önce Arabistan'da hangi dinlere inanıldığını açıklama. 10. Kabe'nin Araplar için önemini açıklama. 11. İslam'ın doğduğu çevrenin coğrafi şartlarını açıklama. 12. İslam'ın doğduğu çevrenin ekonomik-sosyal şartlarını açıklama. 13. İslam'ın doğduğu çevrenin siyasi şartlarını açıklama. **Hedef 3:** İslam'ın doğduğu çağda insanların dine olan gereksinimini fark edebilme. DAVRANIŞLAR 4. Mekke'de ve Arabistan yarımadasının ahlaki bir çöküntü içinde olduğunu açıklama. 5. Putperestliğin yaygın olduğundan dolayı Allah'ın peygamber gönderdiğini fark etme. 6. Her şeyin üstündeki yüce Allah'ı fark etmeleri gerektiğini açıklama.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Son Peygamber Hz. Muhammed
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	**İslam'ın Doğduğu Ortam**: İslâm dini Arabistan yarımadasının Mekke kentinde doğmuştur. İslâmiyetin doğuşu milâttan sonra 7. yüzyılın başlarına rastlar. Kabe, Araplar için kutsal bir yapıydı. Bu bakımdan Mekke, yöre halkı için önemli bir şehirdi. Arabistan'ın büyük bir bölümü çöllerle kaplı idi. Mekke, dağlarla çevrili bir vadi üzerine kurulmuştu. Toprakları tarıma çok elverişli olmadığı

Özet	için tarımla uğraşan azdı. Bu yüzden bu şehirde ticaret ve kervancılık ön plândaydı. Mekke halkının bir kısmı da hayvancılıkla uğraşırdı. Mekke ve çevresine büyük panayırlar kurulurdu. Bu panayırlar gerek Mekke ve çevresi, gerekse ticaret için oraya gelen insanlar tarafından ziyaret edilirdi. Bu panayırlara bölgenin değişik yerlerinden şairler, şarkıcılar toplanırdı. Herkes yeteneklerini buralarda sergilerdi. Bölge İnsanları kabileler hâlinde yaşardı. Kabileler arasında sürekli anlaşmazlıklar olurdu. Ailede kız çocukları hor görülürdü. Müslümanlığın doğuşundan önce Arabistan halkının çoğu putlara taparlardı. Bununla beraber az sayıda Hıristiyan, Musevî ve İbrahim peygamberin dini olan Hanif dinine inananlar vardı.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. İslâmiyet'in doğduğu yeri ve zamanı söyleyiniz. 2. İslam'ın doğduğu yer olan Arap Yarımadası'nın 610 yılındaki; coğrafik, ekonomik, siyasi, sosyal, ahlaki durumları nelerdir? 3. Grup değerlendirme : 2. Hz. Muhammed'e peygamberlik görevi hangi yılda ve kaç yasında iken verildi?
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	6. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	VII.Son Peygamber Hz. Muhammed
Konu	Hz. Muhammed'in Çağrısı: Mekke Dönemi İlk Vahiy: Yaratan Rabb'inin Adıyla Oku Yakın Çevreye Çağrı
Önerilen Süre	40+40 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	**Hedef 1:** Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini bilme. DAVRANIŞLAR 4. İlk vahyin ne zaman nerede ve ne zaman indiğini söyleme/ yazma. 5. İlk inen ayetlerin neler olduğunu söyleme/ yazma. 6. İlk vahyin peygamberimize 40 yaşındayken indirildiğini söyleme/ yazma **Hedef 2:** Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini fark edebilme**.** DAVRANIŞLAR 4. İlk vahyin Hz. Muhammed'e peygamberlik görevinin verilmesi anlamına geldiğini açıklama. 5. İlk inen ayetlerde hangi mesajların olduğunu açıklama. 6. İlk inen ayetlerde insanın yaratılışına dair mucizeyi açıklama**.** **Hedef 3:** Peygamberimizin ilk çağrıyı niçin yakınlarından başlayarak yaptığını kavrayabilme. DAVRANIŞLAR 1. Peygamberimizin ilk çağrıyı niçin yakınlarına yaptığını açıklama. 2. Peygamberin yakın çevresinin İslam'ı kabul etmelerinin nedenlerini açıklama. 3. Peygamberin önce akrabalarını İslam'a çağırmasının, İslam'ın yayılışına etkisini açıklama.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Son Peygamber Hz. Muhammed
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	**Hz. Hz. Muhammed'in Çağrısı: Mekke Dönemi İlk Vahiy: Yaratan Rabb'inin Adıyla Oku!:** Muhammed'e ilk vahiy 571 yılında ramazan ayının 27. gecesi Kadir gecesinde Hira mağarasında Alak Suresinin 1-5. ayetleri indirilmiştir. Yaratan Rabb'inin adıyla oku! O, insanı embriyodan yarattı. Oku! Rabb'in çok cömerttir. O insana kalemle (yazmayı) ve bilmediklerini öğretti." (96/Alak suresi, 1-5) **Böylece Allah Hz. Muhammed'i peygamber olarak seçmiş oldu.** Hz. Muhammed ilk vahyi ve Hira'da yaşadıklarını eşi Hz. Hatice'ye anlattı. Hz. Hatice de sakin bir şekilde dinledi, onun söylediklerine inandı ve şu cümleleri ile ona destek verdi: "Sen daima eli açık ve cömert İdin, iyilik yapardın; yoksul ve muhtaçların daima yardımına koşardın. Muhakkak ki Allah seni şeytanın aldatmalarına uğratmayacaktır." **Yakın Çevreye Çağrı:** Hz. Muhammed'i peygamberlikle görevlendiren Allah, insanları İslama çağırmasını ondan istedi: "(Önce) en yakın akrabanı uyar." (26/Şuarâ suresi, 214) Bu uyarıyı dikkate alan Hz, Muhammed önce kendisine yakın gördüğü kişileri İslama davet etti. Bunlar arasında amcasının oğlu Hz. Ali, samimî dostu Hz. Ebıı Bekir, evlatlığı Zeyd vardı. Bunlar ilk Müslümanlardandır. Hz. Muhammed yaşadıklarını niçin önce eşi Hz. Hatice'ye anlattı? Hz. Muhammed yakın çevresini İslâm dinine davet ettikten sonra çağrısını diğer insanlara ulaştırması gerekiyordu. Allah şöyle buyurdu: "Ey bürünüp sarınan! Kalk ve insanları uyar. Sadece Rabb'ini büyük tanı. Elbiseni de temiz tut." (74/Müddesir suresi, 1-4)
Dikkati Çekme	
Güdüleme	
Gözden Geçirme	
Derse Geçiş	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	
Özet	

	"...Sana söyleneni açıkça söyle ve Allah'a ortak koşanlardan aldırış etme." (15/Hicr suresi, 94) Bunun üzerine bîr gün Safa Tepesi'ne çıktı ve "Ey Kureyşliler!" dedi. Onun sesini duyanlar dinlemek için etrafında toplandılar. O şöyle devam etti: "Size şu tepenin arkasından bir düşman ordusunun geldiğini söylesem bana inanır mısınız?" Oradakilerin hepsi bir ağızdan, "Evet, inanırız, çünkü senin yalan söylediğini hiç görmedik." dediler. "O hâlde sizi Allah'tan başka tanrı olmadığına inanmaya çağırıyorum." dedi. Bazıları onu yalanladılar. Burada en büyük tepkiyi amcası Ebu Lehep gösterdi. Peygamberimize hakaret etti. Ebu Lehep Peygamberimize karşı düşmanlığını daha sonra o kadar ileri götürdü ki onun hakkında "Tebbet" suresi indi.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Peygamberimiz ilk çağrıyı niçin yakınlarına yapmıştır? Açıklayınız. 2. İlk vahyin nerede ve ne zaman indiğini söyleyiniz. 2. İlk inen ayetleri söyleyiniz. Grup değerlendirme : 1. Hz. Muhammed'in insanları uyarması ne demektir? Tartışınız. 2. Sizce, Allah, Hz. Muhammed'den niçin önce akrabalarını uyarmasını istemiştir?
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	6. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	VII.Son Peygamber Hz. Muhammed
Konu	Çağrının Yaygınlaşması Hicret Olayı
Önerilen Süre	40+40 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	**Hedef 1:** İslam'a çağrının nasıl yaygınlaştığını açıklayabilme. DAVRANIŞLAR 5. Çağrının hangi sırayı izlediğini açıklama. 6. Çağrının yaygınlaşmasının niçin engellenmek istendiğini açılama. 7. Hz. Muhammed'in İslam'a çağrıda hangi zorluklarla karşılaştığını açıklama 4. Çağrının yaygınlaşmasını kolaylaştıran etkenleri açıklama **HEDEF 1**: Hicret konusuyla ilgili kavramların anlam bilgisi. DAVRANIŞLAR 6. Hicretin ne anlama geldiğini söyler. 7. Ensar ve Muhacir kavramlarının anlamını söyler. 8. Hicretin ne zaman gerçekleştiğini söyler. 9. Hicretin hangi şehirden, hangi şehre yapıldığını söyler.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Son Peygamber Hz. Muhammed
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) Özet	**Çağrının Yaygınlaşması:** Mekke'de Müslümanların sayısı gittikçe artıyordu. Bu durum Mekkeli putperestlerin hoşuna gitmiyordu. Bunun için Hz. Muhammed ve arkadaşlarını İslâm dininden vazgeçirmek için her türlü işkence yolunu denediler. İnananlar da bu işkencelerden kurtulmak için çareler arıyorlardı.Sizce, Müslümanlara yapılan İşkenceler hicretin gerçekleşmesini nasıl etkilemiştir? Mekkelilerin tutumları Hz. Muhammed'i Mekke'nin dışında bir yer aramaya zorluyordu. Bir gün Medine'nin ileri gelenlerinden bir grup Kabe'yi ziyaret ediyordu. Bu sırada peygamberimizle tanıştılar. Peygamberimi/, indirilen ayetlerden onlara okudu. Ayetlerden etkilenen bu grup Müslüman oldu. Bunun gibi Medine'nin ileri gelenlerinden birçoğu gelip Müslüman oldular. Bunların arasında peygamberimizin anne tarafından akrabaları da vardı. Bunlar İslâm dinine bağlı kalacaklarına dair peygamberimize söz verdiler.Medineliler kendilerine İslâm dinini ve ayetleri okumayı Öğretecek bir kişi istediler. Peygamberimiz de Mus'ab Bin Umeyr'i gönderdi. Müslümanlık Medine'de hızla yayılmaya başladı.Medineliler ertesi yıl daha büyük bir kalabalıkla gelip her zaman ve her yerde peygamberimizle birlikte olacaklarına ant içtiler.Müslümanların her geçen gün güçlendiğini gören Mekkeliler telaşlanmaya, ne yapacaklarını düşünmeye başladılar. Çünkü Medineliler Hz. Muhammed ve arkadaşlarını kentlerine davet etmişlerdi. **Hicret Olayı:** Hz. Muhammed Mekke'de yaşamlarının tehlikede olduğunu gördü. Bunun için arkadaşlarının Medine'ye gitmelerine izin verdi. Kendisi de Hz. Ebu Bekir'le birlikte sonradan göç etmeye karar verdi. Mekkeliler hicretinden önce onu öldürmek için tuzak kurdular. Hiçbir kabile Hz. Muhammed'i tek başlarına öldürmek istemiyordu. Bunun için her kabileden bir kişi seçtiler. Seçilen bu kişiler Hz. Muhammed'in evinin önünde nöbet tutacaklardı, hepsi bir anda hücum edip onu öldüreceklerdi.Durumun farkında olan Hz. Muhammed o gece Hz. Ali'den kendisinin yatağında yatmasını istedi. Böylece düşmanları onun yatağında olduğunu düşüneceklerdi. Hz. Muhammed de arkadaşı ile birlikte Medine'ye yol alacaktı. Nitekim öyle oldu. Eve hücum ettiler. Yatağın örtüsünü kaldırdılar, Hz. Ali'yi gördüler.Hz. Muhammed ve arkadaşı Hz. Ebu Bekir Sevr Dağı'na gidip oradaki mağaraya sığındılar. Düşmanları da onların peşine düştüler. Hz. Muhammed'i öldürene ödül verilecekti.

	Peygamberimiz ve Hz. Ebu Bekir Sevr Dağı'na girdikten sonra örümcek mağaranın önünü ördü. Güvercin de yuvasından uçmayarak sanki orada kimsenin olmadığını göstermek istiyordu. Düşmanları iyice yaklaşmıştı. Ayak sesleri mağaranın içerisinden duyuluyordu. Hz. Ebu Bekir korkmaya başladı. Bunun üzerine Hz. Muhammed, "Üzülme, Allah bizimle beraberdir." buyurdu. Hz, Muhammed'i takip edenler mağarada kimsenin olamayacağını düşündüler ve oradan uzaklaştılar. Hz. Muhammed ve Hz. Ebu Bekir bu mağarada üç gün kaldılar. **Ensar:** Medineli müslümanlara denir. **Muhacir**: Mekke'den Medine'ye göç eden müslümanlara denir.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Hicretin ne olduğunu ve ne zaman gerçekleştiğini söyleyiniz. 2. Hicret niçin gerçekleştirilmiştir? Açıklayınız. 3. Ensar ve Muhacir kavramlarını açıklayınız. Grup değerlendirme : 1. Hicretin önemini açıklayınız 2. İslam'a çağrının nasıl yaygınlaştığını açıklayınız.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	6. Sınıflar

Ünitenin Adı/No	VII.Son Peygamber Hz. Muhammed
Konu	Hz. Muhammed'in Çağrısı: Medine Dönemi Peygamberimizin Mescidi Ve Sosyal İşlevi
Önerilen Süre	40+40 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	1. Medine dönemindeki sosyal yaşama dair düzenlemeleri örneklerle açıklar. 2. Peygamberimizin Medine'de ilk önce niçin bir mescit yaptırdığını açıklar.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Son Peygamber Hz. Muhammed
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) Özet	**Hz. Muhammed'in Çağrısı: Medine Dönemi Peygamberimizin Mescidi Ve Sosyal İşlevi:** Hz. Muhammed Medine de büyük bir coşku ile karşılandı. Tüm Medine halkı bu kutlu misafiri ağırlamak istiyordu. Ancak Hz. Muhammed kimseyi kırmak istemedi. Buna bir çözüm yolu buldu. Devesini serbest bıraktı. Kimin evinin yakınında durursa oraya konuk olacağını belitti. Devesinin Ebu Eyüp Ensarî adlı kişinin evinin yanında durması üzerine buraya konuk oldu.Hz Muhammed'in bulduğu çözüm ile tespit edilen arsa satın alınıp bir mescit yapımına başlandı.Mescidin inşasında bizzat kendisi çalıştı. Sırtında taş, kerpiç taşıdı. Arkadaşları kendisini yormamasını istediler. Ancak o bunu kabul etmedi. Çok sade bir yapıya sahip olan bu mescidin birçok İşlevi vardı. Burası vakit ve cuma namazları dışında insanların her zaman gelip Allah'a ibadet edebilecekleri bir yerdi.Bunların dışında Hz. Muhammed'in mescidinin birçok fonksiyonu vardı.Bu mescit bir eğitim merkezi idi. Bazı yoksul öğrenciler de sürekli, peygamber mescidinin "suffe" denilen yerinde yatılı kalırlardı. Mescitte Hz. Muhammed insanlara Allah'ın öğütlerini anlatıyor, onlara namaz kılmayı, Kur'an okumayı öğretiyordu. Bilenler, bilmeyenlere okuma yazma öğretiyordu. Bu mescit bir barınma yeri ve misafirhaneydi. Mescidin bir tarafı odalara açılırdı. Bu o dalar Hz. Muhammed'in ve ailesinin kaldığı yerdi. Peygamberimizin mescidinin bugünkü görünümü Peygamberimiz arkadaşlarıyla bu mescitte bîr araya gelir, Önemli kararları burada alırdı. Peygamberimiz aynı zamanda elçileri de burada kabul ederdi. Yoksullar için yardımlar burada toplanırdı. Toplanan yardımlar İhtiyaç sahiplerine dağıtılırdı. Peygamberimiz anlaşmazlıkları da bu mescitte çözerdi.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Peygamberimizin Medine'de yaptırdığı mescidinin sosyal işlevini açıklayınız. 2. Grup değerlendirme : 1. Sizce peygamberimiz Medine'de niçin önce bir mescit inşa etmeye karar vermiştir?Tartışınız
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	6. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	VII.Son Peygamber Hz. Muhammed
Konu	Eğitme Ve Öğretme Etkinlikleri Toplumsal Barışın Kurulması
Önerilen Süre	40+40 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	1. Peygamberimizin Medine'de eğitim ve öğretim etkinliklerine büyük önem verdiğini açıklar 2. Medine'de hicretten önceki sosyal yapının nasıl olduğunu açılar.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Son Peygamber Hz. Muhammed
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) Özet	Medine'deki eğitim-Öğretim faaliyeti peygamberimizin hicretten önce Mus'ab Bin Umeyr'i Medine'ye göndermesi ile başladı. Onun yürüttüğü eğitim ve öğretim etkinlikleri sayesinde Medine'de Müslümanların sayısı hızla arttı. İslâmın hoşgörüyü öğütlemesi Medine'de toplumsal barışın kurulmasına zemin hazırladı. Böylece Hz. Muhammed, Medine'de toplumsal barışı kurdu. Medineli Müslümanlarla oraya göç eden diğer Müslümanları kardeş ilân etti. Onlar arasında birlik ve beraberliği sağladı. Kabilecilik anlayışını ortadan kaldırdı. Hz. Muhammed, İslâm toplumunu sevgi temeli üzerine kurdu. İnsanları paylaşmaya, birlikteliğe, arkadaşlığa, dostluğa çağırdı. İnsanlar sevgi, saygı ve paylaşımı öğrendikçe toplumsal barış güçlendi. Allah şöyle buyurur: "...Allah'ın size olan nimetini hatırlayın: Hani sizler birbirinize düşman kişiler idiniz. O gönüllerinizi birleştirdi ve onun nimeti sayesinde kardeş oldunuz.,." (3/Al-i İmran suresi, 103) Medine deki barış ortamı, Müslümanların Hz. Muhammed önderliğinde çok çalışmaları, onların kısa zamanda güçlenmelerine neden oldu.Medine'de güçlenen Müslümanlar, kovuldukları şehir olan Mekke'yi fethettiler. Hicretten sonra peygamberimiz ve arkadaşları Medine'deki barış ve sevgi ortamında yapılacak en önemli İşin eğitim-öğretim olduğunu düşündüler. Allah gönderdiği ilk ayetlerde okumanın önemini vurgulamıştı. Hz. Muhammed de kendisini bir öğretmen olarak insanlara anlatmıştı. Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde de Hz. Muhammed'in öğretici ö/.elliği ön plâna çıkartılmıştır. Allah şöyle buyurur: "...Allah, mesajlarını onlara iletmek, onları arındırmak ve onlara İlâhî Kelâm'ı ve hikmeti öğretmek için içlerinden bir elçi çıkararak inananlara iyilikte bulunmuştur..." {3/Âl-i İmran 164)

BÖLÜM III

BÖLÜM IV

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Peygamberimiz Medine'de eğitim-öğretim etkinliklerine niçin büyük önem vermiştir? Açıklayınız. 2. Medine'nin hicretten önceki sosyal yapısını açıklayınız Grup değerlendirme : 1. Medine'deki eğitim-öğretim etkinliklerine örnekler veriniz. 2. Kabileler arasında niçin sürekli kavgalar olurdu? Önceki bilgilerinize göre arkadaşlarınızla değerlendiriniz.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	6. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	VII.Son Peygamber Hz. Muhammed
Konu	Veda Hutbesi Ve Hz. Muhammed'în Vefatı Kur'an'da Hz. Muhammed Hz. Muhammed'in İnsanî Yönü Hz. Muhammed'in Peygamberlik Yönü
Önerilen Süre	40+40 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	1. Kuran Kerim'in Hz. Muhammed'i bir insan ve bir peygamber olarak nasıl tanıttığını ayetler ışığında açıklama. 2. Veda Hutbesi'nin ne zaman ve nerede okunduğunu söyleme. 3. Hz. Muhammed'in insanî yönünü belirten ayet ve hadis meali açıklama. 4. .Hz. Muhammed'in peygamberlik yönünü belirten ayet ve hadis meali söyleme. 5. Veda Hutbesi'nin içeriğini açıklama.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Son Peygamber Hz. Muhammed
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) Özet	**Veda Hutbesi Ve Hz. Muhammed'în Vefatı:** Medine deki barış ortamı, Müslümanların Hz. Muhammed önderliğinde çok çalışmaları, onların kısa zamanda güçlenmelerine neden oldu.Medine'de güçlenen Müslümanlar, kovuldukları şehir olan Mekke'yi fethettiler. Mekke fethedildikten sonra artık herkes rahatlıkla oraya gidebiliyordu. Hz. Muhammed hicretin 10. yılında hacca gideceğini duyurdu. Onunla hacca gitmek için birçok kişi bu yolculuğa çıktı. Diğer kentlerden de pek çok Müslüman Mekke'ye akın etti. Peygamberimiz bunun bir veda haccı olduğunu ifade ediyordu. Bu amaçla, Arafat'ta hac için toplanan Müslümanlara son bir konuşma yaptı. Veda baççında yaptığı bu son konuşmaya "Veda Hutbesi" denir. "Allah'ım, hamt ve minnet sanadır. Her şan ve şeref senin adındadır. Ey insanlar! Beni dinleyin. Belki bu yıldan sonra bu yerde sizinle bir daha buluşamam. İslâmiyet ten önceki bütün cahiliye âdetlerini ayağımın altına alıyorum. Arabın Arap olmayana, bir yabancının da bir Araba üstünlüğü yoktur. Çünkü bütün insanlar Âdem'dendir. O da topraktandır. İslâmiyetten önceki bütün cahiliye âdetlerini ayağımın altına alıyorum. Bütün kan davaları kaldırılmıştır. Kaldırılan ilk kan davası da akrabamın davasıdır. **Kur'an'da Hz. Muhammed Hz. Muhammed'in İnsanî Yönü:** Cahiliye Arapları peygamberin olağanüstü güçlere sahip olması gerektiğini söylerlerdi. Söz gelimi, peygamberin gelecekten haber veren biri veya melek olması gerektiğini düşünürlerdi. Hz. Muhammed peygamber olduğunu söyleyince şaşırdılar. Onlara göre bir insan peygamber olamazdı. Allah Kuranıkerim'de şöyle buyurur: "İçlerinden bir adama, "İnsanları uyar ve inananlara Rableri katında iyi işlerinin karşılığı olduğunu müjdele!' diye bildirmeniz insanlar için şaşılacak bir şey mi kî inkarcılar, 'Bu düpedüz bir büyücüdür.' dediler." (10/Yunus suresi, 2), "Onlar şöyle dediler: 'Bu ne biçim peygamber; yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor. Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte o da uyarıcı olmalıydı.'" (25/Furkan suresi, 7)

	Hz. Muhammed, Allah'ın insanlar arasından seçtiği bir peygamberdir. Allah Kur'anıkerim'de şöyle buyurur: "(Ey Muhammed!) De ki: Ey insanlar! Ben göklerin ve yerin hükümranı, kendisinden başka Tanrı bulunmayan, dirilten ve öldüren Allah'ın hepiniz için gönderdiği elçisiyim." (7/A'raf suresi, 158) Bir başka ayette de, "O (Muhammed), Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncu-sudur." (33/Ahzab suresi, 40) buyurur. Hz. Muhammed'in diğer insanlardan en önemli farkı peygamber olarak görevlendirilmesidir. **Hz. Muhammed'in Peygamberlik Yönü:** Yüce Allah, Hz. Muhammed'in peygamberlik yönünü şöyle belirtir: "Ey Peygamber! Biz seni tanık, müjdeci, bir uyarıcı, Allah'ın izniyle ona çağıran ve aydınlatan bir ışık olarak gönderdik." (33/Ahzab suresi, 45-46) Hz. Muhammed Allah'tan aldıklarını insanlara bildiren, onları uyaran ve onların doğru yolu bulmalarına yardımcı olan, Allah'ın elçisidir. Allah da inananların, Hz. Muhammed'e uymalarını emretmektedir. "(Ey Muhammed!) De ki: Allah'ı seviyorsanız o hâlde bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın." (3/Âl-i îmran suresi, 31)

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Veda Hutbesi'nin ne zaman ve nerede okunduğunu söyleyiniz. 2. Hz. Muhammed'in insanî Yönüne örnekler veriniz. 3. Hz. Muhammed'in peygamberlik yönüne örnekler veriniz. Grup değerlendirme : 1. Veda Hutbesi'nin insanlığa yönelik mesajını açıklayınız. 2. Hz. Muhammed'in Aydınlatan bir ışık olması, ne demektir? Arkadaşlarınızla tartışınız. 3. Hz. Muhammed'in bîr insan olmasının yanında bîr peygamber olmasının önemini açıklayınız
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	7. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	III.Hac ve Kurban
Konu	Hac İbadeti Hac Nedir Ve Niçin Yapılır? Hac Kimlere Farzdır?
Önerilen Süre	40+40=80 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	**Hedef 1:** Konuyla ilgili kavramların anlam bilgisi. **DAVRANIŞLAR** **8.** Hac kavramının anlamını söyleme. **9.** Haccın farzlarını söyleme. **10.** Haccın kimlere farz olduğunu söyleme. **Hedef 2 :** Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini kavrayabilme. **DAVRANIŞLAR** 14. Haccın niçin yapıldığını açıklama. 15. Haccın kimlere farz olduğunu açıklama. 16. Haccın farz olduğu ile ilgi bir ayet mealini açıklama. 17. Haccın diğer dinlerde de olduğunu açıklama.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Hac İbadeti, ergenlik
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve Meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) Özet	Hac sözcüğü "yöneliş" ve "yürüyüş" anlamlarına gelir. Terim anlamı ise, kutsal sayılan yerleri ibadet niyetiyle ziyaret etmektir. Hac, İslâm'ın farz kıldığı beş temel ibadetten biridir. Hac, ay takvimine göre zilhicce ayının 9. ve 10. günlerinde Mekke'de Arafat ve Kabe'yi ziyaret etmek suretiyle yapılır. Bu konuda Allah şöyle buyurur: "...Hacca gitme olanağına kavuşanların o evi (Kabe) haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır..." (3/Âl-i İmrân suresi, 97Haccın farzları şunlardır: 1. Arafat'ta bir süre durmak 2. Kabe'yi tavaf etmek Bunlardan birisi olmazsa hac yapılmış sayılmaz. Hacda farklı ülkelerden insanlar bir araya gelir. Orada evrensel bir kardeşlik oluşur. Müslümanların birbirlerini tanıma olanağı doğar. Hac bir bakıma İslâm'daki diğer ibadetlerin topluca bir araya getirilişi olarak görülmektedir. Hacceden kimse, kötülük ve günahlardan uzak durmaya daha çok özen göstermelidir. -Müslüman,-Akıllı (akıl sağlığı yerinde),-Ergenlik çağına girmiş,-Sağlıklı ve parasal olanağı yerinde kimseler hacca gitmekle yükümlü olurlar.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Hac sözcüğünün anlamını söyleyiniz. 2. Hacca gitmek insana ne kazandırır? Açıklayınız Grup değerlendirme : 1. Haccın ne olduğu ve niçin yapıldığı ile ilgili sorular hazırlayınız ve soruları hacca gitmiş tanıdığınız birisine sorup öğrendiklerinizi defterinize yazınız. 2. İhramın ne anlama geldiğini söyleyiniz.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	7. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	III.Hac ve Kurban
Konu	Hac Île İlgili Kavramlar (İhram, Tavaf, Sa'y, Vakfe) Hac İle İlgili Mekânlar Kabe Safa Ve Merve Arafat Dağı Müzdelife ve Mina
Önerilen Süre	40+40=80 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	**Hedef 1:** Konuyla ilgili kavramların anlam bilgisi. **DAVRANIŞLAR** 1) Tavaf, ihram, S'ay, Vakfe kavramlarının anlamını söyleme. 2) Hac ile ilgili mekanlardan Kabe, Safa- Merve, Arafat, Müzdelife, Mina kavramlarını söyleme. **Hedef 2 :** Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini kavrayabilme. **DAVRANIŞLAR** . Kabe'nin hac ibadeti ile ilişkisini açıklama. . Safa ve Merve'de ne yapıldığını açıklama. . Arafat'ta ne yapıldığını açıklama. . Müzdelife ve Mina'da ne yapıldığını açıklama.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Hac İle İlgili kavramlar. Hac İle İlgili mekânlar
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve Meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	**Hac İle İlgili kavramlar** **İhram:** Sözlükte "Haram etmek , kendini sakındırmak" anlamlarına gelir. Hac için ihrama girmek, "Hac veya umreyi tamamlayıncaya kadar diğer zamanlarda yapılması yasak olmayan bazı davranışlardan uzak durmak." Demektir İhrama girerken hacca niyet edilir. Niyet, kişinin eyleminin önemini ve anlamını kavramasına yardımcı olur. Onun neyi, niçin ve nasıl yaptığı ile ilgili bilinçlenmesini sağlar. İhrama giren kimse kötü söz söylemekten ve her türlü günahtan uzak durmaya önem verir. Haccedecekler, banyo yapıp temizlenirler ve

Özet	Mikat denilen yerlerde ihrama girerler. **Vakfe:** "Bir yerde bir süre durmak, beklemek" demektir. Hac için yapılan vakfe ise Mekke şehrinin güneydoğusunda bulunan Arafat denen yerde bir süre durmak, beklemek demektir. Bu vakfe olmazsa hac ibadeti yerine getirilmiş olmaz.Vakfe Kurban Bayramın arife günü öğle vaktinden bayramın birinci gününün tan yerinin ağarmasına kadarki vakit içerisinde yapılır. Bu süre içerisinde Arafat'ta toplanan Müslümanlar günahlarının bağışlanması ve bütün insanlığın iyiliği için dua ederler. **Tavaf**: Hac ibadetindeki tavaf Haceriesved'in (Siyah taş) bulunduğu köşeden başlayıp Kâbe'nin çevresini yedi kez dönmektir. Kâbe'nin çevresinde her bir dönmeye **"şavt"** denir. Yedi şavt bir tavaf demektir. **S'ay:** Hac için yapılan sa'y Kâbe'yi çevreleyen duvar içerisinde yer alan Safa ve Merve adlı iki tepe arasında gidip gelmektir. Bu gidiş geliş Safa'da başlayıp Merve'de bitmek üzere yedi defa yapılır **Hac İle İlgili mekânlar** a) Kabe: Allah'ın emriyle Hz. İbrahim ve oğlu İsmail tarafından yapılmış bir ibadet yeridir. Bu Allah'ın evi anlamına gelen Beytullah da denir. b) Safa ve Merve: Kabe'nin 200 m doğusunda Mescidiharam içerisinde yer alan iki küçük tepenin adıdır. Bu tepeler birbirlerine 350 m uzaklıktadır. c) Arafat Dağı: Mekke şehir merkezinin yaklaşık 25 km güneydoğusunda bulunan kutsal bir yerdir. Haccın farzlarından biri olan Vakfe burada yapılır. d) Müzdelife: Arafat'tan Mekke'ye gelişte ziyaret edilen kutsal bir yerdir. Haccedenler, arife gününü bayram gününe bağlayan geceyi burada geçirirler. Buna da "Müzdelife vakfesi" denir. e) Mina: Müzdelife ile Mekke arasında bulunan kutsal bir yerdir. Şeytan taşlama yerleri buradadır. Haccedenler kurbanlarını burada keserler.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Kabe niçin kutsal bir mekândır? Açıklayınız. 2. Tavaf, Say, Vakfe, Mikat ve İhram kavramlarını açıklayınız. Grup değerlendirme : 1. Çevrenizde hacca gitmiş kimselerden nereleri ziyaret ettiklerini öğreniniz.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	7. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	III.Hac ve Kurban
Konu	Hac nasıl yapılır.
Önerilen Süre	40+40=80 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	**Hedef 1:** Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini kavrayabilme. **DAVRANIŞLAR** 1. Hac için ne tür hazırlıkların yapılması gerektiğini açıklama. 2. Haccın nasıl yapıldığını açıklama 3. Hac sırasında yapılması gereken ve yapılmaması gereken davranışların neler olduğunu sıralama
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Hac İbadeti
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve Meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) Özet	Haccedecekler, banyo yapıp temizlenirler ve Mikat denilen yerlerde ihrama girerler. Böylece hac ibadeti başlamış olur. Daha sonra, "Allah'ım senin rızanı kazanmak için haccetmek istiyorum. Onu bana kolaylaştır ve kabul buyur." diyerek niyet edilip Telbiye duası söylenir. İhrama giren kimse ihramlıya yasak olan şeyleri yapmaz. Her fırsatta dua eder. Telbiye söyler. Mekke'ye varıp kalacağı yere yerleştikten sonra, mümkünse boy abesti yoksa normal abdest alır, sonra Kabe'yi tavaf eder. Arife günü güneş battıktan sonra Müzdelife'ye hareket edilir. Akşam ve yatsı namazları yatsı namazının vaktinde burada birlikte kılınır. Bayram günü yani zilhiccenin 10. günü sabah namazı Müzdelife'de kılınır. Hava ay-dmlanıncaya kadar dua edilir. Güneş doğmadan Mina'ya hareket edilir. Mina'da şeytan taşlanır. Bu sembolik bir eylemdir. Haccedenler kurbanlarını burada keserler. Aynı gün vakit kaybetmeden Mekke'ye gidilir ve Kabe'de haccın ikinci farzı olan "ziyaret tavafı" yapılır. Kabe son bir kez daha tavaf edilir. Buna "veda tavafı" denir. Böylece hac tamamlanmış olur. Haccedenler eğer Mekke'ye gelmeden önce ziyaret etmemişlerse, gerekli yerleri ziyaret etmek için Medine'ye hareket ederler.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Hacca gidecek kimse ne tür hazırlıklar yapar? Grup değerlendirme : 1. 2. Hac nasıl yapılır? Kısaca anlatınız.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	7. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	III.Hac ve Kurban
Konu	Umre Medine'yi Ve Mescidi Nebi'yi Ziyaret Haccın İnsan Davranışları Üzerine Etkisi
Önerilen Süre	40+40=80 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	**Hedef 1:** Umrenin nasıl yapıldığını açıklar. **Davranışlar:** 1 Umrenin ne olduğunu açıklama 2. Umrenin niçin yapıldığını açıklama 3. Umre ile hac arasındaki farkları belirtme. 4. Medine'nin niçin ziyaret edildiğini açıklama. **Hedef 2:** Haccın insan davranışı üzerindeki etkisini örneklendirir. **Davranışlar:** 1. Haccın merhamet duygusunu geliştirdiğini ve çevredeki hiçbir şeye zarar vermeme alışkanlığı kazandırdığını kavrama. 2. Haccın insanda ***"ben"*** yerine ***"biz"*** duygusunun gelişmesine katkıda bulunduğunu söyleme. 3. Haccın eşitlik bilincinin gelişmesine katkıda bulunduğunu açıklama.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Hac, Umre, Mescidi Nebi.
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve Meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	**Umre:**Kabe'yi ziyaretle ilgili ibadetlerden biri de "umre"dir. Yüce Allah Kuranıkerim'de şöyle buyurur: "Allah için hac ve umreyi tamamlayın." (2/Bakara, 196) Umre, hac gibi zorunlu bir ibadet değildir ve belli bir zaman yoktur. Farz olmadığından kişiler, umre yapıp yapmamakta serbesttir. Ekonomik olanakları yerinde olan ve isteyen herkes umre yapabilir. "Allah'ım, senin rızanı kazanmak için umre tavafını yapmak istiyorum. Onu bana kolay kıl ve kabul eyle." diye niyet edilir. Umre için de Mikat'ta ihrama girilir. Umre Kabe'yi tavaf ve sa'y etmek suretiyle

Özet	yapılır. Haccedene yasak olan davranışlar umre yapana da ihramlıyken yasaktır. Umre için vakfe yapılmaz, Mina'da şeytan taşlanmaz. Umre, hac ile birleştirilerek de yapılabilir. **Medine'yi Ve Mescidi Nebi'yi Ziyaret:** Medine, Hz. Muhammed'in 622 yılında Mekke'den göç etmek zorunda kaldıktan sonra yerleştiği yerdir. Hz. Muhammed göç ettikten on yıl sonra Mescidi Nebi'nin yanındaki evinde ölmüş ve burada defnedilmiştir. Bu camiye Mescidi Nebi (Hz. Peygamberin camisi) denmektedir. Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'in mezarları da aynı yerdedir. Medine Camisi'nin genişletilmesi sonucunda bu mezarlar şu anda bu caminin içinde yer almaktadır. Peygamberimiz Hz. Muhammed'in Medine'ye yerleşmesi ve burada vefat etmesinden dolayı bu kente Medine-i Münevvere (nurlanmış şehir) de denir. Hz. Muhammed'in on yılını geçirdiği bu kentte birçok hatırası bulunmaktadır. Bu nedenle burayı hacdan önce veya sonra ziyaret etmek önemlidir. Hz. Muhammed, "Beni vefatımdan sonra ziyaret edenler, hayatımda ziyaret etmiş gibidir." *(Darektunî,* II, 278, Nü.: 192) buyurmuştur. Medine'yi ve Peygamberimizin kabrini ziyaret etmek niçin önemlidir? Medine'yi ziyarete gelenler, abdest alırlar. Medine Camisi'nde namaz kılarlar. Hz. Muhammed'in gösterdiği yolda olmak için dua ederler. **<u>Haccın İnsan Davranışları Üzerindeki Etkisi:</u>** ◆ Hacca gidecek Müslüman'lar, memleketlerinden hac için hareket etmeden önce, küslerle barışır, hak sahipleriyle helalleşirler. Böylece hac, insanlar arasında bir barış ortamı oluşmasına daha işin başında önemli bir katkı sağlar. ◆ Hac ibadeti İslam ahlakında yer alan eşitlik ilkesini en güzel şekilde simgeler. Fakir, zengin farkı gözetmeksizin Müslümanlar arasında gerçek bir eşitlik ve kardeşlik kurar. ◆ Hiç kimsenin kendisini öbür kardeşinden üstün görme durumu söz konusu olamaz. Böyle bir durum, insana mahşer gününü hatırlatır. Bunlar insanın davranışlarına da olumlu yönde etki eder. ◆ Hac ibadeti, aynı zamanda insanın bilgi ve görgüsünü artırır, zorluklara karşı dayanma alışkanlığı kazandırır. ◆ Mala olan bağımlılığı azaltır; fakirlere, yoksullara karşı merhamet ve yardım duygularının gelişmesine sebep olur. ◆ Hac ibadeti, hem insan sağlığının hem de mal varlığının bir şükran ifadesidir. ihrama bürünmekle insan, orada eşitliğin zirvesini yaşar. Arafat, kişinin bütün dünyevi, istek ve arzularının yok olmasını sembolize eder. Hacda kurban kesmek, insanın nefsini saran bütün kötü duyguları söküp atmayı; şeytan taşlamak, bütün fenalıklardan sıyrılıp tertemiz olarak Allah'ın af ve bağışına sığınmayı simgeler. Irkları, renkleri, dilleri ve kültürleri farklı Müslüman'ların orada tanışıp kaynaşmaları, İslam' kardeşliğini gösteren en ulvi bir manzaradır.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Umre nedir? Açıklayınız. 2. Medine neden önemli bir şehir olarak ziyaret edilmektedir? 3. Medine ve Mescid-i Nebiyi hacılar niçin ziyaret etmelidirler? 4. Hac eşitlik bilincinin gelişmesine katkı sağlar mı? Açıklayınız. Grup değerlendirme : 1. Umre ile haccın farkları nelerdir? 2. Hac insanda "biz" duygusunun gelişmesine nasıl katkıda bulunur?
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	7. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	III.Hac ve Kurban
Konu	Kurban İbadeti, Dinlerde Kurban, Hz. İbrahim ve Kurban
Önerilen Süre	40+40=80 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	**Hedef 1:** Konuyla ilgili kavramların anlam bilgisi. **DAVRANIŞLAR** o Kurbanın anlamını söyleme o Hz.İbrahim'in kurban olayı ile ilgili bir ayet meali söyleme **DAVRANIŞLAR** **Hedef 2:** Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini kavrayabilme. **DAVRANIŞLAR** o Dinlerde kurban ibadetinin olduğunu öğrenme ve açıklar. o Hz. İbrahim'in Hz. İsmail'i kurban etmesi olayını açıklar. o Kurbanın niçin kesildiğini açıklar.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Hac ve Kurban
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve Meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) Özet	**Kurban İbadeti**: urban, Tanrı'ya yakınlık sağlamaya aracı olan şey anlamına gelir. Kurban, Tanrı'nın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla canlı veya cansız bir varlığı Tanrı'ya sunmaktır. Dinlerde kurban uygulaması, Tanrı'nın hoşnutluğunu kazanmak için yapılır. Bunun için ya bir hayvan kesilir ya da bir meyve, bir tahıl veya başka bir yiyecek ona sunulur. **Dinlerde Kurban:** Dinlere göre kurban uygulamalarının amaçlan ve yerine getiriliş şekilleri farklı olabilmektedir: İnsanoğlu bazen ibadet ettiği tanrısına yakınlaşabilmek ve onun hoşnutluğunu kazanmak; ona hayranlığını ve teşekkürünü ifade etmek için kurban kesmiştir. Bazen de onun gazabından korunmak ve bir dileğinin yerine gelmesi için ilk ürününü, tanrısına sunmuştur. İlkel dinlerde krallar, kâhinler, ölüler ve putlar için de kurban kesilirdi. İslâm öncesi A-raplarda ise putlar adına kurban kesme geleneği vardı. İlkel dinlerde insan kurbanına da rastlanmaktadır. Bazen bir kız, bazen bir esir, bazen bir köle sunak denilen yerde törenle kurban edilirdi. **Hz. İbrahim ve Kurban:** Hz. İbrahim ve kurban konusu anlatılırken, Saffat suresindeki ayetler (Saffat suresi 100-109) ışığında kurban olayı anlatılacaktır. ***İbrahim, 'Rabb'im! Bana iyilerden olacak bir çocuk ver.' diye yalvardı. Biz de o-na yumuşak huylu bir oğlan müjdeledik. İsmail, babası İbrahim'le birlikte yürüyüp gezecek çağa gelince, 'Ey oğulcuğum! Rüyada seni kurban ettiğimi görüyorum. Bir düşün, ne dersin?' dedi. İsmail de, 'Ey babacığım! Ne ile emrolundunsa yap, Allah dilerse benim sabredenlerden olduğumu göreceksin.' dedi. Böylece ikisi de Allah'a teslimiyet gösterip babası oğlunu alnı üzerine yatırınca, biz, 'Ey İbrahim! Rüyayı gerçek yaptın, işte biz iyi davrananları böylece ödüllendiririz.' diye seslendik. Doğrusu bu apaçık bir deneme idi. Ona,***

	fidye olarak büyük bir kurbanlık verdik. Kendisine, sonradan gelenler için de iyi bir nam bıraktık. Selâm olsun İbrahim'e. İşte biz, iyileri böylece ödüllendiririz." **(37/Saffat suresi, 100-110)** Hz. İbrahim ile oğlu İsmail'in durumunu Allah'a saygı, verilen sözün yerine getirilmesi ve Allah'ın insanlara olan sevgisi açısından sınıfça değerlendirilir.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Kurban nedir? 2. Hz. İbrahim ve kurban olayınız açıklayınız. Grup değerlendirme : 1. Dinlerdeki kurban ibadetine örnekler veriniz.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	7. Sınıflar
Ünitenin Adı/No	III.Hac ve Kurban
Konu	Kurban Nasıl Kesilir? Kurban Allah'a Yakınlaşmanın Bir Aracıdır. Kurban İnsanlar Arasında Dayanışmayı Sağlar
Önerilen Süre	40+40=80 Dakika

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ **Hedef ve Davranışlar**	**Hedef 1:** Kurban keserken nelere dikkat edilmesi gerektiğini açıklayabilme. **Davranış:** **1.** Kurban etinin nasıl değerlendirildiğini açıklama. **Hedef 2:** Kurban kesmenin Allah'a yakınlaşmanın bir aracı olduğunu açıklayabilme. **Davranış:** **1.** Kurban kesmenin neden Allah'a yakınlaşmanın bir aracı olduğunu açıklama. **Hedef 3:** Kurbanın insanlar arasında dayanışmayı sağladığını kavrayabilme. **Davranış:** **1.** Kurbanın insanlar arasında dayanışmayı nasıl sağladığını açıklama. **2.** Kurbanın insanlar arasındaki ilişkilere katkılarına örnekler verme.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış örüntüsü	Kurban
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım,soru-cevap,gösteri,tartışma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve Meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: Dikkati Çekme Güdüleme Gözden Geçirme Derse Geçiş Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) Özet	**Kurban Nasıl Kesilir?** İslâm'da kurban, ibadet amacıyla belli özelliklere sahip bir hayvanı belli bir zamanda Allah'ın rızasını umarak kesmek anlamına gelir. Bu amaçla kesilen hayvana da kurban denir. Kurbanın mutlaka ibadet etmek, yüce Allah'a yaklaşmak niyetiyle kesilmesi şarttır. Olanağı olanların kurban kesmelerini İslâm dini istemiştir: "Rabb'in için namaz kıl, kurban kes." (108/Kevser suresi, 2) "... Allah'ın onlara rızık olarak verdiği hayvanları belli günlerde kurban ederken Allah'ın adını ansınlar. Siz de bunlardan yiyin, çaresiz kalmış yoksulu da doyurun."(22/Hac suresi, 36) Koyun, keçi, sığır ve deve gibi evcil ve dört ayaklı; dinimizce yenilmesi helâl olan hayvanlardan uygun koşulları taşıyanlar kurban edilebilir. Deve ve sığır yedi hisseye kadar ortaklaşa kesilebilmektedir. Dinimize göre kurban kesen kişiler hayvana şefkatle davranmalı, ona eziyet olacak davranışlardan sakınmalıdır. **Kurban Allah'a Yakınlaşmanın Bir Aracıdır.** Kurban kesen kişi kazancı ile aldığı ya da yetiştirdiği bir hayvanı sadece Allah'ın emri olduğunu düşünerek ve hiçbir maddî karşılık beklemeksizin kurban eder. Böylece insan Allah'ın emrine boyun eğmekte, kulluk bilincini ortaya koymaktadır. Kurban kesmek kulluk bilincinin gelişmesine nasıl katkıda bulunur? Sınıfça tartışınız. Arife günü sabah namazından sonra başlayıp Kurban Bayramı'nın dördüncü gününün i-kindi namazının sonuna kadar söylenilen tekbirlerle insanlar, hac görevini yapanlarla aynı sözleri ve duyguları paylaşmış olurlar. Kurban kesen kişi, Hz. İbrahim ve oğlu İsmail arasında geçen o olayı yeniden yaşamaktadır. Böylece kendisinin de Hz. İbrahim ve İsmail gibi Allah'a itaat

	sınavına hazır olduğunu simgesel bir davranışla göstermektedir. **Kurban İnsanlar Arasında Dayanışmayı Sağlar** Bu ibadet bize başkalarını da düşünme ve onlara yardım etme alışkanlığı kazandırır. Kurban ibadeti, toplumsal bilincin canlanmasına, toplumda dostluk ve kardeşlik ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Özellikle komşular arasındaki dostluk ve kardeşlik bağlarının kuvvetlenmesini sağlar. Malla yapılan bir ibadet olduğu hatırlatılır, Kişiye ve topluma faydaları üzerinde durulur: Kesen açısından: Dini görev ifası, günahlarından arındırır, sevap kazandırır **Sosyal açıdan:** Fakirlere et verilmesi, akraba ve dostlara hediye. Müslümanlar arasında sevgi, kardeşlik duygularının gelişmesi, kin ve düşmanlıkların barışmayla son bulması, bayram günlerinin neşe, sevinç getirmesi, ekonomide canlılık (alan, satan, taşıyan...) Her gün yeryüzünde binlerce hayvan kesilir. Kesilen bu hayvanlardan çoğunlukla parası olan kimseler yararlanır. Oysa kurban bayramında, bir dinî görevi yerine getirmek niyetiyle kesilen kurbanlardan, daha çok yoksullar ve hayır kurumları yararlanır.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Bireysel değerlendirme : 1. Kimler kurban kesmekle sorumludur? 2. Kurban kesme ile Allah'a yakınlaşma arasındaki bağı açıklayınız. 3. Kurbanın toplumsal olarak ne gibi faydaları vardır? Grup değerlendirme : 1. Kurbanlık hayvanda aranacak özellikler nelerdir, bunları aramanın anlamı sizce nedir? Tartışınız. 2. Sizce kurban kesmek, simgesel bir davranış olarak ne anlama gelmektedir? Sınıfça değerlendiriniz.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi,	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	8
Ünitenin Adı/No	İNANÇ VE DAVRANIŞ İLİŞKİSİ
Konu	İman Nedir? Salih Amel (iyi, güzel iş) nedir? İnanç ve davranış ilişkisi
Önerilen Süre	2 ders saati (40+40)

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ Hedef ve Davranışlar	**Hedef 1:** Konuyla ilgili kavramların anlam bilgisi. **DAVRANIŞLAR** **11.** İman kavramının anlamını söyleme. **12.** Salih amel kavramının anlamını söyleme. **Hedef 2 :** Konuyla ilgili ilkelerin temel özelliklerini kavrayabilme. **DAVRANIŞLAR** 18. İmanın bireysel bir tercih olduğunu açıklama. 19. İman ile bilgi arasındaki ilişkiyi açıklar. 20. Konuyla ilgi bir ayet mealini açıklama. 21. Salih amellere örnek verir.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/ Davranış Örüntüsü	Salih Amel (iyi, güzel iş)
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım, Soru-Cevap, Tartışma, Problem Çözme Yöntemi
Kullanılan Eğitim Teknolojileri- Araç, Gereçler ve Kaynakça	İlköğretim Din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu

Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	**İman Nedir?** İman: güvenme, bir şeyi, kişiyi gönül huzuru ile benimseme, ona içten ve yürekten inanmaktır. Bir kişinin söylediklerini doğrulama, tasdik etme, kabul etme demektir. İslam'a göre iman, Hz. Muhammed'in yüce Allah'tan getirdiği şeylerin doğru olduğunu kabul edip onlara gönülden inanmaktır. İman, temelde bir kalp işidir. Bilgi imanın oluşmasında gerekli ancak yeterli değildir. İman için bilginin yanı sıra özgür seçim de gereklidir. İman, Allah ile insan arasındaki özel bir ilişkidir, îman, tamamen kişisel bir seçimdir. Bu, kişinin tam bir özgürlük içinde karar vermesini gerektirir. Bunun için İslâm, inanmak için zorlamayı kesinlikle yasaklamıştır: "Dinde hiçbir zorlama yoktur." (2/Bakara suresi, 256), "...Artık dileyen inansın, dileyen inkâr etsin." (18/Kehf suresi, 29) **Salih Amel (İyi, Güzel İş) Nedir?** "Bakın göklerde ve yerde inanmak isteyenler için ibret dolu mesajlar vardır. Kendi yaratılışınızda ve onun yeryüzüne serpiştirdiği hayvan türlerinde bütün kalpleriyle inananlar için mesajlar vardır." (5/Casiye suresi, 3-4) Aklı kullanma/düşünme, araştırma ve inceleme ile iman etme arasındaki ilişkiyi yukarıdaki ayetlerden de hareketle açıklayınız**.** İman edilecek şeyler bilinmeden iman söz konusu olamaz. Peygamberimiz inanmamız gereken şeyleri şöyle özetlemiştir: **"Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ah î ret gününe, kadere yani hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmandır."** *(Müslim,* îman l, 8) Salih amel, iyi, güzel olan her türlü iş demektir. İyi, güzel işler aklın ve dinin iyi güzel olarak kabul ettiği yararlı işlerdir. Salih ameller, insan ve toplum yararına yapılan her türlü iyi, güzel işlerdir. Bu tür iş, imanla uzlaştığı, ona uygun düştüğü için "Salih (uzlaşan, barışık)" sözcüğü ile nitelenmiştir. **Salih ameller, mutlu olmamıza nasıl yardımcı olur? Açıklayınız.** Kur'anıkerim' de birçok ayette **"iman eden ve salih amel işleyenler"** ifadesine yer verilmekte ve bu kimseler övülmektedir. **"Şüphesiz iman edip salih amellerde bulunanlara gelince; onlar için altından ırmaklar akan cennetler vardır. İşte büyük 'kurtuluş ve mutluluk' budur."** (85/Buruc suresi,**11)** **"Allah'a çağıran, salih amelde bulunan ve 'Gerçekten ben Müslümanlardanım' diyenden daha güzel sö/lü kimdir?"** (41/Fussilet suresi, 33) **Kur'anda iman ile salih amelin birlikte sıkça dile getirilmesinin nedeni ne olabilir?Sınıfça değerlendiriniz.** Salih amel, hiç kimseden karşılık beklemeksizin, sadece Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yapılır. İnsanlar ve öteki yaratıklar için yararlı olan her iş Allah'ı hoşnut eder. Onun için namaz kılmak salih amel olduğu gibi, birisine güler yüz göstermek, ihtiyacı olan insanları doyurmak, selâm vermek de salih amel sayılmıştır *(Tirmizi,* Birr, 36; *Ebu Davud,,* Edeb, 142). **1. Bir işin salih amel sayılabilmesinin ölçütleri nelerdir? Tartışınız.** **2. Salih amellere başka örnekler veriniz. Niçin bunları salih amel olarak değerlendiriyorsunuz? Açıklayınız.** **İslâm iyi, güzel işler yapmamızı öğütler.** **İnanç Ve Davranış İlişkisi** Davranışlarımıza, inançlarımız ve değer yargılarımız yön verir. Herhangi bir konu ile ilgili inançlarımız ve değer yargılarımız değiştiğinde bu durum davranışlarımıza da yansır. Yaşadığımız deneyim ve edindiğimiz bilgileri anlamlandırmamıza göre, inançlarımızda değişmeler olabilir. **1. "Tüm değişimlerin temelinde bilinç yatar. Bilinçte meydana gelen değişimler, insanın yaşamında meydana gelen diğer tüm değişimlerin anasıdır."** (D.Cüceloğlu, Savaşçı, 389) **Bu açıklamaya katılıyor musunuz? Niçin?**

Dikkati Çekme	**2. İnançlarımız davranışlarımızı nasıl etkilemektedir? Hazırlık çalışmalarınızdan da yararlanarak tartışınız.** **3. Yalanın iyi olmadığına inanan biri, yalan söyleyebilir mi? Neden? Tartışınız.**
Güdüleme	Sağlıklı bir kişiliğe sahip her birey, inanç ve davranışları arasında denge ve tutarlılık a-rar. Tutarsızlık olduğunda bu onu rahatsız eder. Birey, inançlarının aksine bir davranışta bulunduğu zaman vicdanı rahatsız olur. İnançlarıyla davranışlarını birbiriyle uyumlu hâle getirmedikçe huzursuzluğu sürer.
Gözden Geçirme	Allah, insanların inanç ve davranışları arasında bir tutarlılık olmasını istemekte, inancı ile davranışları arasında tutarsızlık olanları da uyarmaktadır. **"Yapmadıklarınızı niçin söylüyorsunuz? İnsanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz?"** (2/Bakara suresi, 44)
Derse Geçiş	**"...Allah, münafıkları da inandıkları ile davranışları arasında tutarlı olmadıkları için yermektedir."** f 63/Münafıkun suresi, l, 3)
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	İman, kendisini eylemde gösterir. İman, davranışların güzelleşmesine yol açar. Yapılan her güzel iş imanın meyveleridir. Allah inanıp doğru iş yapanları Ödüllendireceğini belirtmektedir. **"İnanıp iyi (salih) işler yapanlar var ya, mutluluk onların, güzel gelecek onlarındır."** (13/Ra'd suresi, 29) **"Sınırsız rahmet sahibi olan Allah, imana erişip dürüst ve erdenıJî davranışlar ortaya koyanları sevgiyle kuşatacaktır."** (19/Meryem suresi, 96)
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	**Yukarıdaki ayetlerin anlamları üzerinde sınıfça durunuz*İmanın meyvesi salih amellerdir.İman ile davranışlar arasındaki ilişkiyi açıklayınız.** Kuranıkerim'de iman edip salih ameller yapanlarla yapmayanların bir tutulmayacağı belirtilmektedir: **"Kör olanla, basiretle gören bir olmaz; iman edip salih amellerde bulunanlarla kötülük yapan da. Ne az öğüt alıp düşünüyorsunuz."** (407 Mü'min Suresi, 58) **"Yoksa biz, iman edip salih amellerde bulunanları yeryüzünde bozgunculuk çıkaranlarla bir mi tutacağız?..."** (38/Sâd Suresi, 28) Peygamberimiz de şöyle buyuruyor: **"Kim samimi olarak kalbine imanı yerleştirir ve kendini temizler, dilini doğru sözlü, nefsini huzura ermiş; huyunu, ahlâkını ve davranışlarını dosdoğru,... duruma getirirse kurtuluşa ermiştir."** (Ahmet b. Hanbel, Müsned, V. 147). **Yukarıdaki ayetleri ve hadisi inanç, davranış ilişkisi açısından değerlendiriniz.** İman ile davranışlar arasındaki ilişki karşılıklıdır. İman eylemlerimizi, eylemlerimiz de inançlarımızı etkiler. **"Eylemler inançları yansıtır, inançlar da eylemlere yön verir" Bu düşünceyi sınıfça tartışınız.**
✓ **Özet**	Önceki bölümlerden bağlantı kurularak dersin ve konuların genel bir özetlemesi yapılacak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: ✓ **Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme** ✓ **Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme**	- Dersin amacının ne kadar gerçekleştiğini ölçmek için, hazırlık ve dersi sunma aşamasında sorulan sorulardan bazıları yöneltilerek cevaplamaları istenecek, değerlendirilecek, yanlışlar ve eksikler tamamlanacak. **1. İman, nedir?** **2. İmanın esasları nelerdir?** **3. İman İle bilgi arasındaki ilişkiyi açıklayınız** **4. "Salih amel" nedir?** **5. Salih amellere örnekler veriniz**
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	…….

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	8
Ünitenin Adı/No	İNANÇ VE DAVRANIŞ İLİŞKİSİ
Konu	İnanan insana yakışan davranışlar: Dürüst olmak, Çalışmak ve üretmek
Önerilen Süre	2 ders saati (40+40)

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ Hedef ve Davranışlar	**Hedef 1:** İnanan insana yakışan belirgin davranışları örneklerle açıklayabilme. **DAVRANIŞLAR** **13.** Dürüstlük kavramının anlamını söyleme. **14.** Dürüstlüğün önemini açıklama. **15.** Çalışmak ve üretmenin önemini açıklama.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/ Davranış Örüntüsü	Dürüstlük Çalışmak
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım, Soru-Cevap, Tartışma, Problem Çözme Yöntemi
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Ders Kitabı, Kur'an-ı Kerim Meali (Diyanet)
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	
Dikkati Çekme **Güdüleme** **Gözden Geçirme** **Derse Geçiş** **Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)** **Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)**	**İNANAN İNSANA YAKIŞAN DAVRANIŞLAR :DÜRÜST OLMAK** Dürüstlük, insanın söz ve davranışlarında tutarlı olmasıdır. Dürüst insan, konuştuğu zaman yalan söylemeyen, söz verdiği zaman sözünde duran, doğruluktan ayrılmayan, onurlu kişidir. "Özü sözü, içi dışı bir olmak" ne demektir? Açıklayınız Dürüstlük ile kişilik gelişimi arasında ilişki vardır. Kişiliği sağlıklı gelişmiş olan birisi kendine karşı dürüst olur. İçi ile dışı birbirine uyar. Dürüst kişi, kendini ve çevresini kandırmaz, gerçekleri çarpıtmadan olduğu gibi kabul eder ve değerlendirir. "Kendini kandırmak" ne demektir? Tartışınız. KÜÇÜK KARDEŞ Mehmet ve Ali iki kardeştir. Mehmet yedi yaşında bir çocuktur. Annesinin mutfakta olmadığı zaman onun yaptığı kekleri izinsiz yemektedir. Annesi kendisini daha önce defalarca uyarmıştır. Buna rağmen kekleri görünce annesine verdiği sözü unutarak kekleri yemekte, daha sonra da kekleri kendisinin yemediğine dair birçok yalan uydurmaktadır. Ali ise, 15 yaşında bir delikanlıdır. Ali, kardeşinin neden böyle davrandığını anlayamaz. Kekleri annesinden izin isteyerek ya da daha sonra sofrada yiyebilecekken neden yalan söylemektedir? Ali kardeşini bu davranışından vazgeçirmek istemektedir….. **1**. Sizce Mehmet neden böyle davranmaktadır? 2. Mehmet'i yalan söylemeye iten sebepler nelerdir? 3. Mehmet'e yalan söylemekten vazgeçmesi için ne önerirsiniz? 4. Ali, Mehmet'i bu davranışından vazgeçirmek için ona bir ders vermeyi düşünmektedir. Sizce Ali, kardeşine nasıl bir ders vermelidir? Niçin? Kişilik gelişimi ile dürüstlük arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız. Kişinin yaratıcıyla **olan güçlü** iletişimi, onun kendine ve çevresine karşı dürüst olmasını sağlayan etkenlerdendir. Allah, Kuranıkerim'de şöyle buyurmaktadır: **"Senden istenildiği gibi dosdoğru ol." (l 1/Hud** suresi, 112) Bir arkadaşı peygamberimize gelerek kendisine öğüt vermesini istedi. Peygamberimiz de **"Allah'a iman ettim de ve dosdoğru ol."** buyurdu *(Müslim,* İman, 62). **ÇALIŞMAK VE ÜRETMEK** Çalışmak ve üretmek insan olmanın gereğidir. İnsan çalışıp başardıkça işe yaradığını hisseder, mutlu olur. Başardıkça, başarma duygusu gelişir, zorluklara karşı dayanır. Kendine güveni artar. Olumsuzluklardan yılmaz ve kendini daha da geliştirir. **1.** Bir şeyleri başardığınızda neler hissedersiniz? 2. Bir işe yaramadığınızı düşündüğünüzde neler hissedersiniz? Çalışmak ve üretmek, bireyin kişiliğinin gelişmesini ve kendine güveninin artmasını sağlar. Hz. Peygamber, "Allah'ını! Sıkıntı ve hüzünden, acizlik ve tembellikten, korkaklık ve

	pintilikten,... sana sığınırım." *(Taç,* C. 5, s. 113) buyurur. Çalışmak ve üretmek, kişiliğin gelişimine nasıl katkıda bulunur? Açıklayınız. Allah, çalışanlara karşılığının verileceğini ve onların ödüllendirileceğini belirtmektedir: "İnsan ancak çalıştığını hak etmektedir. Onun çalışması şüphesiz görülecektir. Sonra da ona karşılığı kendisine tastamam verilecektir." (53/Necm suresi, 39-41) Çalışanlara nerede ve nasıl bir karşılık verilecektir? Tartışınız. Peygamberimiz, şöyle buyuruyor: "Hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlı hiçbir şeyi yememiştir." *(Buharı,* Büyü, 15) "İşçinin alın teri kurumadan hakkını veriniz." *(İbn Mâce,* Ruhun, 4) Emeğin karşılığını almak ve vermek ile iman arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız. "Durmak ölüm, çalışmak ve yetişmek ise yaşam ve özgürlüktür." "Çalışmak günü kısaltır, ömrü uzatır." Çalışmak ve yetişmek niçin özgürlüktür? Açıklayınız. "İşsiz insan durgun su gibidir. Kısa sürede bozulup kirlenir." Çalışan fenalığa vakit bulamaz. Boş oturan ise fenalıktan kurtulamaz. Kim kazanmazsa bu dünyada bir ekmek parası, Dostunun yüz karası, düşmanının maskarası.M. Akif ERSOY 1. Yaşadığınız toplumda hangi görevleri yerine getiriyor ve topluma nasıl bir katkıda bulunuyorsunuz? Sizin katkınızın kısa ve uzun vadeli sonuçları nelerdir? 2. Sadece kendi ihtiyaçlarımızı karşılamak için mi çalışmamız gerekiyor? 3. Çalışmak ve üretmek için siz neler yapabilirsiniz? Bir "beyin fırtınası" düzenleyiniz. Çalışma ve üretmede, zamanı etkin kullanma ve işleri plânlamanın önemi büyüktür.
✓ **Özet**	Önceki bölümlerden bağlantı kurularak dersin ve konuların genel bir özetlemesi yapılacak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: ✓ **Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme** ✓ **Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme**	- Dersin amacının ne kadar gerçekleştiğini ölçmek için, hazırlık ve dersi sunma aşamasında sorulan sorulardan bazıları yöneltilerek cevaplamaları istenecek, değerlendirilecek, yanlışlar ve eksikler tamamlanacak. **1. Çalışma ve üretmenin yararlarına örnekler veriniz.** **2. "İşsiz insan durgun MI gibidir. Kısa sürede bozulup kirlenir." sözünü açıklayan bir kompozisyon yazınız.** **3. "Durmak Ölüm; çalışmak ve yetişmek ise hayat ve özgürlüktür." Niçin?**
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	…….

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	8
Ünitenin Adı/No	İNANÇ VE DAVRANIŞ İLİŞKİSİ
Konu	İnsanlara yardımda bulunmak, Allah'a şükretmek,
Önerilen Süre	2 ders saati (40+40)

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ Hedef ve Davranışlar	**Hedef 1:** İnanan insana yakışan belirgin davranışları örneklerle açıklayabilme. **DAVRANIŞLAR** **16.** Niçin insanlara yardımda bulunmamız gerektiğini açıklama. **17.** Allah!a şükretmenin önemini açıklama.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/ Davranış Örüntüsü	Dayanışma Şükür
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım, Soru-Cevap, Tartışma, Problem Çözme Yöntemi
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	İlköğretim Din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: **Dikkati Çekme** **Güdüleme** **Gözden Geçirme** **Derse Geçiş** **Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)** **Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)**	**İNSANLARA YARDIMDA BULUNMAK** Yardım etmek ve yardım almak, insan olmanın gereğidir. Her insan yardıma muhtaçtır. Bununla birlikte herkesin ihtiyacı farklı olabilir. Bu ihtiyaçları gidermek için katkıda bulunmak, yardım etmek gerekir. İnsanlara nasıl ve ne tür yardımlar yapılabilir? Sınıfça konuşunuz. Allah, insanlara yardım etmemizi ve iyilikte bulunmamızı istemektedir: "Gerçek erdemlilik, yüzünüzü doğuya veya batıya çevirmeniz ile ilgili değildir. Ama gerçek erdem sahibi, Allah'a, ahiret gününe, meleklere, vahye ve peygamberlere inanan, servetini kendisi için ne kadar kıymetli olsa da akrabasına, yetimlere, ihtiyaç sahiplerine, yolculara, yardım isteyenlere... harcayan; namazında devamlı ve dikkatli olan ve arındırıcı malî yükümlülüğünü (zekâtı) yerine getiren kişidir." (2/Bakara suresi, 1 77) Allah, gerçek erdem sahibi olarak kimi gösteriyor? Niçin bunlar erdem sahibi kişilerdir? Açıklayınız. Allah, insanlara yapılan yardımı kendisine yapılmış saymaktadır: "Kim Allah'ın kuluna yardım ederse, Allah da ona yardım eder." *(Ahmed b.* Peygamberimiz bir başka hadisinde şöyle buyurur: "Kıyamet günü Allah söyle diyecek: 'Ey insan! Ben hasta oldum beni ziyaret etmedin!' Kul : Ey! Rabbim, Sen âlemlerin rabbisin, ben seni nasıl ziyaret ederim?* Allah : 'Bitmedin mi, falan kulum hastalandı, fakat sen onu ziyaret etmedin, bilmiyor musun? Eğer onu ziyaret etseydin, beni onun yanında bulacaktın! Allah : 'Ey âdemoğlu, ben senden yiyecek istedim ama sen beni doyurmadın? Kul : 'Ey Rabbim, ben seni nasıl doyururum? Sen âlemlerin Rabbisin. Allah : 'Benim falan kulum senden yiyecek istedi. Sen onu doyurmadın. Bilmez misin ki, eğer sen ona yiyecek verseydin bunu benim yanımda bulacaktın/ Allah : 'Ey insan! Ben senden su istedim, bana su vermedin!' Kul : 'Ey Rabb'im, ben sana nasıl su içirebîlirim, sen ki âlemlerin Rabb'isin!' Allah : 'Kulum falan senden su istedi. Sen ona su vermedin. Bilmiyor musun, eğer ona su vermiş olsaydın, bunu benim yanımda bulacaktın!" *(Müslim,* Birr 43, (2569). 1. Yukarıdaki hadislerin anlamı üzerinde sınıfça konuşunuz. 2. Allah hiçbir yardıma muhtaç değildir. Ancak, Allah insanlara yapılan yardımı kendisine yapılmış sayıyor. Bunun anlamı nedir? Açıklayınız. **Allah'a şükretmek,** Allah'a şükretmek, nimetlerin artmasına sağlar: "...Eğer şükrederseniz, size verdiğim nimetleri artırırım." (14/İbrahim suresi, 7) "...Beni anın ki ben de sizi anayım. Bana teşekkür edin ve nankörlük etmeyin." (2/Bakara suresi, 152) "...Allah şükredenlere karşılığını her zaman veren ve her şeyi bilendir." (4/Nisâ suresi, 147)Allah'a şükretmenin önemini ve yararını tartışınız.

	Şükreden konumda olmak, memnunluk duymanın sonucudur. Öyleyse şükretmek, insana gönül hoşluğu ve mutluluk verir. Aksi ise, sürekli karamsarlığa iter. "Şükretmesini bilmeyen gönül huzuru bulamaz" 1. Bu söze katılıyor musunuz? Niçin? 2. Şükretmekle mutlu olmak arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır? Tartışınız.
✓ **Özet**	Önceki bölümlerden bağlantı kurularak dersin ve konuların genel bir özetlemesi yapılacak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: ✓ **Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme** ✓ **Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme**	- Dersin amacının ne kadar gerçekleştiğini ölçmek için, hazırlık ve dersi sunma aşamasında sorulan sorulardan bazıları yöneltilerek cevaplamaları istenecek, değerlendirilecek, yanlışlar ve eksikler tamamlanacak. **1. İnsanlara niçin yardım etmek gerekir? Açıklayınız.** **2. İnsanlara yardım etmek için neler yapılmalıdır? Örneklerle açıklayınız.** **1. Allah'a şükrümüzü nasıl ifade edebiliriz? Açıklayınız.** **2. Niçin Allah'a şükretmemiz gerekir? Açıklayınız.**
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	…….

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS PLANI

BÖLÜM I:

Dersin adı	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Sınıf	8
Ünitenin Adı/No	İNANÇ VE DAVRANIŞ İLİŞKİSİ
Konu	Sabırlı olmak Allah'a güvenmek (Tevekkül)
Önerilen Süre	2 ders saati (40+40)

BÖLÜM II:

Öğrenci Kazanımları/ Hedef ve Davranışlar	**Hedef 1:** İnanan insana yakışan belirgin davranışları örneklerle açıklayabilme. **DAVRANIŞLAR** **18.** Sabırlı olmanın önemini açıklama. **19.** Tevekkül kavramının anlamını açıklama. **20.** Tevekkül ile hazırcılık arasındaki farkı açıklama.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/ Davranış Örüntüsü	Sabır Tevekkül
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım, Soru-Cevap, Tartışma, Problem Çözme Yöntemi
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	İlköğretim Din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabı ,İslam ilmihali,Kur'an-ı Kerim ve meali,Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	**SABIRLI OLMAK**
Dikkati Çekme	Allah sabretmemizi istiyor: "Ey iman edenler, sabırla ve namazla Allah'tan yardım dileyin. Gerçekten Allah, sabredenlerle beraberdir." (2/Bakara suresi, 153) "...Allah, sabredenleri sever." (3/Âl-i İmrân suresi, 146)
Güdüleme	1. Bu ayetlerin anlamları üzerinde sınıfça durunuz. 2. Sizce, sabırlı bir Öğrenci nasıl davranır? Sınıfça tartışınız.
Gözden Geçirme	"Sabreden, zafere ulaşır.", "Sabreden derviş muradına ermiş." vb. sözler, başarının yolunun sabırdan geçtiğini belirtmektedir. Sabrın karşıtı olan acelecilik, telâş, panikleme gibi tutum ve davranışlar, başarıyı engeller.
Derse Geçiş	"Sabrettikleri için biz onlardan buyruğumuzla halkı dosdoğru yola yönelten önderler yaptık." (32/Secde suresi, 24)
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	"Akıl ve sağduyu sahipleri, Rablerinin hoşnutluğunu isteyerek sabrederler, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızk olarak verdiklerimizden gizli ve açık başkalarına verirler ve kötülüğü iyilikle savarlar. İşte onlar, bu yurdun (dünyanın güzel) sonucu (ahiret mutluluğu) onlar içindir." (13/Rad suresi, 22) "Allah, Eyüp sabrı versin" sözü niçin ve ne anlamda kullanılır?
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	SABIR Güneş karanlığı sabırla delmiş. Erenler sabırla kemale ermiş Çiçekler sabırla meyvesin vermiş Sabır aşım benim sabır ekmeğim Dağlar sabırlıya boyun eğermiş. Ferhat sabır ile dağları delmiş. Sabırla alimler, çok şeyler bilmiş. Sabır aşım benim sabır ekmeğim. Sabırlılar engelleri aşarmış Sabırsızlar doğru yolda şaşarmış Sabırlı olan, mutlu mesut yaşarmış Sabır aşım benim sabır ekmeğim. Ömer YILDIRIM Yukarıdaki ayetlere ve şiire göre, 1. Sabrın sonuçları nelerdir? 2. Sabır ile başarı arasındaki ilişkiyi açıklayınız. İslâm'ın öngördüğü sabır, bir eylemin sonunda olacak şey değildir; aksine her an ve her eylemin her yerinde o söz konusudur. Kötülüklerden uzak durmada, iyilikleri yapmaya yönelmede ve onları devam ettirmede, başımıza gelen musibetlere katlanmada yani, her konuda sabır gerekir. 1. "Sabrın belli bir zamanı yoktur. Her zaman her yerde sabır." sözüne katılıyor musunuz? Niçin? 2. Allah'a inanmak, sabırlı olmamıza katkıda bulunur mu? Nasıl? Açıklayınız. **ALLAH'A GÜVENMEK (TEVEKKÜL)**

	Aşağıdaki ayet, hadis, tarihsel olay, Öykü ve şiirleri okuyup sınıfça her birinin anlamlan üzerinde durduktan sonra verilen sorulan yanıtlayınız: "Müminler ancak o kimselerdir ki» Allah anılınca yürekleri ürperir, kendilerine Allah'ın ayetleri okununca bu onların imanlarını artırır ve onlar yalnız Rablerine tevekkül ederler." (8/Enfâl suresi, 2) "...Karar verdiğinde de Allah'a tevekkül et. Kesinlikle Allah, kendisine tevekkül edenleri sever." (3/Âl-i İmrân suresi, 159) "Eğer Allah size yardım ederse, artık sizi yenilgiye uğratacak yoktur ve eğer sizi yapayalnız ve yardımsız bırakacak olursa, ondan başka size yardım edecek kimdir? Öyleyse müminler, yalnızca Allah'a tevekkül etsinler. (3/AI-i İmrân suresi, 160) Sevgili peygamberimiz şöyle buyurmuştur; "Sizler Allah'a gereği gibi tevekkül erseydiniz (sabahleyin yuvasından) aç olarak çıkıp giden, (akşamleyin) tok olarak dönen kuşları rızklandırdığı gibi sizi de rızıklandırırdı." *(Tirmizi,* Zühd, 33) Peygamberimizle görüşmeye gelen birisi, söz esnasında deveyle geldiğini söyleyince, peygamberimiz devesini nereye koyduğunu sorar. O da, Allah'a tevekkül ettim, der. Bunun üzerine peygamberimiz, "Deveni iyi bağla da öyle tevekkül et." buyurur *(Tirmizi,* Kıyame, 60)
✓ **Özet**	Önceki bölümlerden bağlantı kurularak dersin ve konuların genel bir özetlemesi yapılacak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: ✓ **Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme** ✓ **Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme**	- Dersin amacının ne kadar gerçekleştiğini ölçmek için, hazırlık ve dersi sunma aşamasında sorulan sorulardan bazıları yöneltilerek cevaplamaları istenecek, değerlendirilecek, yanlışlar ve eksikler tamamlanacak. 1. Sabır nedir? 2. Niçin sabırlı olmak gerekir? Açıklayınız. 3. Sabırlı olmanın yararları nelerdir? Örnekler veriniz. 4. Sabırlı olmak ile Allah'a iman arasındaki ilişkiyi açıklayınız. 5. "Allah sabırlı kulunu sever." Niçin? Açıklayınız. 6. Sabır ile başarı arasındaki ilişkiyi açıklayınız l- Sizce İslam öngördüğü tevekkül nedir? Bir örnekle açıklayınız. 2- Medine'ye hicret ederken müşriklerin takibinden çekinen peygamberimiz, önce Sevr Mağarasına gitti. Oysa burası, Medine'nin tam tersi yönündedir. Peygamberimizin bu tutumunu tevekkülle ilişkilendirebilir misiniz? Niçin? 3- Tevekkül ile iman arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız. 4- Tevekkülün; a- Allah'ın güç ve kudretine inanmakla, b- İnsanın çatışmakla yükümlü oluşuyla, c- Kaderle ilişkisini nasıl kuruyorsunuz? 5- Çevrenizdeki insanların tevekkül anlayışlarında yanlışlıklar gözlüyor musunuz? Bunları arkadaşlarınızla paylaşınız.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	…….

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Konu önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve değerlendirme etkinlikleri de tamamlanarak amacına ulaşmıştır.

<u>EK-4:</u> GRUPLARA UYGULANAN TESTLER ve CEVAP ANAHTARI

6. SINIF "SON PEYGAMBER HZ MUHAMMED" ÜNİTESİ TEST SORULARI

1. İslam dini Arabistan yarımadasının hangi şehrinde doğmuştur?

a) Medine b) Mekke c) Taif d) Şam

2. Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet'ten önceki Arabistan'ın durumunu göstermez?

a) Kadınlara değer verilmezdi.

b) Kabileler arasında kin ve düşmanlık hakim idi.

c) Şiire ve hitabete çok önem verirlerdi.

d) Okuma yazma bilenlerin sayısı çok fazla idi.

3. İslam'ın Doğduğu sırada halkın çoğu hangi dine inanmaktadır?

a) Hristiyanlık b) Yahudilik c) putperestlik d) Mecusilik

4. Hz. İbrahim'in dinine inanlara verilen isim nedir?

a) Yahudiler b) Hıristiyan c) Hanif d) Mecusi

5. Peygamberimiz kaç yılında ve kaç yaşında peygamber olmuştur?

a) 622 yılında, 40 yaşında b) 622 yılında, 30 yaşında

c) 610 yılında, 40 yaşında d) 611 yılında, 30 yaşında

6. ilk vahiy ilk defa nerede indirilmeye başlanmıştır?

a) Arafat dağı b) Sevr mağarası c) Safa tepesi d) Hira mağarası

7. Peygamberimize gelen ilk vahiy aşağıdakilerden hangisidir?

a) Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

b) Yaratan Rabb'inin adıyla oku!

c) Kalk ve insanları uyar!

d) De ki: O Allah birdir

8. Peygamberimiz kaç yılında ve kiminle birlikte Mekke'den Medine'ye hicret etmiştir?

a) 622 yılında, Hz. Ebubekir ile c) 611 yılında, Hz. Ömer ile

b) 611 yılında, Hz. Osman ile d) 622 yılında, Hz. Ali ile

9. Mekke'den Medine'ye hicret müslümanlara verilen isimdir?

a) Ensar b) Mühacir

c) Müşrik d) Mekkeli müslümanlar

10. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır ?

A) HZ. Muhammed (0-4) yaşları arasında Sütannesi Halime'de kalmıştır ?

B) Babası O doğmadan iki ay önce ölmüştür.

C)Şeyma O'nun Sütkardeşidir

D) Annesinin ölümünden sonra Amcası Ebu Talib'in evinde kaldı.

11. Peygamberimiz kaç yılında ve kaç yaşında vefat etmiştir?

a) 622 yılında, 63 yaşında b) 622 yılında, 60 yaşında

c) 632 yılında, 60 yaşında d) 632 yılında, 63 yaşında

12. Peygamberimiz kaç yılında nerede doğmuştur?

a) 622-Mekke b) 571-Mekke c) 632-Medine d) 610 Şam

13. Vahiy meleğinin ismi nedir?

a) Mikail b) İsrafil c) Azrail d) Cebrail

14. Medineli Müslümanlara ne denir?

a) Müşrik b) münafık c) Muhacir d) Ensar

15. Aşağıdakilerden hangisi veda hutbesinde üzerinde durulan ilkelerden <u>değildir?</u>

a) Kan davasının yasak oluşu b) Faizin yasak oluşu

c) Devlet yönetimi d) İnsan hakları

16. Aşağıdakilerden hangisi Kur'an'ın peygamberimizi nitelemelerinden birisi <u>değildir?</u>

a) Hz.Muhammed bir elçidir.

b) Hz.Muhammed diğer insanlar gibi normal bir insandır.

c) Hz.Muhammed insan üstü bir varlıktır.

d) Hz.Muhammed'e Kuran-ı Kerim indirilmiştir.

17. Aşağıdakilerden hangisi peygamberimizin mescidi hakkında yanlış bir yargıdır?

a) Eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü bir merkez olmuştur.

b) Yalnızca ibadet yeri olarak kullanılmıştır.

c) Devlet işlerinin yürütüldüğü, barış ve savaş kararlarının alındığı bir yer olmuştur.

d) Toplumsal ve siyasi konuların ele alınıp değerlendirildiği bir yer olmuştur.

18. "Peygamber (a.s) hicretten sonra Medine Mescidini (Mescid-i Nebevi'yi) yaptırdı ve buranın inşa edilmesinde kendisi de çalıştı. Mescide bitişik olarak evi, ailesi olmayan yoksul müslümanlar için yatılı okul niteliğinde bölümler yaptırdı. Burada yer içerler burada

kalırlar,peygamberimizden ders alırlardı. Bunlar arasından çok değerli alimler yetişmiştir. Bu topluluk hangi isimle anılmaktadır ?

A) Alimler Topluluğu B) Medine Ashabı C) Suffe Ashabı D) Muhacirler

19. Hz. Muhammed'e " Emin" lakabının verilmesinin sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

a) Güler yüzlü,tatlı dilli olması
b) Misafirlerine ve komşularına iyi davranması
c) Her zaman doğru ve dürüst olması
d) Yardımsever olması

20. Aşağıdakilerden hangisinin İslam'a ilk kabul edenlerden (yakın çevreye çağrı sonucu) <u>değildir?</u>

a) Hz. Ömer b) Hz.Ali c)Hz.Zeyd d) Hz.Ebubekir

7. SINIF "HAC ve KURBAN" ÜNİTESİ TEST SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi haccın farzlarından değildir?

A) İhrama girmek B) Şeytan taşlamak

C) Arafat'ta vakfe yapmak D) Kabe'yi tavaf etmek

2. Safa ile Merve tepeleri arasında yedi defa gidip gelmeye ne denir?

A) Vakfe B) Tavaf C) Mikat D) Sa'y

3. Hacda aşağıdaki mekanlardan hangisinde kurban kesilmektedir?

A) Arafat B) Müzdelife C) Mikat D) Mina

4. Aşağıdakilerden hangisi haccın şartlarından değildir?

A) Sağlıklı ve gücü kuvveti yerinde olmak

B) Müslüman, akıllı, ergen ve hür olmak

C) Kırk yaşının üzerinde olmak

D) Hacca gidip gelecek ve bu sürede ailesini geçindirebilecek kadar zengin olmak

5. Peygamberimizin kabri aşağıdaki hangi şehirde bulunmaktadır?

A) Mekke B) Medine C) Kudüs D) Bağdat

6. Aşağıdakilerden hangisi kurbanın toplumsal yararlarından değildir?

A) Toplumsal yardımlaşmaya katkıda bulunur.

B) Allah'ın sevgisini kazandırır.

C) Zenginler ile fakirlerin birbirine yakınlaştırarak sosyal huzura katkıda bulunur.

D) Toplumsal dayanışmaya katkıda bulunmaz.

7. Aşağıdakilerden hangisinde kurbanın kesilme vakti doğru olarak belirtilmiştir?

A) Kurban bayramının ilk gününde

B) Kurban bayramının 1,2,3 ve 4. Günlerinde

C) Kurban bayramının ilk iki gününde

D) Kurban bayramının ilk üç gününde

8. 'Lebbeyk Allahiimme lebbeyk, lebbeyk la şerîke leke lebbeyk. İnnel hamde ven ni'mete leke vel mülke, la şerîke lek.'' Hac esnasında söylenen bu ifadeye ne denir?

A) Tekbir B) Salavat C) Hacı duası D) Telbiye

.

9. Hac için ihrama aşağıdaki mekanlardan hangisinde girilir?

A) Mikat B) Mina C) Müzdelife D) Arafat

10. Aşağıdakilerden hangisi nedeniyle hacca gitmemiz gerekir?

A) Kutsal mekanları ziyaret etmek için

B) Zengin olduğumuz için

C) Allah emrettiği için

D) Halk arasında itibarımızın arması için

11. Kurban ibadeti aşağıdaki peygamberlerden hangisiyle başlamıştır.

A-Hz. Muhammed B- Hz.İbrahim C- Hz.Nuh D- Hz.isa

12. Aşağıdaki hayvanlardan hangisi kurban <u>olmaz.</u>

A-Koyun B-Hindi C-Keçi D-Sığır

13. Sığır ve deve en fazla kaç kişi tarafından kurban edilebilir.

A-7 B-6 C-5 D-4

14. Aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>yanlıştır.</u>

A-Kurbanın etinin bir bölümü evde bırakılır.

B-İhtiyacı olanlar hiç dağıtmayabilir.

C-Kurbanın etinin bir bölümü fakirlere verilir.

D-Kurbanın etinin tamamı dağıtmak zorunludur.

15. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi <u>yanlıştır?</u>

A) Safa- Merve tepeleri – Sa'y B) Mina – Vakfe

C) Kabe – Tavaf D) Arafat Dağı – Vakfe

16. Vakfe aşağıdaki yerlerden hangilerinde yapılır?

A) Arafat-müzdelife B) Mine-Kabe

C) Safa-Merve D) Kabe-Müzdelife

17. Aşağıdakilerden hangisi hac ile umrenin ortak özelliğidir?

A) Mekke'de yapılır B) Ömürde bir kez yapılır

C) Yılın her zamanında yapılabilir D) Yapılması farzdır.

18. Aşağıdakilerden hangisini ihramlı kişi yapabilir?

A) Banyo yapmak B) Traş olmak

C) Avlanmak D) Canlılara zarar vermek

19. Hac'da hacıların ayaklarının çıplak, başlarının açık ve iki parçadan oluşan ihrama girmeleri İslam dininin hangi yönünü simgeler?

A) İnsanlar arasındaki sevgiyi

B) İnsanlar arasındaki yardımlaşmayı

C) İnsanlar arasındaki eşitliği

D) İnsanlar arasındaki dayanışmayı

20. Kurban toplumdaki hangi duygunun gelişmesini sağlar?

A) Sabır B) Alçakgönüllülük

C) Hoşgörü D) Dayanışma

8. SINIF "İNANÇ DAVRANIŞ İLİŞKİSİ" ÜNİTESİ TEST SORULARI

1. "Kişinin yediği en hayırlı lokma, elinin emeği ile kazandığıdır." Bu hadiste anlatılmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisi <u>değildir?</u>

A) Kişi ancak çalıştığının karşılığını alır

B) Çalışmadan kazanmak doğru değildir

C) Helal lokma yemek esastır

D) Esas olan ne olursa olsun kazanmaktır

2. İslam'a göre bir kişinin Hz. Muhammed'in yüce Allah'tan getirdiği şeylerin doğru olduğunu kabul edip gönülden inanmasına ne denir.

A) Ahlak B) İbadet C) Din D) iman

3. Bir kişinin imanının geçerli (doğru) olabilmesinin şartı aşağıdakilerden hangisi <u>değildir?</u>

A) İman bilerek ve içten olmalıdır

B) İman samimi olmalıdır

C) İman baskı altında olmadan yapılmalıdır

D) İman insanlardan korkmanın bir sonucu olmalıdır

4. Hiç kimseden karşılık beklemeksizin, sadece Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yapılan davranışa aşağıdakilerden hangisi denir?

A) Namaz B) Salih amel C) Sadaka D) Din

5. Aşağıdaki kavramlardan hangisi insanın söz ve davranışlarında tutarlı (uyumlu) olduğunu gösterir?

A) Çalışkanlık B) Doğruluk

C) Sabretmek D) İnançlılık

6. Kim kazanmazsa bu dünyada bir ekmek parası
Dostunun yüz karası, düşmanının maskarası
Mehmet Akif Ersoy bu şiirinde insanın dünyada ne yapması gerektiğini vurgulamıştır?

A) Zamanı planlamayı B) Dürüstlüğü

C) Çalışmayı ve üretmeyi D) Çok kazanmayı

7. Allah hiçbir yardıma muhtaç değildir. Ancak, Allah insanlara yapılan yardımı kendisine yapılmış sayıyor. Bunun anlamı nedir?

A) Allah'ın rızası muhtaçlara yapılan yardımdadır

B) Muhtaçlara yardım etmeliyiz

C) Yardımlaşmak iyi bir davranıştır

D) Yoksulları gözetmeliyiz

8. Aşağıdaki davranışlardan hangisi Allah'a şükretmenin bir göstergesi <u>değildir?</u>

A) İbadetleri yapmak B) Muhtaçlara yardım etmek

C) İsraf etmemek D) Bencillik ve cimrilik

9. Başımıza gelen kötü olay, sıkıntı ve felaketlerle zorluklara karşı mücadele etmektir. Bu tanımlamada aşağıdaki kavramlardan hangisi dile getirilmiştir?

A) Çalışmak B) Sabretmek

C) Şükretmek D) Tevekkül etmek

10. Bir öğrencinin ders ve sınavlarına çalıştıktan sonra Allah'a dua etmesi, bir çiftçinin tarlasını sürüp gerekli çalışmaları yaptıktan sonra Allah'a güvenmesi,Bu şekilde hareket eden kişilerin davranışı aşağıdakilerden hangisine örnektir?

A) Çalışmaya B) Şükretmeye

C) Sabırlı olmaya D) Tevekküle

11. İslam dini yardımlaşmaya çok önem vermiştir. Aşağıdakilerden hangisi yardımlaşmayla ilgili olan farz bir ibadettir?

A) Fitre B) Zekat C) İnsanlara yardım etmek D) Sadaka vermek

12. Hz. Muhammed'e peygamber olmadan önce El- Emin denmesinin nedeni nedir?

A) Çok çalışması B) İnsanlara yardım etmesi

C) Sabırlı olması D) Dürüst ve güvenilir olması

13. Aşağıdakilerden Hangisi İmanın Şartlarından biri değildir?

A) Namaz kılmaya inanmak B) Allah'ın varlığına birliğine inanmak

C) Meleklere inanmak C) Kaza ve Kadere inanmak

14. Aşağıdakilerden hangisi inan insan yakışan davranışlardan biri <u>değildir?</u>

A) Borç vermek B) Dürüst olmak

C) Çok kazanmak için her şeyi yapmak D) Allah'a güvenmek

15. Aşağıdaki peygamberlerden hangisi sabırlı olmasıyla meşhurdur?

A) Hz. Adem **B)** Hz. İdris

C) Hz. Yûşa **D)** Hz. Eyüp

16. İmanın şartlarına gönülden inanamadığı halde inanmış gibi görünen insanlar da vardır. Bunlar dilleriyle,Allah'a ve Peygamberlerine inandıklarını söylerler. Ancak davranışlarıyla inanmadıklarını açıkça ortaya koyarlar. İkiyüzlülük ve içten olmamak anlamına gelen bu durum dinimizce büyük günah sayılmıştır.

Yukarıdaki paragrafta tanımı verilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mü'min B) Müslüman C) Münafık D) Müşrik

17. İnandığı gibi yaşamayan, yaşadığı gibi inanmaya başlar" sözünü en iyi açıklayan söz hangisidir?

A) İnanmak başka şey, yaşamak başka şeydir.

B) İnandığımız değerlere gereken önemi vermeliyiz.

C) Kalbimiz temiz olduktan sonra diğer şeylerin pek önemi yoktur.

D) Yaptıklarımızla düşüncelerimiz uyumlu olmalıdır.

18. Allah'ın bize verdiği nimetlere karşı teşekkürümüzü ifade eden sözcük hangisidir?

A) Ya Allah B) Hayırlısı C) Elhamdulillah D) Maşallah

19. Emanet, bir kimsenin kendisine bırakılan bir şeyi muhafaza etmesi ve sahibine aynen iade etmesidir.

Buna göre emanete sadık kalmanın öncelikle aşağıdakilerden hangisine ortam hazırlaması beklenir?

A) Güven duygusunun artmasına

B) Emanet edilen eşya sayısının artmasına

C) Bazı insanların haklarının çiğnenmesine

D) Bazı kişilerin çıkarlarının korunmasına

"İnsanın davranışları üzerinde inancın önemli etkileri vardır.Kur'an'ın bir çok ayetinde iman ile salih amel yan yana zikredilmiştir. Müslümanların salih amel işleyerek maddi ve manevi gelişmelerini sağlamaları ısrarla istenmiştir. Çünkü düşünce ve kalp alanından eylem ve hareket alanına çıkmayan inanç, meyvesiz bir ağaca benzer. Kalpteki inancın hiç sönmemesi ve giderek güçlenmesi ancak güzel davranışlarla sağlanır.Bu nedenle inanç esaslarının insan davranışları üzerinde büyük etkileri vardır."

20 . Aşağıdakilerden hangisi bu parçanın başlığı <u>olamaz</u>?

A) İnanç davranış ilişkisi **B)** Tevekkül nedir?

C) İman nasıl güçlenir? **D)** Salih amelin önemi

Cevap Anahtarı			
	6.Sınıflar	**7.Sınıflar**	**8.Sınıflar**
	1) B **2) D** **3) C** **4) C** **5) C** **6) D** **7) B** **8) A** **9) B** **10)D** **11)D** **12)B** **13)D** **14)D** **15)C** **16)C** **17)B** **18)C** **19)C** **20)**A	**1) B** **2) D** **3) D** **4) C** **5) B** **6) D** **7) D** **8) B** **9) A** **10)C** **11)B** **12)B** **13)A** **14)D** **15)B** **16)A** **17)A** **18)A** **19)C** **20)D**	**1) D** **2) D** **3) D** **4) B** **5) B** **6) C** **7) A** **8) D** **9) B** **10)D** **11) B** **12)D** **13)A** **14)C** **15)D** **16)C** **17)D** **18) C** **19)A** **20) B**

EK-5: SPSS SONUÇLARI

Reliability

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	421	93,6
	Excluded [a]	29	6,4
	Total	450	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,847	20

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
T1	12,1401	21,130	,395	,842
T2	12,2352	20,804	,412	,841
T3	12,2684	20,683	,425	,841
T4	12,3990	20,436	,447	,840
T5	12,2542	20,471	,486	,838
T6	12,3230	20,533	,441	,840
T7	12,3587	20,321	,482	,838
T8	12,3444	20,374	,473	,839
T9	12,3088	20,838	,373	,843
T10	12,2945	20,756	,397	,842
T11	12,4394	20,423	,447	,840
T12	12,1995	21,098	,357	,843
T13	12,2162	20,746	,438	,840
T14	12,3278	20,997	,330	,845
T15	12,4062	20,675	,391	,842
T16	12,4323	20,446	,442	,840
T17	12,4133	20,010	,546	,835
T18	12,3135	20,454	,463	,839
T19	12,1615	21,079	,390	,842
T20	12,3064	20,675	,412	,841

T-Test

[DataSet1] C:\Users\Hp\Documents\Akademik I\184-Çoklu Zeka\Tum.sav

Group Statistics

	Grup	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Ontest	Deney	75	9,1333	3,39448	,39196
	Konrol	75	8,6000	3,60930	,41677

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
									95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
Ontest	Equal variances assumed	,410	,523	,932	148	,353	,53333	,57213	-,59726	1,6639
	Equal variances not assumed			,932	147,446	,353	,53333	,57213	-,59729	1,6639

```
T-TEST
  GROUPS = Grup(1 2)
  /MISSING = ANALYSIS
  /VARIABLES = Sontest
  /CRITERIA = CI(.95) .
```

T-Test

[DataSet1] C:\Users\Hp\Documents\Akademik I\184-Çoklu Zeka\Tum.sav

Group Statistics

	Grup	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Sontest	Deney	75	17,7333	4,44587	,51336
	Konrol	75	12,6267	3,43973	,39719

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
									95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
Sontest	Equal variances assumed	,001	,978	7,868	148	,000	5,10667	,64908	3,82401	6,38932
	Equal variances not assumed			7,868	139,222	,000	5,10667	,64908	3,82335	6,38999

```
T-TEST
  GROUPS = Grup(1 2)
  /MISSING = ANALYSIS
  /VARIABLES = Kalicilik
  /CRITERIA = CI(.95) .
```

T-Test

[DataSet1] C:\Users\Hp\Documents\Akademik I\184-Çoklu Zeka\Tum.sav

Group Statistics

	Grup	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Kalicilik	Deney	75	16,9200	3,55938	,41100
	Konrol	75	9,9467	3,34055	,38573

```
DATASET ACTIVATE DataSet2.
T-TEST
  PAIRS = Ontest  WITH Sontest (PAIRED)
  /CRITERIA = CI(.95)
  /MISSING = ANALYSIS.
```

T-Test

[DataSet2] C:\Users\Hp\Documents\Akademik I\184-Çoklu Zeka\Deney.sav

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Ontest	9,1333	75	3,39448	,39196
	Sontest	17,7333	75	4,44587	,51336

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Ontest & Sontest	75	,262	,023

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
				95% Confidence Interval of the Difference				
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	Lower	Upper			
Pair 1 Ontest - Sontes	-8,60000	4,83512	,55831	-9,71246	-7,48754	-15,404	74	,000

```
T-TEST
  PAIRS = Sontest  WITH Kalicilik (PAIRED)
  /CRITERIA = CI(.95)
  /MISSING = ANALYSIS.
```

T-Test

[DataSet2] C:\Users\Hp\Documents\Akademik I\184-Çoklu Zeka\Deney.sav

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Sontest	17,7333	75	4,44587	,51336
	Kalicilik	16,9200	75	3,55938	,41100

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Sontest & Kalicilik	75	,680	,000

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference Lower	Upper			
Pair 1	Sontest - Kalicil	,81333	3,30312	,38141	,05335	1,57331	2,132	74	,036

```
DATASET ACTIVATE DataSet2.
T-TEST
  PAIRS = Ontest  WITH Kalicilik (PAIRED)
  /CRITERIA = CI(.95)
  /MISSING = ANALYSIS.
```

T-Test

[DataSet2] C:\Users\Hp\Documents\Akademik I\184-Çoklu Zeka\Deney.sav

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Ontest	9,1333	75	3,39448	,39196
	Kalicilik	16,9200	75	3,55938	,41100

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Ontest & Kalicilik	75	,452	,000

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
					95% Confidence Interval of the Difference				
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	Lower	Upper			
Pair 1	Ontest - Kalicilik	-7,78667	3,64393	,42076	-8,62506	-6,94828	-18,506	74	,000

```
DATASET ACTIVATE DataSet3.
T-TEST
  PAIRS = Ontest  WITH Sontest (PAIRED)
  /CRITERIA = CI(.95)
  /MISSING = ANALYSIS.
```

T-Test

[DataSet3] C:\Users\Hp\Documents\Akademik I\184-Çoklu Zeka\Kontrol.sav

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Ontest	8,6000	75	3,60930	,41677
	Sontest	12,6267	75	3,43973	,39719

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Ontest & Sontest	75	,545	,000

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
					95% Confidence Interval of the Difference				
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	Lower	Upper			
Pair 1	Ontest - Sontest	-4,02667	3,36506	,38856	-4,80090	-3,25244	-10,363	74	,000

```
T-TEST
  PAIRS = Sontest  WITH Kalicilik (PAIRED)
  /CRITERIA = CI(.95)
  /MISSING = ANALYSIS.
```

T-Test

[DataSet3] C:\Users\Hp\Documents\Akademik I\184-Çoklu Zeka\Kontrol.sav

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Sontest	12,6267	75	3,43973	,39719
	Kalicilik	9,9467	75	3,34055	,38573

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Sontest & Kalicilik	75	,677	,000

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference Lower	Upper			
Pair 1	Sontest - Kalicilik	2,68000	2,72704	,31489	2,05256	3,30744	8,511	74	,000

```
T-TEST
  PAIRS = Ontest  WITH Kalicilik (PAIRED)
  /CRITERIA = CI(.95)
  /MISSING = ANALYSIS.
```

T-Test

[DataSet3] C:\Users\Hp\Documents\Akademik I\184-Çoklu Zeka\Kontrol.sav

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Ontest	8,6000	75	3,60930	,41677
	Kalicilik	9,9467	75	3,34055	,38573

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Ontest & Kalicilik	75	,791	,000